

**INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI**

**Pouliční násilí v EU:  
Skupiny mladistvých a násilí na veřejnosti**

**Bezpečnost, demokracie a města:  
Manifest z Aubervilliers a Saint-Denis**

**2013**

Přeloženo z anglických originálů *EU Street Violence: Youth Groups and Violence in Public Spaces* (ISBN: 2-913181-42-2) (překlad agentura Aspena) a *Security, Democracy and Cities: The Manifesto of Aubervilliers and Saint-Denis* (ISBN: 2-913181-44-9) (překlad Magistrát města Brna), vydaných European Forum for Urban Security (EFUS) v Paříži. Více informací na [www.efus.eu](http://www.efus.eu)

Překlad: Aspena  
Ilija Dorovský  
Předmluva: Mgr. Jakub Holas  
Technická redakce: Lucie Černá

*Tento text nemá charakter oficiálního překladu, neprošel jazykovou korekturou a je určen pro studijní účely*

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013  
ISBN 978-80-7338-138-7  
[www.kriminologie.cz](http://www.kriminologie.cz)

## OBSAH

<b>Pouliční násilí v EU: Skupiny mladistvých a násilí na veřejnosti</b>	
<b>Úvod</b>	<b>7</b>
Elizabeth Johnston	
<b>Výzkum a praxe v oblasti městského násilí, gangů mladistvých a pouličního zločinu v Belgii</b>	<b>9</b>
Denoix Kerger, Laetitia Nolet	
<b>Pouliční násilí ve Velké Británii – přehled</b>	<b>21</b>
Andy Mills	
<b>Stav pouličního násilí v německých městech</b>	<b>34</b>
Elmar G. M. Weitekamp	
<b>Skupiny mladistvých a pouliční gangy v Nizozemsku</b>	<b>45</b>
Frank van Gemert, Frank Weerman	
<b>Přehled pouličního násilí ve skandinávských zemích</b>	<b>62</b>
Sebastian Sperber	
<b>Bezpečnost, demokracie a města: Manifest z Aubervilliers a Saint-Denis</b>	<b>73</b>
přijatý na mezinárodní konferenci „Bezpečnost, demokracie a města: Budoucnost prevence“, pořádané Evropským fórem pro bezpečnost ve městech ve dnech 12. - 14. prosince 2012 ve spolupráci s městy Aubervilliers a Saint Denis	

## **Předmluva vydavatele**

Publikace, kterou právě otevíráte, obsahuje dva texty. Oba vznikly v roce 2013 pod patronátem organizace EFUS; a zřejmě ne každý čtenář tuší, co vlastně tato zkratka skrývá. EFUS, neboli European Forum for Urban Security, je evropská nevládní nezisková organizace, založená v roce 1987 francouzským poslancem Evropského parlamentu Gilbertem Bonnemaisionem. Za vznikem byla jednoduchá, ale důležitá myšlenka: sdílet společně v rámci Evropy politiky, zaměřené na bezpečnost ve městech. Na mnoha různých fórech, kterých se účastnili zástupci evropských municipalit, byly dlouhodobě diskutovány nejrůznější strategie, týkající se městského prostředí z hlediska ohrožení asociálními jevy. Evropské fórum pro bezpečnost ve městech tak poskytlo platformu pro sdílení osvědčených postupů a prověřování metodik i inovativních strategií.

Zapojeno je v této síti více než 300 místních samospráv (tedy měst a regionů) napříč Evropou. Některé státy mají zřízena národní fóra (konkrétně Belgie, Španělsko, Itálie, Francie, Portugalsko, Lucembursko, Německo); EFUS je v kontaktu i s africkými městy (Dakar), v latinské Americe s Agorou (Argentina) a s ICPC (Mezinárodním centrem pro prevenci kriminality v kanadském Montrealu). Úzká je spolupráce s organizací Deutsche Präventionstag, která každoročně v Německu pořádá největší evropskou konferenci, specializovanou na prevenci kriminality. V rámci této konference se koná i valné shromáždění EFUS. Organizace je řízena výkonným výborem, složeným vždy z představitelů 21 měst, ti jsou voleni všemi členskými městy. Sídlem je Paříž, od roku 2012 existuje i zastoupení v Bruselu.

Jediným členem EFUS z celé ČR je doposud Brno, které se stalo členem v roce 2006. Zapojilo se do projektů „Obchodování s ženami s cílem sexuálního zneužívání“ (SecuCities Women), „Přeshraniční spolupráce a oběti obchodování s cílem sexuálního zneužívání“ a „Lidé, města a kamerové monitorovací systémy“ – zde byla výstupem Evropská Charta pro demokratické užívání kamerových monitorovacích systémů. EFUS byl také spolupořadatelem konference EUROMED (sdružení měst a regionů kolem Středozeří, z Afriky, Asie a Evropy) v roce 2011, kde na soutěži o nejlepší inovativní projekt z oblasti prevence kriminality město Brno vyhrálo 1. cenu s projektem „Bezpečná lokalita – bezpečné bydlení“.

Obecnými cíli EFUS, jak jsou deklarovány organizací samotnou, je jednak vybudovat síť evropských místních samospráv prostřednictvím výměny informací a praktických zkušeností, jednak posílit politiku snižování kriminality v lokalitách a podpořit roli místních samospráv v národní a evropské politice. Naplňování především prvního z těchto cílů slouží zveřejňování nejnovějších poznatků z oblasti prevence kriminality (a bezpečnostní politiky obecně) v rámci kvalitně spravované webové prezentace organizace<sup>1</sup>, vydávání pravidelného newsletteru, a rovněž některých tematických publikací. Jednou z nich je sborník textů k problematice pouličního násilí mládeže v různých evropských zemích<sup>2</sup>, jehož český překlad byl (se svolením výkonné ředitelky EFUS) vytvořen Institutem pro kriminologii a sociální prevenci a je obsahem této publikace. Paleta témat, kterým se EFUS věnuje, je ale nepoměrně širší: často jsou to výzkumy a zprávy z oblasti dohlížecích technologií a způsobů jejich využívání, nočního života a jeho regulace, minorit a migrantů, domácího násilí, závislostí... Stranou nezůstávají ani problematiky probace a mediace, moderních metod policejní práce v městských aglomeracích, strachu z kriminality, sběru údajů a vedení statistik, auditů a evaluace intervenčních projektů a v neposlední řadě i vzdělávání pracovníků, zapojených do prevence a lokálních bezpečnostních politik.

Nedílnou součástí práce Evropského fóra pro bezpečnost ve městech je i pořádání odborných seminářů a konferencí; první z nich se konala v Paříži v roce 1996. Na posledním výročním zasedání EFUSu v Paříži (12. - 14. prosince 2012) byl přijat Manifest z Aubervilliers a Saint-Denis „Bezpečnost, demokracie a města“. Tento Manifest je politickou platformou, integrující všechny hodnoty a principy, které vytvářejí základy činnosti EFUS a jeho členů. Představuje pokračování zásad a doporučení Neapolského manifestu (2000) a Zaragozského manifestu (2006); zároveň je koncipován jako akční plán pro činnost místních orgánů v oblasti bezpečnosti ve městech pro následující roky. Aktuálnost a komplexní charakter tohoto dokumentu jsou těmi důvody, pro které byl zařazen jako druhá část této publikace.

Mgr. Jakub Holas, IKSP

---

<sup>1</sup> <http://efus.eu>

<sup>2</sup> EU Street Violence: Youth Groups and Violence in Public Spaces. EFUS, Paris 2013



## Úvod

Názor, že násilné a nebezpečné skupiny mládeže ohrožují klid a mír v našem okolí, se objevuje stále dokola. Veřejné diskuse věnující se bezpečnosti, které probíhají v celé Evropě, se jen hemží vysokými počty těchto gangů, které údajně nově vtahují mládež, často z prostředí menšin, do sítí trestné činnosti. Ukazuje se, že realita evropských měst je zcela odlišná, složitější a daleko různorodější. Na rozdíl od stereotypů, panujících ve veřejných diskusích, jsou násilí a výtržnosti páchané mládeží jednotlivě nebo ve skupinách jevem objevujícím se dlouhodobě v mnoha evropských městech; města a jejich partneři po řadu let vyvíjejí preventivní a reaktivní strategie. V souladu s úsilím Evropského fóra pro bezpečnost ve městech utřídit znalosti a zpřístupnit je tvůrcům politiky, pracovníkům v terénu a vědeckým pracovníkům byl zahájen projekt Pouliční násilí v EU, který se zaměřuje na lepší pochopení reality násilných skupin mládeže. Místní analýzy se zpřístupnily pro rozsáhlý výzkum a doporučení praktických postupů v terénu. Byla využita nová metodologie sdílení velkého množství informací o iniciativách a praktických postupech a pro vytvoření databáze, která se – jak doufáme – stane užitečným nástrojem. „Pouliční násilí“, chápané jako násilí páchané skupinami mládeže na veřejnosti, se často uvádí jako priorita z hlediska bezpečnosti v řadě evropských měst. Tato publikace pomáhá místním činitelům odpovědným za rozhodování lépe porozumět dané problematice a vznikajícím politickým možnostem v různých zemích EU, aby bylo možné investovat do holistických strategií začlenění mládeže jako jednotlivců i členů skupin.

Elizabeth Johnstonová  
výkonná ředitelka EFUS



## **Výzkum a praktické postupy proti městskému násilí, gangům mladistvých a pouličnímu zločinu v Belgii**

*Denoix Kerger, Laetitia Nolet*

*Text přeložen z: Kerger, D. & Nolet, L.(2013). Research and practices on urban violence, youth gangs and street crime in Belgium. In EU Street Violence: Youth Groups and Violence in Public Spaces (92-109). Paris: EFUS.*

*Publikace byla vydána s finanční podporou programu Evropské komise Daphne III.*

*Příspěvek Belgického fóra pro prevenci a bezpečnost ve městech (FBPSU) – partner projektu Pouličního násilí v EU*

V tomto článku předkládáme přehled výzkumu a praktických postupů proti násilí ve městech, gangům a pouličnímu násilí, páchanému mládeží v Belgii.

V první části článku zkoumáme tento problém z historického hlediska. V druhé části se zabýváme nejdůležitějšími událostmi, které formovaly politiku, sociální prevenci a různé programy zaměřené na omezení pouličního násilí páchaného mládeží. Zdá se, že politici a administrativní pracovníci tyto události neanalyzují jako součást světového jevu, ale spíše reagují na konkrétní události. To vytváří zmatené prostředí a celou řadu různých opatření. Klasická teorie o delikventním chování mladistvých se otrásá v základech, nevysvětluje trestnou činnost mladistvých ani nelegitimituje opatření podnikaná v rámci prevence a boji proti trestné činnosti mládeže. V této studii prosazujeme myšlenku, že to není způsobeno vlastní slabostí teorie, ale skutečností, že je tato teorie založena na existenci sociálního státu, který se nyní mění a rozpadá. V této souvislosti není pravděpodobné, že by poměrně staré téma gangů mládeže zmizelo.

Výzkum týkající se tématu gangů mládeže a pouličního násilí v Belgii nás staví před několik problémů. Prvním z nich je teritoriální koncepce Belgie jako taková. Úkoly a opatření týkající se bezpečnosti, prevence a zločinu jsou rozptýleny mezi různé politické roviny, jazyky a kultury a mezi místní, regionální a federální administrativu. Do určité míry řídí federální agentury kraje na dálku, obce a města jednájí na základě podnětů vlastních vládnoucích politických stran a/nebo koalic. Kriminologie, shromažďování údajů o zločinech, práce s mládeží a policejní práce podléhají směsici francouzského,

holandského, anglosaského a v menší míře i německého vlivu a jen těžko lze popsat typický „belgický“ vliv. To nemusí být nutně chápáno negativně, lze to vnímat jako rozsáhlé pole opatření, analýz, přístupů a diskusí. Už jen skutečnost, že dvěma hlavními jazyky v Belgii jsou vlámsština a francouzština, způsobuje určité rozdíly ve způsobu definice samotného pojmu pouličních gangů (pojem „pouliční gangy“ překládán jako „bandes urbaines“, „groepen“ a „bendes“). To dalece přesahuje problém paradoxu eurogangů (Klein, 2001) a jasně se odráží v údajích shromážděných v rámci tohoto průzkumu. Gangy jako takové ve vlámském výzkumu a kriminologické literatuře prakticky neexistují. Jsou viditelnější ve francouzské literatuře. Tento problém se však objevuje v policejní praxi a na úrovni trestního řízení v Bruselu a ve francouzsky i vlámsky mluvících částech policejních složek ve velkých městech. A konečně je pojem „pouliční gangy“ někdy používán médii a orgány činnými v trestním řízení způsobem, který je směsicí vědecké definice a morální paniky.

Další problém se týká vzájemného vztahu mezi gangy, mládeží, problémovými skupinami a pouličním zločinem. Pouliční zločin a násilí nejsou v žádném případě monopolem mládeže a mezi problémovou mládeží a závažnou trestnou činností neexistuje pevná hranice. Drobná trestná činnost přímo nevede k aktivitám gangu. Nedávné studie o poklesu kriminality mládeže naznačují, že vztah mezi mládeží, trestnou činností a trvalou trestnou činností je komplexnější (Nuytiens, 2008). Opatření proti pouličnímu zločinu a násilí se však většinou soustředí na mladé lidi.

## **Stručná historie**

Historie pojmu gangů mládeže a pouličního násilí ukazuje, že průzkum gangů v Belgii představuje opakující se téma. Fyvel (1961) ve své studii z roku 1961 naznačuje, že první městské „gangy“ se v Belgii objevily okolo roku 1960. K tomuto jevu přistupuje prostřednictvím dobových subkulturních teorií a formuluje hypotézu určitého druhu rané rebelie proti sociálnímu státu v období po druhé světové válce. Uvádí se subkulturní ikony jako „Teddy Boys“, které se v přehledech subkultur mládeže objevují téměř tradičně.<sup>1</sup> Není však obtížné nalézt dřívější odkazy na nespokojenost týkající se gangů a problémové mládeže, např. v období po první světové válce nebo v bohaté historii konce 19. století (Deneckere, 2001, Vrients, 2011). Co se konce 19. století týče, morální panika spolu s přítomností mladých lidí a dětí na ulicích v kriminálních situacích a obavy ze špatného chování mezi mládeží a dětmi jsou některými z prvků, které vedly k právním předpisům, zaměřeným na ochranu mládeže

---

<sup>1</sup> Podrobnější studie subkultur mládeže v Belgii viz J. Landuydt, Tegen de keer, Jeugdsubcultures 1945–1985, in: P. Allegert en L. Vanmarcke ed., *Op lawaai Joergen en cultuur* (Leuven 1989).

a dalším ochranným iniciativám v prvním desetiletí 20. století.<sup>2</sup> (Christiaens, 1999).

Problémy gangů mládeže a pouličního zločinu se znovu objevují v devadesátých letech, ale nyní jsou začleněny nebo obsaženy ve studiích o bezpečnosti a zločinu v sousedství. Studie autorů Vercaignové a Gorise z roku 1996 (Vercaignová, 1996), týkající se výzkumu pouličních gangů, je typickým příkladem. Autoři tento problém spojují s tradiční subkulturní kriminalitou a odvolávají se na Millerovu koncepci pouličních gangů a jistým způsobem potvrzují paradox eurogangů. Nenašli žádné spojení s organizovaným zločinem v devadesátých letech v Belgii. Vědečtí pracovníci poukazují na dimenzi morální paniky, zpochybňují relevanci přístupu a vymezení problému a zpochybňují tezi Weitekampa (2001). Vercaignová (2001) se touto otázkou znovu zabývala v roce 2001 a v přehledu dochází k závěru, že znalosti týkající se gangů jsou omezené. Pokud je nějaká analýza možná, gangy mládeže by podle ní měly být považovány za zvláštní formu skupin mládeže (odštěpené skupiny / frakce). Do roku 2000 neexistují systematické informace z policejních statistik, pouze záměr přesnější informace<sup>3</sup> shromáždit. V druhé části článku se Vercaignová zabývá paradoxem eurogangu a stručně analyzuje jeho pokrytí v médiích. Gangy mládeže - někdy na úrovni trestního stíhání - se objevují v novinách. Zjištění a výklad Vercaignové jsou v souladu s několika dalšími publikacemi, vydanými v posledních deseti letech.

Zdá se, že existuje jedna výjimka v případě Bruselu, kde se občas objevují gangy s napojením na bývalou belgickou kolonii Kongo. Objevují se v některých médiích a zdá se, že mají intenzivní kontakt s místní policií. Další případy výskytu gangů jsou náhodnější.<sup>4</sup> V kombinaci s projektem Eurogang přitahuje nyní toto téma více pozornosti. Systematičtější posuzování a shromažďování dat je prováděno formou samostatného projektu v Bruselu (F. Dauphin a Van Belle) společně s dalšími pokusy prostudovat tuto otázku v jiných souvislostech (Vermeulen, 2006), (Brolet, 2007).

Je skutečností, že až do roku 2000 v Belgii neprobíhal téměř žádný výzkum. Teprve nedávno bruselská policie a orgány činné v trestním řízení začaly podnikat cílená pozorování a opatření proti pouličním gangům. Kriminální statistiky na úrovni trestního řízení neobsahují záznam týkající se činnosti skupin. V médiích se občas objeví zmínka věnující se gangům. Jednou za čas vyjde antropologická nebo kriminologická diplomová práce či práce s uvedenými cíli na doktorandské úrovni.

---

<sup>2</sup> Právní předpisy o ochraně mládeže v Belgii, 1912 Carton de Wiart.

<sup>3</sup> Přesné datum není jasné. Jeden druh uvádí policejní statistiky od roku 1991 dále, další zmiňují systematické informace nashromážděné od roku 2001 v Bruselu zvláštní pracovní skupinou.

<sup>4</sup> Jistá skupina mladých pachatelů se proslavila jako „de Colruyt bende van Zelzate“.

Lze tedy učinit několik pozorování. Za prvé zde existuje relativně slabá tradice studií gangů. Dále zde existuje odpor proti tomu, aby byla trestná činnost mladistvých považována za součást pojmu gangů mládeže. Trestná činnost mládeže je tradičně pojímána z mikrosociologické nebo sociopsychologické/vzdělávací perspektivy. Není však popírána. Belgie má naopak silnou tradici v kriminologii mládeže. I dnes se používá k vysvětlení trestné činnosti mládeže teze sociální zranitelnosti (Walgrave, Vettenburg) a má silný vliv na výklad míry trestné činnosti, na sociální přístupy přijímané pro řešení zločinů mládeže a na sociální prevenci. Zda je to způsobeno tím, že neprobíhá výzkum za použití environmentálního a sociologického přístupu ke gangům mládeže, zůstává otázkou. Reflexivní kriminologie může zpochybnit skutečnost, do jaké míry jsou kriminální jevy zahrnuty v kriminologickém šetření. Policejní složky a některé místní úřady se nicméně začaly tímto problémem zabývat od konce devadesátých let. Pouliční zločin, násilí ve městech a příběhy o pouličních ganzích jsou nyní v centru zájmu a zavádějí se nové postupy sběru dat a profilování. Ale co se dělo v období 2000–2010?

### **Gangy a pouliční zločin v novém tisíciletí**

I když jsou gangy zmiňovány v médiích a představují starost pro policii, vše je nutno vidět v patřičném kontextu. V akademické literatuře se gangy objevují spíše v místním kontextu a jsou obvykle omezeny na některé větší městské čtvrti. Mají společnou charakteristiku, která přesahuje místní jevy. Události, ke kterým dochází v rámci gangů a mezi nimi, jsou zřídka probírány v rámci státního tisku a nepřitahují moc pozornosti. Ale existuje zájem o mládež a zločin. Problém zločinu „prodává“ a dá se říci, že je v kurzu, i když může vyvolat značný neklid.

Rychlý pohled na nedávnou belgickou historii<sup>5</sup> ukazuje, že hlavním tématem konce devadesátých let byl případ Dutroux, který měl rozhodující dopad na reorganizaci policie a vytvoření služeb pro podporu obětí a rozvířil vážné obavy týkající se mladých lidí jako potenciálních obětí sexuálního zneužívání. Další převládající problémy tohoto období, kterými jsou zvýšení pocitu ohrožení a ohrožení samotné, inspirovalo vznik většího počtu bezpečnostních politik (Hebberecht, 2005), které nemají nic společného s gangy mládeže jako takovými, ale soustřeďují se na mládež na ulicích. Divoká mládež a skupiny dětí se prý v noci potulují po ulicích v zanedbaných čtvrtích Bruselu, ale o ganzích

---

<sup>5</sup> Z gangů je vhodné zmínit Bende van Jijvel, Bende Haemers a další násilnické zločinecké gangy, které se objevily v posledních letech 20. století. Samotný pojem gangů, „bendes“, je spojován s velmi závažnou trestnou činností páchanou tvrdými a profesionálními zločinci jednajícími velmi organizovaným až téměř teroristickým způsobem. Pojem gangů nebo „bendes“ je ve vlámsčině zvláště silný, což může vysvětlit, proč média i akademický svět váhají s používáním pojmu „bende“ nebo „gangy“.

mládeže se výslovně nehovoří.

V období let 2000–2010 vyvolalo několik závažných případů poplach mezi veřejností.

Ubodání mladého muže na bruselském hlavním vlakovém nádraží dvěma polskými imigranty romského původu způsobilo obrovskou vlnu emocí a zájmu o trestné činnosti mládeže. Nebyly vůbec zmiňovány gangy mládeže, i když někteří pravicoví politici hovořili o skupinách „predátorů“, kteří se potulují po Bruselu a jsou ochotné zabít téměř bezdůvodně. V Antverpách proběhla přestřelka, ve které mladý běloch zastřelil několik lidí včetně malého dítěte a jeho au-pair. Mladík napadl školku s nožem. V Ostendu byl ubodán člověk za to, že odmítl vydat cigaretu.

Všechny tyto události otřáslly svědomím a rozvířily téma násilí na ulicích, mládeže, volného času a násilí bez motivu. Nejedná se o skupinové akty, naopak se jeví jako jednotlivé násilné a nesmyslné činy pozdně moderní doby. Tyto události také poukazují na otázku násilí jako takového a zprostředkují dvojí obrázek mládeže – jako nevinné i jako nebezpečné (Mussem Guislain, 2011). Tyto problémy měly za následek celou řadu opatření a kampaní proti násilí na základě nejistého konceptu „násilí bez motivu“ (Declercq, 2007).

Některé skupiny se skutečně zapojují do problematických činností. V Bruselu, Antverpách a dalších belgických, francouzsky mluvících městech proběhly etnické nepokoje, které přilákaly pozornost médií. Tyto incidenty byly ale daleko méně závažné než nedávné nepokoje ve Francii či Velké Británii. Některé incidenty byly spojeny s existencí zločineckých skupin, i když akademici toto spojení zpochybňují. Akce nejnásilnějších skupin a nepokoje a incidenty ve městech a konflikty mezi skupinami a policií jsou považovány za „etnické konflikty“, někdy spojované s náboženstvím. V posledních letech narostl i počet napadení gayů a sexistických incidentů na ulicích, do kterých byly zapojeny skupiny. Tyto jevy jsou považovány za „mezikulturní“ nebo „multikulturní“ konflikty. Zřídka jsou organizovány; jsou spíše považovány za výbuchy násilí. To samé platí i pro opakující se incidenty nevyprovokovaných fyzických napadení ve veřejné dopravě, ke kterým dochází o víkend.

Na pozadí debat, probíhajících v letech 2000–2010, bylo znát trauma z nesmyslného násilí a „etnický“, „náboženský“, „rasový“ a „kulturní“ kontext. Gangy jako takové jsou zřídka zmiňovány v médiích nebo politice. Běžné statistiky o trestné činnosti mládeže nevykazují v těchto letech žádné výrazné rozdíly nebo odchylky. V prvním desetiletí 21. století se objevovala závažná trestná činnost a násilí v souvislosti s mládeží a jistá část těchto případů měla skupinový charakter. Největší vlnu emocí však vyvolává slepá a nepředvídatelná trestná činnost páchaná mladistvými jednotlivci. Tento problém je zřídka posuzován v rámci gangů. Pro vysvětlení tohoto problému jsou vhodnější jiná paradigmat

nebo kontexty. I když je zapojen skutečný gang, existují zde ze strany policie různé výklady, zaměřující se na rizikovou sociální situaci a strategie přežití těchto mladých lidí (M.T. Robert).

## **Pouliční násilí**

Co zjistíme, když se podíváme hlouběji do problému pouličního násilí, gangů mládeže a trestné činnosti mládeže? Při sestavování databáze pro projekt (Pouliční násilí v EU 2012) jsme zkoumali celou řadu otázek. Internetový průzkum týkající se násilí, násilí ve městech, pouličního násilí a mládeže v novinách, na blogu a ve vědeckých časopisech odhalil některá opakující se zjištění. Křížově jsme tato zjištění ověřili průzkumem u vládních a nevládních organizací, prošli jsme některé úrovně politiky ve větších, středních a menších městech a hledali jsme analýzy, doporučení a opatření.

Není překvapující, že pojem gangů mladistvých ve většině případů vede k odkazům na průzkum Eurogangu jako takový. Průzkum jsme rozšířili o termíny jako „násilí a ulice“. Dále jsme zkoumali bezpečnostní politiku několika měst a jejich opatření proti násilí. Výše jsme uváděli pojem „násilí bez motivu“. Tento problém jsme také prozkoumali. Prostudovali jsme kriminologickou literaturu a publikace týkající se sociální politiky, analyzovali jsme média. To vše mělo za výsledek řadu opatření, některá doporučení a několik analýz.

Na první pohled si všimneme velké řady symbolických opatření ve vztahu k násilí proti mládeži i násilí páchaného mládeží. Po výše popsaných incidentech proběhla a stále probíhají opatření ve veřejné sféře a symbolické akce na veřejných prostranstvích a v kyberprostoru. V městském prostoru se objevují dlaždice, přejmenovaná náměstí, plakátové akce, pronajaté reklamní plochy od městských rad. Určitým způsobem je složité určit, na co nebo na koho přesně jsou zaměřeny. V rámci akcí zacílených proti nesmyslnému násilí zřejmě existuje několik možných směrů a problémových okruhů. Otázce šikany ve škole je věnována velká pozornost a má nálepku nesmyslného násilí, stejně jako bití a sexuální obtěžování. Po těchto iniciativách došlo ke zlepšení podpory obětí, a pravicové strany mohly volat po nových iniciativách, zaměřených na chování veřejnosti na ulicích; levicové strany se tak dostaly do nepříjemného postavení.

V tomto hnutí proti nesmyslnému násilí se záležitosti poněkud pomíchaly. Ulice jsou nebezpečné, chování na veřejnosti je nutno regulovat a místní úřady iniciovaly spolu s bezpečnostními politikami, zaváděnými pro řešení pocitu nejistoty mezi obyvatelstvem, mnoho opatření na veřejných prostranstvích. Dobrým příkladem těchto iniciativ jsou Komunální správní sankce, které však nejsou

zdaleka jediné.<sup>6</sup> Komunální správní sankce (GAS, CAS) představují správní řízení pro mladistvé, v němž mohou být pokutováni mladí lidé od 14 let za celou řadu projevů svévolného nevhodného chování na ulicích. Tato strategie se rozšířila po celé Belgii a popis tohoto chování mladistvých je velmi neurčitý. Někdy lze pokutovat pouhou skutečnost, že se mladistvý vyskytuje na určitém místě v určitou dobu. Většina místních předpisů zahrnuje do chování, které lze pokutovat, slovní agresivitu, rvačky, rozhazování odpadků, obtěžování, ale také žebrání, hluk, pití nebo konzumaci potravin na veřejných místech, nebo jen pobyt na špatném místě ve špatnou dobu. Až do nynějška není známé hodnocení dopadů těchto pokut na veřejnost a její chování na ulicích. Legálnost těchto sankcí je navíc zpochybňována (Van Caeyseele, 2010).

Další okruh opatření, který se rozšířil po celé Belgii, se týká iniciativ jako výchova k nenásilí, nenásilná komunikace, trénink postojů a zvládání konfliktů a násilí. Většinu těchto opatření zavádějí nevládní organizace a jsou založena na zvláštním přístupu k některým z hlavních aktuálních společenských otázek. Přijímají je a financují místní státní správy a soukromé dobročinné organizace. Jsou většinou zaměřeny na děti a studenty a využívají celou řadu metod, jako např. plakátovacích akcí, divadelních představení, workshopů, akcí v televizních programech pro mládež atd. Mnoho těchto opatření zasahuje mládež střední třídy a zůstává otázkou, zda se u těchto skupin nebo jednotlivců objevují sklony k násilnému chování. Analýza násilí se v těchto opatřeních hodně liší. Základní podstatou těchto opatření je přesvědčení, že násilí je jen otázkou špatného přístupu a komunikace a že jej lze zvládnout individuálním tréninkem.

Další série opatření se zaměřuje na mládež, které hrozí vyloučení ze školy. Týkají se policie a služeb místní prevence a mají vědecktější základ. Jednou z hlavních úspěšných teorií v kriminologii mládeže byla „teorie společenské zranitelnosti“ (Walgraeve, 2002). Kombinuje teorie sociálních vazeb se subkulturními teoriemi, což umožňuje pochopit a analyzovat chování mladých lidí a vidět spojení mezi trestnou činností, jejím trváním a ústupem a školní kariérou ve spojení se společenskou třídou. Tato teorie inspirovala opatření sociální prevence, terénní pracovníci ji využili jako jedno z hlavních zdůvodnění své činnosti. Nedávno byla spojena s mediací a restorativní justicí (Walgraeve a Vettenburg, 2006).

Stejní autoři pracují na výkladu míry trestné činnosti páchané mladistvými a inspirovali mnoho aktérů včetně vládních iniciativ zaměřených na trestnou činnost mládeže. Jejich teorii lze shrnout následovně:

---

<sup>6</sup> Komunální správní sankce je nutno posuzovat z hlediska ostatních iniciativ ohledně chování na veřejných prostranstvích, např. zvýšení počtu kamerových systémů, nainstalovaných ke sledování veřejných míst, důsledná policie, politika nulové tolerance, přenesení odpovědnosti za bezpečnostní záležitosti na čtvrti a zapojení sociálních služeb do bezpečnosti a pokojného soužití (Geldof, 2008).

pravděpodobnost opuštění hlavních společenských norem se liší dle společenských tříd. Zvýšení počtu třenic a konfliktů v souvislosti se společenskými institucemi může vést ke kriminálnímu chování. Kriminální chování jako takové je normální součástí dospívání a u starších náctiletých mizí. Tato teze stále převládá a objevila se v posledních letech v souvislosti s některými iniciativami. Může zde ale být problém. Tato teorie ob stojí, pokud existuje silný sociální stát, který je ochoten integrovat lidi a nacházet pro ně místo a který je potřebuje. Co se týče nových nižších tříd a nových přistěhovalců, zůstává otázkou, zda model začleňujícího sociálního státu stále trvá a zda mohou současné kulturní změny tento inkluzivní model stále ospravedlnit. Nulová tolerance, punitivní prostředí a dobrovolné občanské hlídky představují náznaky toho, že se kulturní klima mění. Anglosaská a holandská literatura (Garland, 2002, Young, 1999 a Boutelier, 2008) a postupy a analýzy z Francie (Wacquant, 2006) zpochybňují uplatnitelnost této hypotézy začleňování v neoliberalním nebo neokonzervativním prostředí. I když se teorie sociální zranitelnosti nadále drží jako výkladový rámec, vliv a opodstatnění sociálně preventivních opatření ve společnostech s nižší mírou inkluze ustupují.

To by mohlo znamenat, že teorie a související postupy mohou platit pro tradiční cílové skupiny – domácí mládež ze střední třídy – ale pro jiné (vyloučenější) skupiny neplatí, nemají účinek, vysvětlení či alternativu. Integrovaný přístup, který města vytvářejí formou sociálně-preventivních opatření, má za cíl „uzavřít propast“ mezi společenskými skupinami; zdá se ale, že ve vyloučených skupinách může fungovat naprosto jiná dynamika. To je základem probíhající studie Van Hellemona, která analyzuje účinky rozpadajícího se sociálního státu a extrémně vyloučených skupin, které lze označit jako gangy nebo které se tak označují samy. (Van Hellemon, studie bude teprve publikována).

## **Hypotéza**

Může to vysvětlit rozkol analýz, politik a opatření. Uvedli jsme celou řadu různých opatření. V mnoha případech se jedná o morální, represivní i situační opatření. Na druhé straně zde existuje silná vazba se začleňujícím sociálním státem a se strategiemi individuální integrace a sociálních vazeb. Pouliční násilí mladých lidí, problémových skupin mládeže a trestnou činnost mladistvých lze vysvětlit teorií sociální zranitelnosti a zvládnout postupy restorativní justice a mediační praxe. Stále funguje tradice sociální prevence a individuální nápravy a podpory, která zahrnuje velkou část trestné činnosti mladistvých.

Nezahrnuje to však nové formy násilí ve městech: obtěžování, rvačky, násilí proti gayům, „násilí z nudy“, problémy ve veřejné dopravě (Winlow, 2005, Hebberecht, 2008). Bylo by třeba provést další analýzy, protože tyto problémy nejsou nové, ale nabírají nové formy v novém kontextu. Rozdíl mezi

mladými lidmi a náctiletými mizí. Pití alkoholu a zneužívání drog nabírají nové formy a jsou svým způsobem považovány za normální způsob trávení volného času ve střední třídě. Náklady na trávení volného času značně vzrostly. Představují spoustu peněz a tvoří podstatnou část místní ekonomiky. Tyto volnočasové oblasti mohou vytvářet nové trendy v bezpečnostní politice. Politika nulové tolerance na určitých místech, dozor a soukromá ochrana nejsou zaměřeny tolik na odstranění závadného stylu chování z veřejných prostor nebo na řešení tohoto problému, ale na udržení těchto činností v určitých oblastech. O těchto strategiích neexistuje mnoho literatury, ale inspirují nové druhy opatření zaměřených na život na ulicích a násilí v ekonomice volného času.

Obtěžování, bití, násilí ve veřejné dopravě, vandalismus a volnočasovou trestnou činnost nelze začlenit do tradičních subkulturních vzorců. Vedlo to k inflaci nedostatečně koordinovaných opatření jako jsou zákazy vycházení pro mládež, pouliční práce, velmi důsledné policejními postupy, situační prevence trestné činnosti, průmyslové kamery, policejní činnost orientovaná na komunity, návrhy na uzavírání nočních obchodů, zvýšená kontrola zneužívání drog, správcovský dohled nebo využívání soukromých bezpečnostních agentur. Násilí je téma a opatření jsou velmi situační, založená na chabé analýze příčin tohoto chování a podmínek jeho vzniku. Tato zjištění jsou velmi roztržštěná, protože policie je ovlivněna místními podmínkami a politikou. Přidejme privatizaci sociální kontroly a dohledu v poloveřejných prostorech, kde registrace problémových jevů a jejich analýza probíhá jen zřídka. Soukromá ochrana funguje díky přítomnosti hlídek v atraktivních čtvrtích, nákupních centrech, komerčních volnočasových oblastech, uzavřených nebo vymezených oblastech. V důsledku toho se skupiny pouze přemísťují, což znamená, že je ještě těžší je najít.

### **A co gangy?**

Z přehledu literatury si můžeme utvořit dojem, že téměř neexistují pevné důkazy o existenci gangů mládeže a že teoretický a faktický průzkum jsou zatím ve fázi vývoje. Na druhé straně jsou související problémy zahrnuty v konceptuálních teoriích. Zdá se, že města bojují s tématy jako mobbing, obtěžování, trestná činnost z nudy, problémy v hromadné dopravě, sexuální obtěžování a nesmyslné násilí. A typický gang mládeže se ve vědecké literatuře vyskytuje pouze zřídka nebo téměř nikdy.

Neexistují konkrétní statistiky, které by podložily alarmující tvrzení o existenci gangů mládeže. Gangy se jeví jako malé, izolované a vázané na určité čtvrti. Nehodí se do moderního věku globalizace a zdá se, že mají jinou skupinovou dynamiku. Sociální psychologie novodobého moderního města je jiná. Otázka gangů mládeže může být pokusem zahrnout určité chování do starých teorií, stejně jako je

způsobem, jak vybudovat identitu v situaci, kde jsou všechny ostatní formy budování integrity a identity nedosažitelné. Je možné zformovat hypotézu, že pokud se objeví gangy mládeže, nemají tito mladí lidé většinou žádné vazby na společnost, nemají možnost účastnit se spotřebitelské kultury a ekonomiky a mají pouze vazby ke svému zanedbanému prostředí. Tyto situace se ve Flandrách vyskytují jen zřídka a objevují se jen ve větších městech s obtížně integrovanými etnickými menšinami.

Věci se však mohou změnit. Sociální stát měl silný vzdělávací systém, který se nyní rozpadá nebo je reorganizován. Dochází k ekonomické krizi a ontologické nejistotě a střední a nižší střední třída ztrácí půdu pod nohama. Nejistota se stala politickým a volebním problémem. Tradiční vazby na společnost se rozpadají, možnosti vyloučených skupin využít a objevit nové vazby jsou nerovné. Města se mění, mění se migrační vzorce a ekonomické vyhlídky jsou bezúspěšné.

Podle neoliberálního politického kréda stát ustupuje a regulace je ponechána v rukou odpovědných občanů, komunit nebo místních úřadů. Na trhu vznikají a pohybují se soukromé výdělečné organizace, které nabízejí řízení rizika ve veřejné dopravě a v městských čtvrtích. Služby veřejné prevence mají obtížný úkol zvládat paniku a mají pracovat na problémech, kterými se soukromý sektor nezabývá. Tuto paniku mohou využít některé politické strany.

## **Diskuse**

Co se stalo od doby, co Vercaignová a Goris nadnesli problém gangů mládeže? Na akademické úrovni se toho příliš nestalo a nelze ani říci, že by se věci nějak dramaticky změnily. Většinu problémů lze řešit tradičním způsobem: kombinací individuální a sociální prevence. Policejní aktivity zaměřené na gangy osvětlují situaci těchto mladých lidí a vidíme pokusy studovat problém gangů v novém kontextu. Na druhé straně kombinace neoliberální politiky, ekonomické krize a prohlubující se exkluze může dát vzniknout novým oblastem s jinými pravidly a aktéry. Pouliční zločin a nespokojenost se staly velkým problémem a pravděpodobně představují větší hrozbu. Problém trestné činnosti z nudy, nepředvídatelného bezdůvodného a nesmyslného násilí potřebuje lepší vysvětlení, které je nutno propojit s praxí. Můžeme konstatovat, že násilí bez motivu je druhem násilí, které nechápeme, a že stojíme před úkolem, jak se v něm vyznat. Zdá se, že proti těmto druhům zločinu a přestupků jsou podnikána tvrdá opatření, která mají silný morální a symbolický rozměr. Problémem není ani tak absence rámce nebo vysvětlení, ale propojení teoretických přístupů a praxe. Síla paradigmatu sociální zranitelnosti spočívala v kombinaci teorie, empirických zjištění, vysvětlení úlohy jednotlivce

a strukturální úrovně a možných strategií. Úkolem je znovu tuto kombinaci objevit. Tradiční skupiny pojednáváné v této teorii byly součástí nižší dělnické třídy. Mělo by být možné tento postup zopakovat u nových rizikových skupin, které mají nyní problém začlenit se do společnosti. Jinak lze skutečně argumentovat tím, že pokud jsou udržovány ve vyloučení ze společnosti, jsou prakticky nuceny organizovat se samy.

## Literatura:

- Boutelier, H. Solidariteit en slachtofferschap AUP 2008.
- Brolet, C. Jong gewedelt: daders, feiten en slachtoffers in *Agora*, 2 (00/04/2007).
- Christiaens, J. *De geboorte van de jeugddelinquent België, 1830-1930*. VUB Press 1999.
- Douphin, *L'approche policière des bandes urbaines en Belgique*.
- Declercq de zin en de onzin van zinloos geweld, *psychologis*, 3, 2007, 45-25.
- Deneckere, G. Kinderen van de straat. Het „bandeloze“ kin dals abnormaliteit in de 19de-eeuwse Gent in Lis, C en Soly, H. *Tussen dader en slachtoffer“ jongeren en criminaliteit in historisch perspectief*. VUB Press. 2001.
- Fyvel (1961) in Covel, H.C. *Street gangs throughout the world* (2nd.ed.) C.T.Books.
- Garland, D. *The culture of control. Crime and Social Order in Contemporary Society*. UCP (2002).
- Geldof, D. Welzijn in dienst van Veiligheid in *Alert*.
- Hebberecht, P. *Social crime prevention in late Modern Europe*. Press 2012.
- Klein, M., Kerner, H.-J., Maxson, C., Weitekamp, E. *The Eurogang paradox. Street Gangs and Youth Groups in the U.S. and Europe* (Eds.) 2001.
- Landuydt, J. Tegen de keer. Jeugdsubculturen 1945-1985. In: P. Allegaert en L. Vanmarcke ed., *Op lawaai. Jongeren en cultuur* (Leuven 1989).
- Museum Guislain. Exposition Gevaarlijk jong, jong gevaarlijk. Ghent 2012.
- Nuytiens, A., Christiaens, J., Eliaerts, C. Stoppen of doegaan? Recent onderzoek naar desistance from crime bij persistente jeugddelinquenten in Weijers, I & Eliaerts, C. *Jeugdcriminologie. Achtergronden van jeugdcriminaliteit*. Boom Juridische Uitgevers, Den Haag.
- Van Belle, Recherche locale, section Bandes urbaines de la zone de police. Brussels.
- Van Caeyseele, P. Totstandkoming en toepassing van de gemeenschappelijke administratieve sancties in 3 Vlaamse steden onder de loupe. Masterproef (2010).
- Vercaigne (2001). The Group aspect of crime and youth gangs in Brussels; What we know and especially what we don't know. In: Klein et al.
- Vercaigne and Gloris (1996) Social Exclusion of Juneniles and street crime in the city: research into Juvenile Criminology and Social Geography. *Caribbean Journal of Criminology and Social Psychology*. Juli 1996.
- Vermeulen, G. Eveline De Wree, Jenneke Christiaens, *(Strafbare) overlast door jongerengroepen in het kader van openbaar vervoer*. 2006, 341 p.
- Vrints, A. Het Theater van de straat. Publiek Geweld in Antwerpen tijdens de eerste helft van de 20st eeuw. (studies stadsgeschiedenis) Amsterdam UP (2011).
- Wacquant, L. *Punishing the poor. Neo liberal government of social insecurity*. Duke University Press. Durham & London 2009.
- Walgraeve. Van Kattenkwaad tot erger. *Actuele thema's uit de jeugdcriminologie*. Garant 2002
- Weitekamp, E. *Street Gangs and Youth Groups in the U.S. and Europe*. Klein, M., Kerner, H.-J., Maxson, C., Weitekamp, E. (Eds.).
- Winlow, S. Violent night. *Urban Leisure and Contemporary Culture* (2006).
- Young, J. *The exklusive society. Social Exclusion, Crime and Difference in Late Modernity* (Sage) 1999.

## Pouliční násilí ve Velké Británii

*Andy Mills*

*Text přeložen z: Mills, A .(2013). UK youth street violence – an overview. In EU Street Violence: Youth Groups and Violence in Public Spaces (168-186). Paris: EFUS.*

*Publikace byla vydána s finanční podporou programu Evropské komise Daphne III.*

*Příspěvek Státní komunitní bezpečnostní sítě (NCSN) – partner Projektu pouličního násilí v EU*

Databáze Projektů pouličního násilí v EU obsahuje přes stovku příkladů opatření, doporučení a analýz (ODA) čerpaných z Velké Británie. V tomto shrnutí některá z nich nastíníme: významný výzkum, osvědčené postupy nebo postupy, které jsou považovány za slibné a zajímavé. Než tak učiníme, musíme se však podívat na kontext, ve kterém byla databáze vytvořena – co víme o násilnických gangzích nebo skupinách mladých lidí, jak statistika vykresluje tento problém a jak se mění bezpečnostní klima v komunitách.

### **Problém pouličního násilí**

Problematika zahrnující skupiny mladých lidí, veřejné prostory a násilí je široká a komplexní, ale pro naše účely ji lze rozdělit do tří základních skupin, přičemž každé z nich úřady věnují zvláštní přístup.

První tvoří skupiny mladých lidí, které se scházejí v ulicích, parcích nebo centrech měst. Pravděpodobně nebudou zapojeny do žádné trestné činnosti, ale ukazují na to, jak je ve Velké Británii pohlíženo na mládež při kategorizaci protispolečenského chování – jednou z podmnožin této kategorizace je „poflakující se mládež“, nikoliv „poflakující se mládež působící problémy“. Občas však tyto skupiny skutečně provádějí trestnou činnost ( resp. chovají se protispolečensky) a zatímco se násilí objevuje jen zřídka, může jím být vyhrožováno nebo zde může existovat potenciální nebezpečí jeho užití (a jako u druhé skupiny níže je v tomto případě do značné míry na vině alkohol). Přístupy k řešení těchto problémů tvoří důležitou součást strategií, zaměřených vůči protispolečenskému chování.

Druhá skupina je většinou vázána na centra měst a společenské nebo volnočasové aktivity a zahrnuje násilí, v němž sehrává jednu z klíčových rolí - a mnohdy roli hlavní - alkohol. Přístupy k řešení tohoto chování jsou součástí úsilí o snížení spotřeby alkoholu a řízení „noční ekonomiky“ i strategií

zaměřených na protispolečenské chování.

Třetí skupina – gangy nebo problémové skupiny mládeže charakteristické násilím – je nejzazší extrém a pro bezpečnost většiny komunit nepředstavuje problém. Značný problém však představuje pro několik z nich, mezi něž se řadí zanedbané vnitřní městské čtvrti.

Zda je skupina mladých lidí páchající násilím definována jako gang nebo problémová skupina mládeže je sporné částečně proto, že ve Velké Británii nebo jejích částech se definice nepoužívají konzistentně a částečně proto, že tyto skupiny/gangy nejsou zaznamenávány v oficiálních statistikách. To znamená, že rozsah a povahu problému nelze plně pochopit, lze je popisovat pouze na místní úrovni.

Ministerstvo vnitra nyní pracuje s definicí gangu z publikace z roku 2009 Nechtějí nic, než tam patřit<sup>3</sup>:

Relativně stálá skupina mladých lidí, působící hlavně v ulicích, jejíž členové:

1. vidí sami sebe (a vidí je tak i ostatní) jako odlišitelnou skupinu,
2. jsou zapojeni do trestné činnosti a násilí,
3. nárokují si určité teritorium (nemusí to být nutně geografické teritorium, ale i teritorium nelegální ekonomické činnosti),
4. mají určitou strukturu,
5. jsou v konfliktu s jinými podobnými gangy.

Není to tedy tak úplně definice Eurogangu a není to ani definice, kterou vždy užívají místní společenství: „definice se stále v celé zemi liší“ (Alaisha Cox, Gangy mládeže ve Velké Británii: Mýtus nebo realita?, 2011). To znamená, že pokud hovoříme o „ganzích“, liší se v různých oblastech význam tohoto slova.

Podívejme se však na některé statistiky. Cox ukazuje na populace gangů zjištěné různými prostředky: 72 ve Velké Británii (1998), 169 v Londýně (2006), zahrnující 3–7 % populace mládeže (2008). Od roku 2008 do roku 2011 Metropolitní policie zaznamenala přes 60 veřejnost ohrožujících gangů, které byly podezřelé z trestné činnosti v Londýně nebo byly jejími oběťmi, policie v západní části střední Anglie (Midlands) zdokumentovala 42 městských pouličních gangů ve své oblasti, do nichž je zapojeno více než 400 jednotlivců, a policie v Nottinghamshire nahlásila 15 gangů čítajících až 400 jednotlivců (Ministerstvo vnitra, Boj proti gangům a násilím mládeže, 2011). Roku 2008 Glasgowská iniciativa proti násilím (CIRV) zjistila existenci asi 55 známých a zavedených pouličních gangů ve

---

<sup>3</sup> V orig. „Dying to Belong“ (pozn. překl.).

východní části města čítajících asi 600–700 členů (Jednotka proti násilí, Násilí musí skončit: Glasgowská iniciativa proti násilí – Zpráva za druhý rok, 2011).

To neznamená, že populace gangů roste nebo se zvyšuje míra přidružených násilných činů. Násilí páchané gangy nebo skupinami není jako takové zaznamenáváno, ale víme, že násilná trestná činnost ve Velké Británii klesá.

V Anglii a Walesu se počet vražd, které zahrnují úmyslné vraždy, zabití a vraždy dětí, snížil v letech 2011–2012 na 550, což představuje nejnižší počet od roku 1983. Roční snížení o 14 % odráží stálý pokles od roku 2002–2003, kdy počet těchto zločinů dosáhl maxima – 1047. Pokles míry vražd v Anglii a Walesu se také odráží ve snížení počtu zločinů páchaných střelnou zbraní, nožem a násilných trestných činů obecně. Nápad násilných trestných činů se snížil o 7 %, z 822 000 na 763 000. V letech 2011–2012 došlo k 30 999 zločinům spáchaným nožem nebo ostrým nástrojem, což představuje pokles o 5 %, a počet zločinů spáchaných střelnou zbraní poklesl o 16 % na 5 911. Tato čísla – jako u všech údajů o trestné činnosti – musí být posuzována s určitou opatrností co do spolehlivosti (samostatný výzkum trestné činnosti v Anglii a Walesu ukázal, že se míra trestné činnosti od předchozího roku nezměnila a většina poklesu násilné trestné činnosti je připisována poklesu zaznamenané míry domácího násilí – domácí násilí představuje téměř jednu pětinu násilné trestné činnosti) [Národní statistický úřad, 2012].

Ve Skotsku se za období 2011–2012 počet násilných trestných činů snížil o 17 %, což je třicetileté minimum. Na rozdíl od jeho jižního souseda se výsledky průzkumu o trestné činnosti rovněž zlepšily – průzkum trestné činnosti a justice ve Skotsku za období 2010–2011 ukázal 30% pokles násilné trestné činnosti v období 2008–2009 a 2010–2011 (ale ukázal, že poměr násilných trestných činů hlášených policii vzrostl). Počet útoků spáchaných zbraní zaznamenaných policií se snížil o 10 % na 5 631, což je nejméně od roku 1994. Skotská policie v období 2010–2011 zaznamenala 643 trestných činů, v nichž měla figurovat střelná zbraň, což představuje pokles o 24 % z počtu zaznamenaného za období 2009–2010 (843). To byl nejnižší zaznamenaný celkový počet za 32 let. Za období 2010–2011 policie ve Skotsku zaznamenala 97 obětí, což představuje 18% nárůst z 82 v období 2009–2010, ale stále třetí nejnižší za posledních 10 let a o 16 % nižší než na začátku tohoto období (skotská vláda, 2012).

V Severním Irsku vzrostl počet násilných trestných činů proti osobám se zraněním o 2,3 % v období 2011–2012, ale byl stále o 14,1 % nižší než v období 2006–2007, kdy dosáhl vrcholu. Počet zaznamenaných vražd (16) byl na nejnižší úrovni (od doby používání srovnatelných datových sad v roce 1998–1999). Procento násilných trestných činů, kde byl použit nůž, poněkud vzrostlo, oproti

mírnému poklesu v Anglii a Walesu a většímu snížení použití zbraně při napadení ve Skotsku (Policie Severního Irsku, 2012).

Zatímco tato čísla nemají přímou souvislost s pouličním násilím páchaným mládeží, představují alespoň indikaci toho, že násilí spojené s gangy mládeže není epidemie, jak nás některá média přesvědčují. Význam ani dopad násilí souvisejícího s gangy nesmíme ovšem podceňovat:

Má se za to, že téměř 50 % postřelení a 22 % závažného násilí v Londýně páchají členové známých gangů. Gangy vytvářejí kulturu násilí a kriminality, která přesahuje samotný gang (Ministerstvo vnitra, Omezování gangů a násilí mládeže, 2011).

Stejná zpráva ukazuje na spojení mezi pouličními gangy a závažnou trestnou činností:

Například dodávkám zbraní převážně dominuje organizovaný zločin. Profesor John Pitts ve své studii pouličních gangů ve Waltham Forest zdůrazňuje, že zásobování drogami je obchod, který vyžaduje rozsáhlou pracovní sílu a dodavatelský řetěz. Pro členy gangů mohou být finanční odměny za zapojení v tomto řetězu nezanedbatelné.

Zmiňme ještě problém informování o trestné činnosti v tisku a jeho vliv na veřejné mínění a obavy ohledně pouličního násilí mládeže. To, co lidé vidí, slyší a čtou o trestné činnosti v médiích, nepředstavuje přesný obrázek: „45 % všech trestných činů zmiňovaných v novinách ve Velké Británii zahrnuje sex nebo násilí, ve srovnání s pouhými 3 % skutečně nahlášených trestných činů, což posiluje dojem, že kriminalistické reportáže mají tendenci soustředit se na senzace.“ (Ministerstvo vnitra, Důvěryhodná komunikace: náhled a průzkum, 2009). V některých čtvrtích byly zaznamenány tendence demonizovat mládež (jak uvidíme, tento problém řešila některá opatření). V důsledku toho se násilí gangů, konkrétně trestná činnost páchaná mládeží s využitím nože, stalo závažnou veřejnou obavou po celé zemi. Ale zatímco v některých oblastech středu města to představuje pro lidi skutečné ohrožení, většiny lidí se to netýká. Násilí související s alkoholem, které můžeme pozorovat večer na ulicích mnoha měst, a protispolečenské chování mládeže obecně, jehož svědkem bývá obecná veřejnost, je zdůrazňováno médii a stalo se pro veřejnost skutečnou a rozšířenou obavou.

## **Řešení pouličního násilí mládeže – kontext komunitní bezpečnosti ve Velké Británii**

Jak dokazuje předchozí odstavec, i když je Spojené království Velké Británie a Severního Irska unitární stát, skládá se ze čtyř různých zemí – Anglie, Walesu, Severního Irska a Skotska - poslední tři mají přenesenou správu. S různými politickými, soudními a administrativními normami se rovněž liší přístupy ke komunitní bezpečnosti a strukturám, které jsou využívány k řešení trestné činnosti v jednotlivých zemích. Zatímco Zákon o trestné činnosti a rušení veřejného pořádku z roku 1998, který zavedl komunitní bezpečnost jako zákonnou odpovědnost hlavních činitelů, jako jsou místní úřady a policie, formoval přístupy v Anglii a Walesu, jinde se objevily paralelní struktury. (Na tomto místě je dlužno poznamenat, že mezi Anglií a Walesem existují rozdíly, jelikož přenesení správy ve Walesu vyústilo v důraz na strategie komunitní bezpečnosti a strategie zaměřené na protispolečenské chování, aby „věnovaly prvořadou pozornost sociálnímu začlenění mladých lidí“. [Adam Edwards a Gordon Hughes, zdráhaví Fabiáni? Protispolečenské chování a komunitní bezpečnost ve Walesu, Peter Squires: ASBO, 2008]).

Zaměříme se na Anglii a Wales, protože zde mají politické změny v britské vládě (z labouristické na konzervativní / liberálně-demokratickou koalici v roce 2010) největší dopad na komunitní bezpečnost, tudíž na přístupy k pouličnímu násilí mládeže. Se změnou ve vládě přišla i změna přístupu: od centralizovaného přístupu předchozí vlády, kdy byla místní společenství částečně odpovědná za plnění prostřednictvím regionální vládní struktury odpovědné za realizaci politiky na této úrovni, jsme se přesunuli k přístupu, kde mají místní společenství větší svobodu v řešení problémů důležitých pro jejich oblast způsobem, který považují za nejlepší, a ponesou odpovědnost na místě na základě svých výsledků. Předchozí vláda k tomu podnikala kroky a stanovila pro policii jediný celostátní cíl – zlepšit důvěru veřejnosti řešením trestné činnosti a rušení veřejného pořádku na místě. Uvedená vláda také přejmenovala místní partnerství z Výboru pro snižování trestné činnosti a rušení veřejného pořádku na Výbor pro komunitní bezpečnost). Uvolnění byrokratických ustanovení o podávání hlášení bylo na místě, ale bylo provázeno velkými škrty ve financování veřejného sektoru a s menším objemem zdrojů do napjatého rozpočtu místních agentur. Další komplikací je zavedení komisařů pro policii a kriminalitu - přímo volených činitelů, kteří převzali odpovědnost policejních orgánů i finance, které dříve ústřední vláda dávala výborům pro komunitní bezpečnost. Vzhledem k tomu, že se první volby komisařů konaly koncem roku 2012, je příliš brzy na posouzení účinku změn na místní komunitní bezpečnost, může ale být značný.

Výše nastíněné změny – zejména škrty ve výdajích – měly významný dopad na opatření, doporučení a analýzy, dodané Velkou Británií do databáze Projektu pouličního násilí v EU. Většina aktivit, prováděných v rámci Programu řešení násilí mládeže páchaného pomocí nožů a jiného závažného násilí, a Akčního programu na řešení otázky gangů (které iniciovaly, hodnotily a podněcovaly nové postupy k řešení těchto problémů), byla omezena nebo úplně ukončena. Dobrým příkladem byl zdánlivě slibný postup jednoho města, které vytvořilo politiku a společenství zaměřené proti gangům. Nejenže tato práce přestala, ale pokračující činnost související s řešením problému gangů se roztříštila s tím, jak se výbor pro komunitní bezpečnost stal součástí širšího strategického společenství. V ostatních oblastech může práce stále pokračovat, ale v menším rozsahu, jelikož zkušené hlavní osoby odešly do důchodu nebo organizace opustily a nebyly nahrazeny.

Série mimořádných událostí však problém pouličního násilí mládeže rychle vrátila zpět do politického programu vlády. Výtržnosti v srpnu 2010, které začaly v Londýně a rozšířily se do celé řady městských center v Anglii, vedly ke mezirezortní vládní zprávě, novým pracovním programům pro řešení tohoto problému (včetně iniciativy Problémové rodiny, zaměřené na 120 000 nejvíce dysfunkčních rodin v zemi) a (jak je při takových událostech běžné) přidělení financí na realizaci této aktivity.

### **Britské příklady opatření, doporučení a analýzy**

V databázi týkající se pouličního násilí v EU je přes 100 britských zápisů. Vstoupili jsme také do mezinárodní databáze informačních zdrojů prevence násilí při Světové zdravotnické organizaci, kterou vede Centrum veřejného zdraví na Univerzitě Johna Moorese v Liverpoolu (plní podobnou funkci jako databáze Efus, ale zahrnuje širší okruh témat). Přes polovinu položek představují opatření (legislativa, uplatňování, vzdělávání, prevence nebo odklon), zbytek je zhruba rovnoměrně rozložen mezi doporučení (strategie, politiky nebo management) a analýzy (výzkum).

Některé položky obsahují rozhovory s lidmi zapojenými do konkrétních Opatření, Doporučení a Analýz (ODA): profesor Mark Bellis (Databáze informačních zdrojů prevence násilí), detektiv vrchní superintendant John Carnochan (Komunitní iniciativa pro omezování násilí), Deborah Erwin (Pryč od násilí), Carlene Firmin (To je ono. To je můj život...), profesor Gordon Hughes (Zaběhlí psi, mládež a kriminalizace: k preventivní strategii), inspektor Mark Lawes (Bezpečné městské útulky), Markon Meakin (Spotlight), Andy Pownall (Taktické možnosti pro řešení násilí souvisejícího s alkoholem). Každý rozhovor více osvětluje příslušná ODA a problém pouličního násilí mládeže obecně.

Při výběru ODA bylo zvažováno několik faktorů. Představují ODA skutečně dobrou nebo slibnou

praxi? Bylo to evaluováno? Jednalo se o důležitý výzkum? Bylo to zajímavé a cenné pro ostatní, i když se jednalo o probíhající nebo nedokončenou práci nebo měl projekt špatné či nejisté výsledky? Pokusili jsme se nalézt ODA, které by nám poskytly více než jen záznam do databáze; takové kde by čtenář mohl posoudit dokumentaci – např. zprávy nebo hodnocení nebo např. zvažované průzkumné studie – a mohl přejít na odkaz na webovou stránku a kontakt na lidi zabývající se ODA samotnými. Bohužel jsme museli vzít na vědomí, že u některých položek nebylo možné dodatečně určit informační zdroj.

Podařilo se nám dosáhnout našeho cíle zahrnout příklady z každé země ve Velké Británii, jak v záznamech ODA, tak v rozhovorech, ačkoliv většina opatření, doporučení a analýz pochází z Anglie.

Vyberme si některé zajímavější, výrazné nebo důležité britské ODA. Dobrým výchozím bodem je jedno z doporučení - průvodce osvědčenými postupy, které samo obsahovalo téměř polovinu britských položek.

Osvědčené postupy programu řešení násilí mládeže páchaného pomocí nožů a jiného závažného násilí (TKAP) 2010–2011 v zásadě shrnuje nejlepší příklady praktických postupů vyvinutých prostřednictvím TKAP, státem vedeného a financovaného programu pro snížení závažného násilí páchaného mládeží. Na začátku TKAP v roce 2008 zde byly jen omezené znalosti a několik taktických možností, které fungovaly při řešení závažného násilí mládeže ve Velké Británii. Při uzavření třetí fáze TKAP v březnu 2011 se tato pozice změnila. Tři fáze TKAP pomohly sestavit přehled druhů intervencí, které zasáhly ohroženou mládež (13–24 let) s cílem předcházení násilí a zahájení změny jejího přístupu a chování. Schopnost programu sdílet znalosti o tom, co funguje, a předat poznatky všem účastníkům, byla jednou z jeho silných stránek. Dokument obsahuje příklady a případové studie ze všech zahrnutých oblastí. Týká se alkoholu a noční ekonomiky, vzdělávání, prevence, odklonu, gangů a prevence trestné činnosti páchané noži. Ačkoli je tento dokument prezentován jako kompendium osvědčených postupů, ve skutečnosti pokrývá spektrum od evaluovaných postupů po iniciativy, které vypadají slibně, ale jejichž výsledky byly neznámé, nebo projekty, které zapadly. Existují však dostatečné informace pro to, aby si čtenář mohl utvořit úsudek ohledně jejich vnitřní hodnoty, a ty nejlepší položky databáze přinášejí upřímná posouzení překážek a problémů. Největší hodnota dokumentu spočívá v tom, že tyto postupy shrnuje souvislým a dobře stravitelným způsobem.

Několik opatření v příručce stojí za bližší pozornost. Zatímco program TKAP se omezoval na ty oblasti Anglie a Walesu, kde byl zjištěn závažný problém násilí mládeže, programy jako Pouliční pastoři, Taxi Marshals (ochránci v taxících) a Bezpečnější skla jsou nyní součástí řešení problémů způsobených alkoholem v mnoha městech ve Velké Británii. Další reakcí, která se začíná rozšiřovat a byla

zdůrazněna vládou jako důležitý program, jsou Bezpečná městská útočiště. Útočiště jsou budována na základě iniciativy v Lewishamu jako reakce na smrt Jimmyho Mizena, chlapce, který byl pronásledován a ubodán k smrti v obchodě. Poskytují bezpečné místo pro lidi, kteří hledají azyl i jistotu, že pokud budou potřebovat, Bezpečné útočiště nikdy nebude daleko. Kromě hodnoty spočívající v bezpečném útulku samotném má zavedení tohoto programu příznivý vliv na stmelení různých částí komunity pro společný cíl.

Podle šéfinpektora Marka Lawese, který tento program zavedl v Liverpoolu, byli mladí lidé hlavním tématem Bezpečných útulků (rozhovor Efus, srpen 2012). Další začleňující přístupy, které se pokoušejí překonat často negativní vykreslení mládeže ze strany tisku nebo ze strany veřejnosti, jsou 99% kampaň v Londýně a program „Goodies in Hoodies“ (Zlatíčka v kapucích). Tento program iniciovala šestnáctiletá dívka Maisey Andrewsová, která chtěla dokázat, že ne všichni mladí lidé nosící kapuci na hlavě jsou stereotypně „špatní“. Také chtěla vytvořit příležitost pro dobrovolníky, aby získali dovednosti, důvěru a praktické zkušenosti. Je potěšující, že tento příklad mezigeneračního projektu v akci získal slečně Andrewsově uznání a program se rozšířil i do jiných oblastí. Profesor Gordon Hughes z Cardiffu v rozhovoru Efus v červenci 2012 odpověděl na otázku, které přístupy jsou při řešení pouličního mládeže úspěšné, takto: „Začleňování mládeže i mezigenerační přístupy jsou opravdu důležité.“

Některá z ostatních opatření, která se týkají „třetího sektoru“ a byla zdůrazněna v příručce TKAP, zahrnují vzdělávací přístupy, a to včetně divadla pro vzdělávání (často používaného ve Velké Británii při řešení problémů jako např. šikana ve škole). Příklady v databázi zahrnují projekty Pakt, Teriéři a To není v pořádku!, z nichž všechny byly evaluovány. Program Pryč od násilí, založený na práci s mládeží v Severním Irsku, není uveden v příručce TKAP, ale je obzvlášť zajímavý. Řeší problém toho, jak je kultura sektářského násilí normalizována a přijímána mladými lidmi, a používá model občanské práce s mládeží v rámci kampaně Public Achievement (Obecný prospěch). Členka Obecného prospěchu Deborah Erwinová je přesvědčena, že hlavním faktorem dopadu projektu bylo zapojení mladých lidí. „Většinou se jich nikdo neptá na názor na místní problémy, natož aby se mohli stát součástí řešení. Dát jim příležitost nejen k tomu, aby se vyjádřili, ale aby s tím také něco udělali“ (rozhovor Efus, srpen 2012).

V databázi je celá řada vzdělávacích a preventivních postupů, některé jsou zásadně zaměřeny na poskytování informací, např. tým TKAP Eurostar britské dopravní policie – Kampaň proti nožům, webová stránka Beze strachu nebo filmy Odhod'te nože od Tameside, ostatní představují aktivnější

zapojení, někdy jejich návrh a/nebo realizace zahrnuje několik aktérů. Příklady tohoto přístupu zahrnují Den násilné trestné činnosti v Doncasteru, Faktor zločinu a Můj život, moje volba v Birminghamu, Buďte v bezpečí v Durhamu, celonárodní Já ve vězení? Nikdy!, Chybná volba v Northumbrii a Vystoupení proti gangům a násilí v Lambethu.

Většina opatření uvedených v databázi však pochází ze státního sektoru. Mnohá z nich rozvíjí legislativu namířenou proti protispolečenskému chování a násilí páchanému hlavně mladými lidmi, kdy často hraje roli alkohol. Tyto legislativní nástroje zahrnují vyhlášky proti protispolečenskému chování, rozpuštění skupin, vyhlášky zakazující pití alkoholu, vyhlášky pro označená veřejná místa, vyhlášky proti násilníkům a soudní příkazy k prevenci násilí souvisejícího s gangy (které se používají k omezení pohybu lidí, obviněných ze členství v gangu). Použití těchto nástrojů v Anglii a Walesu se lišilo, stejně jako jejich účinnost (nová vláda proto provedla revizi nástrojů a pravomocí proti antisociálnímu chování). Fráze z názvu výzkumné zprávy „Použití a dopad příkazů k rozpuštění skupin: lepení náplastí a burcující výzvy“ zde má obecnou platnost. Jak Adam Crawford a Stuart Lister píší, tyto nástroje problémy pouze „zalepí“, což poskytuje určitou míru bezprostředního a místního zlepšení, ale neřeší širší příčiny identifikovaných problémů.“ V posledních letech se však postupy úřadů proti pachatelům přiosťřily. Program Spotlight v Manchesteru je směřován na práci s potenciálními mladistvými pachateli závažných trestných činů, a je nyní uznáván jako osvědčený postup.

Již dříve byla řeč o násilí souvisejícím s konzumací alkoholu jako o hlavním problému, uvedli jsme také některé iniciativy, které tvoří hlavní součást mnoha strategií řešení násilí v „noční ekonomice“.

Andy Pownall, bývalý terénní pracovník programu TKAP ministerstva vnitra, považuje alkohol za hlavní faktor pouličního násilí mladistvých. Je však přesvědčen, že již byly pochopeny postupy nutné k řešení problémů v noční ekonomice (rozhovor Efus, duben 2012). Pownall byl spoluautorem jednoho z doporučení v databázi - Taktické možnosti řešení násilí spojeného s alkoholem, což je praktická příručka, strukturovaná na základě různých fází „noci ve městě“ s postupy pro každou fázi. Další související příručky Ministerstva vnitra jsou Praktická příručka pro prevenci a řešení problémů souvisejících s alkoholem: vše, co potřebujete vědět a Praktická příručka pro vypořádání se s problémovými osobami; místní společenství vydala Praktické postupy pro snižování násilí souvisejícího s alkoholem a rušení veřejného pořádku, kde byly uvedeny příspěvky partnerských organizací. To všechno představuje koordinovanou multiagenturní činnost a příklady konkrétních projektů jsou uvedeny v databázi (Operace Porcullis, operace Sherry - regulace velkých flámů po hospodách; Sociální práce v noční ekonomice; Snižování trestné činnosti a rušení veřejného pořádku v

noční ekonomice). Ale opět se neubráníme pocitu, že navzdory tomu, jak dobře se meziagenturní kooperativní úsilí vypořádává s problémy způsobenými alkoholem, není to o moc víc než záplatování obtížně řešitelných problémů. Mezi mnoha mladými lidmi převažuje kultura nadměrného pití (uvažme, jak dlouho to trvalo, než se veřejnost z velké části – ale zdaleka ne celá – postavila proti řízení pod vlivem alkoholu). Dalším faktorem je systém licencí, kde jsou místní činitelé mluvící ve prospěch zdraví, komunitní bezpečnosti a širší společnosti oproti hlasu alkoholového průmyslu vedlejší (podobná situace převažuje u hazardních heren a sázkových kancelářích).

Problém násilí páchaného gangy nebo problémovými skupinami mládeže zejména tam, kde je problémem násilí páchané nožem, přitahuje velkou pozornost tvůrců státních politik v celé Velké Británii. Analýza těchto záležitostí je v databázi dobře zastoupena. Vztah gangy - zbraně - mládež je předmětem zkoumání ve zprávách ze Skotska jako např. Členství v gangu a nošení nože: zjištění edinburské studie změn mládeže a problémových skupin mládeže, Gangy a nošení nožů ve Skotsku, Společné řešení trestné činnosti páchané noži – posouzení místních projektů proti trestné činnosti páchané noži (v Anglii a Walesu) a obecněji Mládež, nože a střelné zbraně: rozsáhlé posouzení, analýza a kritika strategií proti trestné činnosti páchané noži a střelnými zbraněmi.

Jelikož pachatelé násilí souvisejícího s gangy mládeže jsou hlavně (dokonce téměř výhradně) mladí lidé, strategie se soustředí často na ně. Publikace *To je ono. To je můj život ...* od Carlene Firminové se pokouší nastolit rovnováhu a ukazuje účinky takového násilí na dívky a ženy (účinky, které jsou běžným výzkumům často utajeny) a navrhuje opatření pro řešení tohoto problému pomocí genderově orientovaných strategií proti gangům. Ačkoliv výzkum této autorky poprvé odhalil povahu a rozsah násilí, včetně sexuálního násilí zažívaného dívkami a ženami, do nějž jsou zapojeni členové gangů, sama se obává, že se často podle toho nejedná:

„Potřebujeme lidi, kteří nám budou v lokalitách identifikovat mladé muže zapojené do gangů a mapovat jejich vztah s dalšími mladými muži, dívkami a ženami, abychom pochopili, kdo je ohrožen a jaká je povaha tohoto ohrožení... Již víme, jaký má násilí páchané mládeží dopad, a nyní potřebujeme zajistit, abychom ohrožené dívky a ženy dokázali identifikovat a abychom pro ně měli místo, kde jim bude poskytnuta podpora.“ (rozhovor EFUS, srpen 2012)

Nebezpeční psi, ať již jsou nebo nejsou spojeni s násilím páchaným mládeží, představují pro britskou veřejnost značnou obavu. První významnější zprávou, která tento problém osvětlila, byla zpráva nazvaná *Zaběhlí psi, mládež a kriminalizace: k preventivní strategii*.

Již jsme zmínili vlivnou zprávu z roku 2009 – Nechtějí nic, než tam patřit – která se pokoušela určit hlavní trendy, hybatele a společné charakteristiky gangů v Británii, a vládní strategii namířenou proti gangům – Omezování gangů a násilí mládeže: vládní zpráva – která navrhla pět oblastí soustředění:

1. v první řadě zabránit tomu, aby se mládež zapojovala do závažného násilí s novým důrazem na včasnou intervenci a prevenci,
2. poskytnout cestu z násilí a kultury gangů mladým lidem, kteří se chtějí rozloučit s minulostí,
3. uplatnit opatření k potlačení násilí u těch, kteří odmítají opustit násilný životní styl,
4. koordinovat postupy, kterými lokality reagují na násilí páchané gangy a mládeží,
5. poskytnout vládní podporu místním oblastem v řešení jejich problémů s násilím páchaným gangy či mládeží.

Obce nyní ve Velké Británii rutinně zavádějí některé přístupy (např. Lokalizace obětí a pachatelů a SARA (skenování, analýza, reakce a posouzení) modelů) na určení, zaměření a řešení místních problémů s trestnou činností a rušením veřejného pořádku, včetně násilné trestné činnosti. Řešení násilí souvisejícího s gangy vyžaduje nejen důslednou a pokračující analýzu, ale i vyhrazené zdroje a partnery věnující se strategickému přístupu nastíněnému výše. V databázi je uvedena celá řada místních iniciativ proti gangům – zdůrazníme konkrétně dvě, které se řídí tímto vzorem. Komunitní iniciativa pro snížení násilí (CIRV) byla založena ve východní části Glasgow Útvarem pro snižování násilí (VRU) při skotské vládě. Představuje cílenou odstrašující strategii, která má za cíl snížit násilí gangů (nikoliv gangy rozložit) a byla vybudována na základě nejlepších osvědčených postupů z USA. Spoluředitel VRU, detektiv vrchní superintendant John Carnochan prohlásil: „Rizika toho, co děláme, jsou malá. Stavíme na přístupech založených na důkazech.“ (rozhovor Efus, srpen 2012) Po shromáždění informací jsou členové gangu kontaktováni pouličními pracovníky CIRV s nabídkou pomoci při hledání alternativy k násilnému životnímu stylu v gangu. Jsou pozváni k dobrovolné schůzce o vlastní osobě a pak k pečlivě připravené schůzce s policisty, poradcem pro krizové situace, členy komunity, oběťmi a pracovníky s mládeží. Zde jsou dotázáni na to, zda chtějí vést jiný životní styl a pokud ano, zapíší se do projektu. Po podpisu budou posouzeny jejich potřeby a budou zařazeni do příslušných programů, které mohou zahrnovat pracovní výcvik, vzdělávání, zaměstnání, zvládání vzteku atd. Princip CIRV spočívá v ovlivňování chování v průběhu času. Všichni zapsaní členové, kteří se dopustí násilí, budou z programu vyloučeni, i když mohou dostat druhou šanci. Do CIRV se v prvních dvou letech aktivně zapojilo 400 členů gangů, s průměrným snížením násilných trestných činů o 46 % a s 34 % snížením všech ostatních druhů trestné činnosti. Carnochan říká: „Potyčky gangů

ve východním Glasgow jsou nyní spíše výjimkou než normou.“ (rozhovor Efus, srpen 2012) Program CIRV byl rozšířen i do jiných oblastí města a je nyní začleňován do plánu komunitní bezpečnosti v Glasgow.

Preventivní program, zaměřený na gangy Už toho bylo dost byl spuštěn v roce 2011 v londýnské čtvrti Waltham Forest. Stejně jako CIRV je i tento program založen na konkrétních znalostech – v tomto případě na objednaném výzkumu profesora Johna Pittse, se strategií založenou na programu Nechtěj nic, než tam patřit. Program Už toho bylo dost usiluje o pomoc těm, kteří jsou hluboce zakořeněni do subkultury gangů, těm, kteří jsou nejvíce ohroženi tím, že se ke gangům připojí, a těm, kteří jsou ovlivněni destruktivními rozhodnutími vlastních rodinných příslušníků. Program unikátně pracuje s celou rodinou a pokouší se řešit mnoho různých faktorů, které mohou svést lidi na dráhu zločinu. Program má čtyři témata – rodinné poradenství, prosazování konkrétních opatření, práce v rámci čtvrti a intervence v raném věku. První výsledky jsou povzbudivé: deset měsíců po spuštění programu Už toho bylo dost došlo ve Waltham Forest ke značnému snížení míry trestné činnosti. Závažné násilí páchané mládeží se snížilo téměř o čtvrtinu, trestná činnost páchaná střelnými zbraněmi poklesla o více než 30 %; poklesly také loupeže a trestná činnost páchaná nožem.

John Carnochan uvedl, že je přesvědčen, že práce a zaměstnání jsou pro dlouhodobý úspěch odvedení člena gangu z cesty násilí klíčové (rozhovor Efus, srpen 2012). Zaměření na vzdělávání a zaměstnání je charakteristické pro další iniciativy v databázi, např. Do práce (Lambeth) a Projekt Daedalus (Londýn). Velmi odlišný druh výcviku – tentokrát pro odborné pracovníky s dětmi ve Wolverhamptonu – je tématem Školení pracovní síly, zaměřeného na zvýšení jejich vědomostí o tom, jak gangy ovlivňují mladé lidi.

Posledních pár slov o ganzích. Zpráva Nechtěj nic, než tam patřit, mluví o „jasné souvztažnosti mezi mírou deprivace a výskytem gangů“. Po Výtržnostech<sup>4</sup> nám konečná zpráva o výtržnických komunitách a složení obětí výtržností ze srpna 2011 v Anglii sděluje, že „70 % podezřelých výtržníků žije ve 30 procentech nejchudších oblastí.“ Rizikové faktory pro mladé lidi, kteří se zapojili do gangů, zahrnují: zanedbávání a zneužívání v raném dětství, násilí, duševní poruchy a drogovou nebo alkoholovou závislost v rodině, vyloučení ze školy a rané poruchy chování, rané a opakované páchaní trestné činnosti, rané styky s vrstevníky z místních gangů.

Nic z toho nás nepřekvapí. Ukazuje to však na ohromný úkol, před nímž stojí vlády a místní úřady. Účinné řešení chudoby nebylo nikdy snadné – a s rostoucí propastí mezi bohatými a chudými, recesí

---

<sup>4</sup> Myšleny masové pouliční výtržnosti v Anglii v roce 2011 (pozn. překl.)

a snižováním veřejných výdajů bude ještě těžší. Dokud bude riziková kultura konzumace alkoholu podněcovat pouliční násilí zapříčiněné alkoholem, pak se rostoucí úroveň chudoby postará o to, že násilí gangů a pravděpodobnost dalších nepokojů v britských městech v dohledné budoucnosti jen tak nezmizí.

## **Závěr**

Počet, rozmanitost a v mnoha případech i kvalita britských příspěvků do databáze Pouličního násilí v EU naznačují, že zde existuje rozsáhlé spektrum pozitivní činnosti probíhající za účelem řešení daného problému. Provedený výzkum a strategie, které tato analýza pomáhala vytvořit, také naznačuje, že komunitní společenství pro bezpečnost nyní dobře chápou, co je potřeba provést ke snížení závažného násilí mládeže.

Je však také pravdou, že nevíme, jak dobře nebo jak efektivně jsou tyto poznatky a praxe aplikovány na místní úrovni, minimálně v Anglii a Walesu. Kromě oblastí, které jsou financovány centrálně, neexistuje centrální sledovací systém nebo systém podávání hlášení, který by tyto informace shromažďoval. Takže zatímco můžeme s jistotou tvrdit, že ve Velké Británii rozhodně existuje dobrá praxe řešení násilí mládeže, založená na objektivní analýze, nevíme, jak důsledně je v celé zemi uplatňována.

## Stav pouličního násilí v německých městech

*Elmar G. M. Weitekamp, Univerzita Tübingen*

*Text přeložen z: Weitekamp, Elmar G.M. (2013). A look at the situation of street violence in German cities. In EU Street Violence: Youth Groups and Violence in Public Spaces (187-202). Paris: EFUS. Publikace byla vydána s finanční podporou programu Evropské komise Daphne III.*

Přezkoumání posledních zjištění o evropských gangzích a výzkum skutečné situace pouličních gangů, skupin mládeže gangům podobných a part mládeže odhalilo zajímavý vývoj: zaprvé je nyní nepochybné, že v evropských městech existují městské gangy nebo skupiny mládeže podobné gangům. Podle Kleina (1995) se jedná hlavně o specializované gangy a ve větší míře zhuštěné gangy, na rozdíl od tradičních amerických gangů. Tyto pouliční gangy je nutno odlišovat od motorkářských gangů, vězeňských gangů, chuligánů a pravicových skupin a neonacistických gangů. Zadruhé si je většina Evropanů vědoma existence skupin mládeže, ale nepovažuje je za pouliční gangy. Domníváme se však, že je to pouze věcí definice a že by to nemělo odvádět pozornost od skutečnosti, že v Evropě pouliční gangy máme.

Pouliční gangy v německých městech jsou tvořeny hlavně skupinami mladých přistěhovalců. Jakmile se tito mladí lidé ocitnou v Německu, musí převzít povinnosti a vzdělávací úlohy, které jejich rodiče a rodiny nejsou schopni z různých důvodů nadále zajišťovat. Některé evropské země navíc redukovaly veřejné výdaje a programy zaměřené na tyto mladé lidi, zejména programy výuky jazyka, které jsou klíčové. To je jeden z hlavních důvodů, který mládež vede či dokonce nutí zakládat gangy a zapojovat se do nich. Posun ve společnosti směrem ke „kultuře vítězů a poražených“ (James 1995) ztěžuje stále více mladým lidem získat dobré vzdělání nebo práci. Často jim bývá znemožněno získat práci na plný úvazek, umožňující kariérní růst. Nejvíce na tom trápí mladí přistěhovalci, protože jsou obvykle nejméně integrováni a často žijí v chudých, zanedbaných čtvrtích, které mohou sloužit jako živná půda pro pouliční gangy.

Zvýšení trestné činnosti, konkrétně násilné trestné činnosti páchané skupinami, naznačuje, že v Německu problém s pouličními gangy roste. Německé noviny z malých i velkých měst pravidelně zveřejňují zprávy o gangzích a kriminálním chování podobných skupin, které již nikoho nepřekvapují.

Při přezkoumání situace gangů v Evropě se můžeme opřít o historii a pozadí výzkumného programu Eurogang, který byl podle Esbensena a Maxsona (2012) založen a vytvořen původně v Leuvenu v Belgii a později téhož roku v San Diegu (USA) spuštěn. První oficiální schůzka Eurogangu se uskutečnila v roce 1998 ve Schmittenu v Německu. Následné schůzky proběhly v Oslu, Leuvenu, Egmondu aan Zee, Straubingu, Kodani, Stockholmu a dalších městech. Členové skupiny Eurogang si uvědomili, že potřebují pevnou definici pouličního gangu, která by odrážela různé pohledy, zastoupené v této skupině. Tuto pracovní skupinu s nelehkým úkolem vedl Malcom Klein a po několika letech diskusí a úvah se skupina Eurogang dohodla na následující definici: „*Gang mládeže nebo problémová skupina mládeže je trvalá pouliční skupina mladých lidí, jejichž zapojení do nezákonné činnosti tvoří součást identity skupiny.*“

Analýza situace v Evropě na základě hodnocení publikací výzkumné skupiny Eurogang vede k závěru, že v Evropě gangy skutečně existují. Navíc se zdá, že evropské země dělají vše pro to, aby vzniklo více gangů a rozvinuly se závažné problémy s nimi; ty by se mohly stát stejně závažnými jako situace s americkými gangy, i když se to v Evropě zdá nepředstavitelné. Faktem je, že ve většině evropských měst operují pouliční gangy - navzdory obecnému popírání této skutečnosti - které mají některé společné rysy:

1. Gangy existují v chudých komunitách.
2. Většina členů gangů náleží k rasové, národnostní nebo etnické menšině nebo se jedná o imigranty.
3. Gangy mají převážně mužské členy.
4. Členové gangů jsou téměř vždy odcizení a marginalizovaní mladiství, kteří jsou vyloučeni ze společnosti a jejichž příležitosti k uplatnění jsou zablokovány.
5. Členy gangů je obvykle mládež, nejčastěji jsou to teenageři nebo mladí dospělí.
6. Členové gangů jsou zapojeni do široké škály trestných činností a delikventního nebo kriminálního chování.
7. Gangy jsou časově stabilní a mohou existovat po dlouhou dobu.

Za předpokladu, že skutečně došlo k nárůstu násilí, stojí za to analyzovat sociální faktory, které mohou poskytnout určité vysvětlení nebo výklad těchto trendů. Dostupná literatura naznačuje, že by měly být zohledněny tři obecné rozměry: (a) míra, v níž je páchané násilí kolektivní, včetně rozvinutí forem násilí gangů mládeže, (b) vzniklé sociální struktury, které vedou některé mladé lidi do ekonomické

deprivace, (c) způsoby výkladu převážně mužského charakteru násilí mládeže (navzdory nedávnému nárůstu ženského násilí).

Zdálo by se, že v Evropě nyní nastal posun do nové fáze ve způsobu, jímž je organizován sociální život mladých lidí, zejména těch, kteří jsou náchylní k zapojení do trestné činnosti, včetně kolektivních forem trestné činnosti. Je rovněž jasné, že násilí může být ústředním rysem těchto vznikajících skupin. Weitekamp (1999) uvádí, že v rámci etnických skupin předběžné důkazy naznačují mimořádnou míru násilí, které je ústřední složkou jejich sebeurčení.

Z biografického hlediska je jednou z charakteristik mladistvých potřeba náležet ke skupinám vrstevníků. Tyto skupiny nebo party přebírají socializační funkce, poskytují orientaci a stabilizují chování během přechodného období nedospělosti. Na společenské úrovni existují procesy, které nejen přispívají k zapojování mladistvých do skupin vrstevníků, ale také podporují vytváření delikventních, násilnických gangů nebo gangů zneužívajících drogy, pro které je deviantní přístup k normativním opatřením součástí skupinové identity.

Výzkum ukazuje, že vzestup imigrace od počátku 90. let se souvisejícími procesy vyloučení ze společnosti a diskriminace i rostoucí chudoba mezi dětmi a mladistvými v Německu k tomuto trendu přispěly (Förtig 2002). Ze sociálního a materiálního hlediska tak oba faktory přispívají u mladistvých ke zkušenosti chudoby a marginalizace. Ve skupinách vrstevníků hledají mladí lidé cestu k překonání vlastních sociálních, kulturních a ekonomických limitů, a – jak zdůraznil Trasher již ve slavných chicagských studiích - „pokouší se zvládnout životní boj o existenci na ulicích.“ (Trasher 1927). A konečně, kvůli rostoucí individualizaci společnosti mizí společně sdílená sociální orientace na to, jak si vybudovat reputaci, získat peníze a užívat si štěstí. Pokud mladiství nezvládnou dosáhnout akceptovaných norem a hodnot sociálně uznávanými prostředky, pak může být alternativou deviantní chování. Dezintegrační teorém Wilhelma Heitmeyera tyto procesy podrobně ilustruje u pravicových gangů mládeže v Německu (Heitmeyer 1995).

### **Pravicové skupiny**

Specificky německou záležitostí jsou pravicové gangy nebo extremistické skupiny mládeže (Kersten 2007). Ačkoliv tyto skupiny nezapadají do rámce projektu pouličního násilí v EU, zahrnuli jsme je do tohoto textu, protože řada novějších výzkumných zpráv ukázala, že se německá mládež v různé míře identifikuje s extremismem, xenofobií a antisemitismem. Podle Kerstena je nutno rozlišovat mezi extrémistickými postoji, organizacemi a projevy extrémistického chování, abychom tento jev lépe

pochopili. Je důležité vzít v potaz, kdo se účastní jakých aktivit a kdy. Kvůli zvláštní citlivosti Němců na historii a kvůli německému pocitu viny je provokativní potenciál jakékoliv rasistické a antisemitské symboliky pro rebelující mládež a subkultury extrémně velký a velmi přitažlivý, proto ji často využívají skinheadi. Xenofobie a zločiny z nenávisti na druhé straně závisí na konkrétní situaci. Weitekamp a Kerner (1996) dále dospěli k závěru, že po znovusjednocení Německa došlo k podobnému vzestupu pravicového násilí skupin mládeže ve starých i nových spolkových zemích. Realita v Německu je taková, že většina těchto pachatelů nenáleží k pravicovým organizacím vojenského stylu, ale řídí se pravicovou ideologií. Sympatizují s pravicovým hnutím, aby vyjádřili svou frustraci z politické a sociální situace v Německu.

Ve svém hodnocení trestné činnosti a násilí páchaného mládeží v 10 evropských zemích dospěl Pfeiffer (1998) k závěru, že od poloviny 80. let jsme zažili značný nárůst násilí páchaného mládeží po celé Evropě. Podle jeho názoru je hlavní příčinou posun evropských zemí ke „kultuře vítězů a poražených“, v níž se mnoho znevýhodněných mladých lidí jeví jako poražení. Pfeiffer svůj argument zakládá na zjištěních Jamese (1995), který uvádí:

„Z mnoha studií je naprosto jasné [...], že nerovné příjmy v kombinaci s falešným příslibem rovných příležitostí, sociální podporou znevýhodněných v americkém stylu a špatnou kvalitou dostupných zaměstnání jsou hlavní příčinou násilí v rozvojových i rozvinutých státech. Od roku 1979 až do současnosti byly všechny tyto modely přijímány jako záměrná vládní politika; propast mezi bohatými a chudými se prohloubila na předválečnou úroveň, objem a typy státní podpory znevýhodněných se dramaticky snížily, kvalita zaměstnání nabízeného mladým lidem se snížila poté, co odbory přišly o moc zaručovat minimální mzdu a pracovní podmínky. Tyto změny se odehrály ve stejné době jako bezprecedentní nárůst násilí proti osobám od roku 1987.“ (James, 1995, 74).

Polk a Weitekamp (1999) mluví o „zřeknutí se mládí“. Zdůrazňují, že v historii skutečně všechny generace, ať již z nižší, střední nebo vyšší třídy, mohly očekávat proces přechodu z dětství přes školu do dospělosti s určitou kombinací pracovních a rodinných rolí. Tyto vyhlídky již nejsou relevantní a problém zřeknutí se mládí je větší u těch mladých lidí, kteří brzy odejdou ze školy a zařadí se mezi pracovní sílu, aniž by měli co podstatného nabídnout z hlediska kvalifikace, dovedností nebo zkušeností. Ve své studii o nových chudých ve městech hovoří Wilson (1996) o procesu, při kterém pro tuto skupinu lidí zmizela práce. Nedostatek zaměstnání na plný úvazek vede k nezaslouženým důsledkům jako nedostatek peněz, oddálení nezávislosti na rodičích a možnosti mít sexuální vztahy, oženit se a založit rodinu. Tyto osoby uvízly v sociální a ekonomické zemi nikoho, kde je ústředním

rysem existence to, že běžné opory jejich identity jako muže nebo ženy nejsou k dispozici. Polk a Weitekamp (1999) to nazývají „vývojovou pastí“, která nutí mladé lidi používat komplikované a inovativní způsoby v boji o svou hlavní identitu muže či ženy. Tato vývojová past je ještě horší pro příslušníky rasových, národnostních nebo etnických menšin. Dubet a Lapeyronnie (1994) zkoumali hypotézu „vítězů a poražených“ ve Francii a zjistili, že v sociálních problémech včetně trendů trestné činnosti nastal značný posun. Dospěli k závěru, že sociální vyloučení okrajových skupin se stalo hlavním problémem 90. let. Navíc mají za to, že trestná činnost přehlížených mladistvých je výrazem jejich bezmocnosti a neschopnosti žít normální život a získat přístup do společnosti.

Zde vidíme jasné spojení s násilím a gangy. Na situaci „opuštěné mládeže“ vidíme, že problémy statusu a lidství jsou tak velké, že volají po řešení. Chybějící tradiční cesty k definici toho, „kdo jsem jako člověk,“ jsou podle Polka a Weitekampa (1999) zvlášť viditelné, když je srovnáme s postavením těch, kdo jsou součástí gangu nebo kdo chtějí nějaký gang založit. Gang je schopen změnit pravidla hry a umožnit poraženému, aby se stal vítězem.

Existuje řada indikátorů toho, že evropské země míří k vytváření kultury „vítězů a poražených“, která může podpořit zakládání gangů a dohnat některé mladé lidi k tomu, aby se uchýlili k násilí jako způsobu prosazování svého mužství. Průzkum provedený Pfeifferem (1998) jasně ukazuje, že Evropa zažívá značný nárůst násilí. Navíc studie Dünkela a Skepenata (1998) v Meklenbursku – Předním Pomořansku ukázala, že nárůst násilné trestné činnosti byl způsoben hlavně skupinami. Od skupiny páchající trestnou činností (navenek nebo v rámci skupiny) je jen krok k vytvoření gangu, zvláště když proti procesu vykořenění u mládeže nebojuje smysluplná sociální politika, směřující k otevření legitimních cest zapojení mladých lidí do společnosti.

### **„Aussiedler“ gangy a skupiny s migračním pozadím**

Tuto nebezpečnou situaci můžeme ilustrovat na příkladu německých Aussiedler (němečtí etničtí přistěhovalci ze střední a východní Evropy a bývalého Sovětského svazu vracející se do Německa), jev, který započal asi v polovině 90. let. Jsme přesvědčeni, že podobné problémové skupiny se nacházejí v každé evropské zemi, i když Aussiedler mají některé zvláštnosti. Jednou z nich je, že automaticky dostali německý pas a jsou považováni za Němce. Podle Reicha a kol. (1999) emigrovalo od roku 1988 z bývalého Sovětského svazu do Německa asi dva miliony lidí, s maximem okolo 400 000 příchozích v roce 1990. Německo financovalo významné programy na integraci Aussiedler do německé společnosti. Do roku 1993 dostávali kromě jiného takzvanou integrační pomoc, což je druh podpory

v nezaměstnanosti vyplácené po 312 dní, a také lekce němčiny zdarma po 12 měsících. Nové zákony v roce 1993 dramaticky snížily pomoc pro Aussiedler. Nyní je integrační podpora vyplácena pouze po 156 dní a kurzy němčiny trvají šest měsíců. Takzvaný záruční fond, který měl v roce 1991 450 milionů německých marek, byl snížen o 65 procent na 180 milionů marek ročně.

Tyto škrty nejvíce poškodily mladé lidi, protože balíček pomoci zajišťoval vzdělání, rekvalifikaci a podpůrné programy sociální integrace. Navíc museli nedávno přistěhovaní Aussiedler žít v takzvaných „dočasných ubytovacích zařízeních“. Ačkoli měli tyto zvláštní bytové jednotky velmi rychle opustit, zůstávají zde ve skutečnosti poměrně dlouho. Např. průměrný pobyt v Tübingenu je podle Stolla (1999) dva roky. Životní podmínky v těchto zařízeních jsou těžké, protože je zde přeplněno, chybí pohodlí i soukromí. Tato „ubytovací zařízení“ jsou podobná ghettům a někdy je v nich ubytováno i několik set nájemníků. Kvůli nedostatku místa se mladí lidé zdržují ve společných prostorách nebo venku mimo budovy. Situace mladých „Aussiedler“ je zvláště těžká. V Rusku byli považováni za menšinovou skupinu kvůli svým německým kořenům a dostali nálepkou němečtí fašisté. V Německu jsou považováni za menšinu a mají nálepkou Rusové, i když mají německý pas. Navíc mívají jazykové problémy a problémy ve škole. Akademické a odborné vzdělání, kterého dosáhli v Rusku, nemá v Německu cenu, čímž jsou odsouváni. Není překvapující, že zakládají gangy a připojují se k nim, aby našli místo, kam patří, aby se mohli s něčím identifikovat. Potloukat se ve skupinách bylo součástí jejich kultury již v bývalém Sovětském svazu, protože zde bývalo příliš nebezpečné pohybovat se venku osamoceně. V Německu vnímají německou kulturu a prostředí jako příliš nebezpečné, což je další faktor, který je nutí k tomu, aby se potulovali společně a vytvářeli gangy. Stoll (1999) hovoří o existenci gangů, které lze považovat za neotradiční, v „dočasných zvláštních ubytovacích zařízeních“ Tübingenu. Mladiství se obvykle zdržují na ulici před ubytovnou. Mají pevný hierarchický pořádek založený na věku a zkušenostech v „zemi nepřítelů“. Tyto ubytovny jsou často jediným místem, kde mohou Aussiedler nalézt přátele, a to zejména ve venkovských oblastech. Když se rodiny odstěhují, mladiství a mladí dospělí členové těchto gangů se často vracejí a jsou obdivováni nově příchozími nebo těmi, kdo zde stále žijí, kvůli symbolům postavení, které získali. Mohou to být automobily, šaty a další věci ukazující na jejich nově nalezené „bohatství“. Starší členové gangu nabírají nedávno imigrované mladé lidi a využívají je pro všechny možné druhy nezákonné činnosti. Podle záznamů nápravných zařízení pro mladistvé je zde uvězněno nepoměrně vysoký počet mladých Aussiedler.

U „ruských gangů“ existuje velmi silná skupinová soudržnost, kterou má částečně na svědomí skutečnost, že jejich členové již byli považováni za outsidersy ve své zemi původu. Tam považovali stát za nepřítelů a konflikty si vyřizovali mezi sebou. Mladí Aussiedler navíc mají velmi machistickou

kulturu a považují vysokou míru násilí za normální (Reich a kol. 1999).

Situace Aussiedler jasně ukazuje, že v Německu jsme na cestě k tomu, abychom si vytvořili závažný a dlouhodobý problém s pouličními gangy. Předpokládáme, že podobný vývoj nalezneme po celé Evropě u různých skupin imigrantů, protože všechny evropské země mají závažný problém s menšinami, nesoucí podobné rysy: špatné ubytování, zvýšená míra vyloučení ze školy částečně kvůli jazykovým problémům, špatné vzdělání, neodborná, špatně placená práce, sociální vyloučení a marginalizace a boj o identitu. Němečtí Aussiedler jsou svým způsobem privilegováni ve srovnání s jinými menšinovými skupinami, protože jim stát poskytuje program integrační podpory, který není jiným skupinám imigrantů k dispozici. To znamená, že když i tato skupina vytváří gangy, aby se vyrovnala s okolnostmi své nové domovské země, budou další méně „zvýhodnění“ imigranti gangy vytvářet nebo se do nich zapojovat mnohem pravděpodobněji.

V určité míře zde vždy existovaly skupiny mládeže, které se dostávaly do konfliktu s širokou společností (např. fenomén „Habstarke“ v 50. letech). Tyto skupiny zrcadlí složení nejméně privilegovaných vrstev německé společnosti, v nichž se imigranti po příjezdu velmi často nacházejí. Špatné životní podmínky a sociální postavení mohou vysvětlit výskyt „etnických gangů“ ve velkých městech od 80. let. Gang Turkish Power Boys (TPB Bornheim) ve Frankfurtu zmiňovaný Tertilt (2001) může být příkladem; je charakteristický brutalitou a pouličním zločinem. Jejich turecký původ („tureckost“) je důležitou součástí soudržnosti skupiny. Tertilt vidí využití násilí jako pokus osvobodit se od nízkého sebehodnocení, které jim bylo vnuceno německou společností. Gangy v Německu obvykle časem ztrácejí teritorialitu, hierarchické vedení a stabilitu, jak ukázala srovnávací studie mezi Brémami a Denverem, provedená Huzingem a Schumannem (2001). V Německu neexistuje dostatečně závažný problém s gangy, aby vyvolal strach mezi veřejností, přesto lze v některých německých městech pozorovat trend, kdy klany imigrantů „okupují“ město nebo jeho část a způsobují velké problémy včetně vytváření gangů spojených s násilím a dalšími formami trestné činnosti. V kontextu pokračující ekonomické krize v Evropě a rostoucí nerovnosti a chudoby v Německu existuje jen malá pravděpodobnost, že se tato situace zlepší.

## Co se podniká proti problémovým skupinám mládeže?

Jak můžeme závěrem z různých studií a našeho vlastního šetření vyvodit (Specht 1999), existuje u diskriminovaných mladistvých vyšší pravděpodobnost, že se připojí k delikventním skupinám, a to z několika důvodů. Tito mladí lidé kombinují několik rizikových faktorů, které je vedou k tomu, aby získali pocit sounáležitosti a uznání mimo svou rodinu. Jejich životní podmínky je směřují k tomu, aby se připojili ke skupinám vrstevníků v dřívějším věku než ostatní mladiství. Jsou dohnáni k tomu, aby si získávali a udržovali sebevědomí a pocit vlastní hodnoty (a především v případě mužů moci, síly a respektu) delikventními násilnými činy. Tyto postřehy ukazují, jak je otázka problémových skupin mládeže obecně řešena, a také to, že zde existuje spousta prostoru pro preventivní opatření. Německý právník a kriminolog Franz von Liszt (1851–1919) řekl: „Nejlepší trestní politika je dobrá sociální politika.“

V Německu se jev problémových skupin mládeže obvykle řeší v rámci běžné prevence trestné činnosti a represivních opatření prováděných policií a místními úřady. V mnoha německých městech spolupracují na lokální úrovni více či méně formálním způsobem policie, místní úřady, justiční systém a mnoho nevládních organizací. Jak vidíme z databáze pouličního násilí v EU, existují zde programy a projekty zaměřené proti násilí mládeže a šikaně, kriminalitě mládeže a opakované trestné činnosti, zneužívání návykových látek atd. Jen několik málo projektů však řeší přímo problémy gangů. Můžeme předpokládat, že mnoho místních úřadů to (zatím) nepokládá za nutné. A správně předpokládají, že existující nástroje a struktury prevence jsou dobrým základem, na kterém lze stavět.

V databázi jsou uvedeny příklady, které se zabývají záležitostmi problematických skupin mládeže z různých úhlů, například nevládní organizace „Gangway“, která provádí pouliční práci v Berlíně. Formou práce s různými týmy a prostřednictvím různých projektů nabízí Gangway podporu mládeži (a dospělým), aby se dostali zpět na správnou cestu. Navíc ke klasické pouliční sociální práci nabízí školení a získání kvalifikací. Dalším příkladem je projekt „The Hoodboyz – not with us!!!“ prováděný ve Stuttgartu. Je zaměřen proti mladým lidem, kteří jsou buď členy gangů nebo jejich sympatizanti, vyznávající násilí. Projekt „Streetlife“ ve Wolfsburgu slouží jako prostředník v konfliktech mezi skupinami mládeže a dospělými o využívání veřejných míst. „Go Willi“ je multiagenturní přístup pro prevenci pouličního násilí v Göttingenu.

Přístupy založené na restorativní justici rovněž vypadají slibně. Jsou například úspěšně využívány komunitní organizací „Roca“ v Bostonu (USA) pro řešení problému gangů a související trestné činnosti v některých čtvrtích. Důležitou součástí jejich práce je využívání „kruhů souladu“ (peace circles) jako

strategie pro vybudování pozitivních spojení mezi marginalizovanou mládeží a rodinami ve vnitřních městech a pro řešení konfliktů (Boyes-Watson 2008). Holistický přístup bere v úvahu životní prostředí mládeže, jejich rodiny a komunitu při řešení daných problémů. Konference restorativní justice již byly otestovány v pilotním projektu ve Stuttgartu „Wiedergutmachungskonferenzen“, ačkoliv ne ve specifickém kontextu skupinového násilí. Dále existují ve čtvrti Berlín-Neukölln plány na využití podobného přístupu, jaký užívá Roca v Bostonu.

## Literatura:

- Boers, K., Reinicke, J. Informationen zur 3. Schülerbefragung in Münster 2002. <http://www.uni-bielefeld.de/soz/personenreinecke/informs2002.pdf>
- Browning, K., Thornberry, P.T., Porter, P.K. (1999). Highlights of Findings From the Rochester Youth Development Study. OJJDP Fact Sheet. U.S. Department of Justice.
- Bundesministerium des Innern/ Bundesministerium der Justiz (Hrsg.) (2001). Periodischer Sicherheitsbericht (PSB), Jugendliche als Opfer und Täter: Wissenschaftliche Befunde unter besonderer Berücksichtigung der KFN-Schülerbefragung zur Jugendgewalt. Kap. 5
- Boyes-Watson (2008): Peacemaking Circles and Urban Youth: Bringing Justice Home. St. Paul, MI: Living Justice Press.
- Eisner, M., Manzoni, P., Ribeaud, D. (2000). Gewalterfahrungen von Jugendlichen. Opfererfahrungen und selbst berichtete Gewalt bei Schülerinnen und Schülern im Kanton Zürich. Aarau
- Elliot, D.S., Menard, S. (1996). Delinquent Friends and Delinquent Behaviour: Temporal and Developmental Patterns. In J.D. Hawkins (ed.) *Delinquency and Crime: Current theories*, p. 28-67. Cambridge: Cambridge University press.
- Esbensen, F.-A. and C.L. Maxson (Eds.) (2012) *Youth Gangs in International Perspective: Results from the Eupogang Program of Research*. New York: Springer Verlag.
- Esbensen, F.-A., D. Petersen, T.J. Taylor, A. Freng (2010) *Youth Violence: Sex and Race Differences in Offending, Victimization and Gang Membership*. Philadelphia. Temple University Press.
- Esbensen, F.-A., Winfree, L.T., He, N. and Taylor, T.J. (2001). Youth gangs and Definitional issues: When is a Gang a Gang, and Why Does It Matter? *Crime and Delinquency* 47, p. 105-30??
- Förtig, H. (2002). *Jugendbanden*. München: Herbert Utz Verlag
- Fuchs, M. (1995). Jugendbanden. Gang und Gewalt an Schulen. Ergebnisse einer repräsentativen Schülerbefragung in Bayern. *Soziale Probleme*, Heft 1, p.62-83.
- Heitmeyer, W. (1995). Gewalt. *Schattenseiten von Individualisierungsprozessen bei Jugendlichen aus unterschiedlichen Milieus*. Weinheim/München: Juventa.
- Kersten, J. (2007) Youth Groupings, Identity and the political Context: On the Significance of Extremist Youth Groupings in Unified Germany. In: J.M. Hagedorn (Ed.) *Gangs in the Global city: Alternatives to Traditional Criminology*, Urbana, University of Illinois Press
- Klein, M.W. (1995). *The American Street Gang: In Nature, Prevalence and Control*. New York: Oxford University Press.
- Mansel, J. (2001). Familiäre Erziehung und Gewalterfahrungen. Hintergründe und Folgen der Viktimisierung. *Zeitschrift für Familienforschung*, Jg. 13(3), p.27-51.
- Patterson, G.R., Dishion, T.J. (1985). Contributions of Families and Peers to delinquency. *Criminology* 23 (1), p. 63-79.
- Polk, K. and Weitekamp, E.G.M. (1999). Emerging Patterns of Youth Violence, Paper presented at the American Society of Criminology Meetings in Toronto.
- Reich, K., Weitekamp, E.G.M., Kerner, H.-J. (1999). Jugendliche Aussiedler: Probleme und Chancen im Integrationsprozess. In: *Bewährungshilfe* 46 (4) p. 35-59.
- Right Wing Violence, Xenophobia and Attitudes Towards Violence in Germany. Paper presented at the Minerva Center for Youth
- Sharp, C., Aldridge, J., Medina, J. (2006). Delinquent Youth Groups and Offending Behaviour: findings from the 2004 Offending, Crime and Justice Survey. Online Report 14/06.
- Specht, W. (Ed.) (1999). *Street Children and Youth Work*. Stuttgart.
- The Edingurgh Study of Youth Transitions and crime Study (2006). <http://www.law.ed.ac.uk/cls/esytc/findings/digest8.pdf>

- Thornberry, T.P., Krohn, M.D., Lizotte, A.J., Chard-Wierschem, D. (1993). The Role of Juvenile Gangs in Facilitating Delinquent Behaviour. *Journal of Research in Crime and Delinquency* 30, p. 55-87.
- Thornberry, T.P., Lizotte, A.J., Krohn, M.D., Farnworth, M., Jang, S.J. (1994). Delinquent Peers, Beliefs and Delinquent Behaviour: A Longitudinal Test of Interactional Theory. *Criminology* 32, p. 47-83.
- Thornberry, T.P., Krohn, M.D., Lizotte, A.J., Smith, C.A., Tobin, K. (2003). *Gangs and Delinquency in Developmental Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thrasher, F. (1927). *The Gang: A Study of 1314 Gangs*. Chicago: University of Chicago Press.
- Tertilt, H. (1996). *Turkish Power Boys. Ethnographie einer Jugendbande*. Frankfurt/M.: Suhrkamp Verlag.
- Weitekamp, E.G.M. and K. Reich (2002). Violence among Russian-Germans in the Context of the Subculture of Violence. In: R.A. Silverman and T.P. Thornberry (Eds.) *Crime and Justice at the Millennium*. Essays by and in honor of Marvin, E. Wolfgang. Dordrecht, Kluwer.
- Weitekamp, E.G.M., Kerner, H.-J., Herberger, S.M. (1998) Germany. In: Mehlbya, J. and Walgrave, L. (Eds.) *Confronting Youth in Europe*. Copenhagen, AKF Forlaget.
- Wetzels, P., Enzmann, D. (1999). Die Bedeutung der Zugehörigkeit zu devianten Cliques und der Normen Gleichaltriger für die Erklärung jugendlichen Gewalthandelns. *DVJJ-Journal* 2 (Nr. 164), p. 116-129.

## Skupiny mladistvých a pouliční gangy v Nizozemsku

*Frank van Gemert, Univerzita VU v Amsterdamu*

*Frank Weerman, Nizozemský institut pro studium zločinu a prosazování práva*

*Text přeložen z: Gemert, F. van & Weerman, F. (2013). Youth groups and street gangs in the Netherlands. In EU Street Violence: Youth Groups and Violence in Public Spaces (203-227). Paris: EFUS.*

*Publikace byla vydána s finanční podporou programu Evropské komise Daphne III.*

Problémové skupiny mládeže byly v Nizozemsku přítomny v různých formách po třicet uplynulých let a některé z nich lze považovat za gangy. Některým z nich se dostalo značné pozornosti médií - například skupiny marockých chlapců, které se objevily v polovině osmdesátých let, jsou známé tím, že způsobily řadu potíží a snadno se dostávaly do konfliktu s obyvateli svých čtvrtí (Van Gemert 1998b, De Jong 2007). Začátkem devadesátých let začala menšinová mládež ve městech, většinou surinamského nebo antilského původu, napodobovat pouliční gangy ze západního pobřeží USA a říkala si Crips a Bloods<sup>5</sup> (Van Gemert 1998a, 2001, Van Staple 2003). Od poloviny devadesátých let byla věnována pozornost skupinám rodilých holandských mladistvých, sympatizujících s extrémní pravicí (dříve nazývány „skupiny Lonsdale“ podle oblíbené módní značky); některé z nich byly uváděny v souvislosti s trestnou činností proti migrantům, např. vypálení mešit (Homan 2000, Van Donselaar 2005, Van Donselaar a Rodrigues 2004, 2006).

Kromě těchto tří velmi viditelných, ale zcela odlišných příkladů existuje mnoho dalších skupin mladých lidí, které tráví spoustu času na veřejnosti a které jsou více či méně zapojeny do kriminálního jednání nebo přestupků. Bývají často méně výrazné a zůstávají mimo zorný úhel médií, ale rovněž představují důležitou součást gangů mládeže v Nizozemsku.

V posledních letech se skupiny mládeže zapojené do nepřístojností a trestné činnosti staly prioritou holandské policie a vlády. V květnu 2011 holandské ministerstvo bezpečnosti a spravedlnosti spustilo „Akční program pro delikventní skupiny mládeže“. Tento program má dva cíle. Zaprvé budou do dvou let podniknuta opatření pro řešení 89 zločineckých skupin mládeže, které byly identifikovány v listopadu 2010 (srovnej Ferwerda a Van Ham 2011). Zadruhé se zintenzivní postup při řešení

---

<sup>5</sup> Názvy nejslavnějších kalifornských afroamerických gangů (pozn. překl.).

problémových a výtržnických skupin (EUCPN 2012: 34-37). Tento příspěvek předkládá přehled vývoje skupin mládeže a pouličních gangů v Nizozemsku v posledních třech desetiletích. Budeme se soustředit na ty skupiny, které spadají pod odsouhlasenou definici výzkumného programu Eurogang, sítě vědeckých pracovníků zabývajících se gangy z různých evropských zemí a USA (viz např. Klein a kol. 2001, Decker a Weerman 2005, Van Gemert a kol. 2008, Weerman a kol. 2009, Esbensen a Maxson 2012). Tato přijatá definice popisuje pouliční gang jako „trvalou pouliční skupinu mladých lidí, jejichž zapojení do nezákonné činnosti tvoří součást identity skupiny“.

Tento popis nepřispívá k vytvoření jednotnému obrázku: problém pouličních gangů v Nizozemsku má mnoho rysů a tváří. Na různé aspekty a rysy těchto skupin se zaměřují různé výzkumné přístupy a perspektivy. Začneme předložením obecného přehledu výzkumů, týkajících se gangů a skupin mládeže. Dále načrtne obrázek rozsahu a charakteristiky jevu pouličních gangů v Nizozemsku. V posledním odstavci se zmíníme o holandské politice týkající se pouličních gangů a skupin mládeže.

### **Tři desetiletí výzkumu skupin mládeže a gangů**

Důležitá součást výzkumu skupin mládeže je v Nizozemsku spojena s imigrací, etnickým původem, socioekonomickými faktory a rozpadem okolí; to jsou faktory, které byly stanoveny jako podstatné pro tvorbu a šíření gangů v průkopnických studiích o amerických gangzích, provedených ve 20. století (Thrasher 1927, Whyte 1943, Cohen 1955, Cloward a Ohlin 1960). Tato teoretická témata jsou v holandském kontextu, kde vznikají pouliční gangy, stále relevantní. Průzkum týkající se gangů v Nizozemsku je spojen s událostmi a vývojem, který proběhl v celé Evropě. Hiphopová a gangstapová kultura sehrála důležitou roli při šíření stereotypů gangů z amerického západního pobřeží do evropských zemí. Na francouzských předměstích došlo k výtržnostem, do nichž byly zapojeny gangy, a nedávno k tomu došlo i v Londýně a ve Švédsku; ve východní Evropě jsme zažili vznik extrémně pravicových skupin.

Rané etnografické studie ohledně skupin mládeže v Nizozemsku se objevily v 80. letech. První studie se soustředily na pouliční skupiny mládeže z etnických menšin. V tomto období zde nastal významný příliv mladých surinamských imigrantů, kteří dorazili do Nizozemska po získání nezávislosti bývalé kolonie v roce 1975. Drogová závislost, hlavně na heroinu, se stala novým a závažným problémem, který ovlivnil životy mnoha mladých imigrantů (Buiks 1983, Van Gelder a Sijtsma 1988a, Sansone 1992). Ve čtvrtích vnitřního Amsterodamu a Rotterdamu zavedla černá surinamská mládež jihoamerický pouliční život, který vytvořil prostor pro obchod s drogami.

V následujícím období se stali maroční mladiství druhou nejvýznamnější skupinou imigrantů, která bude studována ve vztahu k pouličním skupinám a gangům (Van Gelder a Sijtsma 1988b, Kaufman a Verbraeck 1985, Werdmölder 1986, 1990). Jejich migrační historie se datuje od aktivního náboru „hostujících pracovníků“ holandskými společnostmi v předchozích desetiletích. Poté maroční chlapci druhé generace, synové těchto hostujících pracovníků, trávili mnoho času na ulicích a zapojili se do trestné činnosti a výtržností. Na konci osmdesátých let byly publikovány první zprávy o marockých pouličních gangách v Amsterdamu (Loef 1988, Werdmölder 1990). V roce 1998 byla publikována etnografická studie marocké mládeže v Rotterdamu (Van Gemert 1998b), po níž následovala etnografická studie marocké pouliční mládeže a jejich pouličních kódů provedená v Amsterdamu v roce 2007 (De Jong 2007).

V devadesátých letech přitáhla pozornost etnografických pracovníků v průzkumech, které zahrnovaly také informace o problémových skupinách mládeže, antilská mládež (Van Hulst a Bos 1993, De Jong, Steijlen a Masson 1997, Van San 1998). Zároveň začaly skupiny mládeže ve velkých holandských městech, hlavně v Haagu, kopírovat americké gangy ze západního pobřeží USA, jako jsou Crips a Bloods. Černá surinamská a antilská mládež byla zvláště přitahována těmito skupinami, ovlivněnými mezinárodní hiphopovou kulturou, v níž je mnoho afroamerických vzorů. Tento jev je popsán v několika studiích. Jedna studie využila archivní dokumentaci k popisu tří kriminálních gangů Crips a jejich charakteristik (Van Gemert 1998a) a jiná etnografická studie o antilské mládeži se rovněž soustředila na různé skupiny Crips and Bloods (De Jong a kol. 1997). Pozdější kniha (a film) novináře podrobněji zdokumentovala vzestup skupin Crips v Haagu (Van Stapele 2003, viz také Roks a Staring 2008).

V polovině devadesátých let se policie haagské oblasti začala zvláště zajímat o skupiny problémové mládeže. Po několik let vypracovávala roční přehledy těchto skupin, zjištěné díky pozorování policie na obchůzkách. Tyto studie rozlišují mezi skupinami, které jsou jen problémové, těmi, které způsobují nepříjemnosti, a skupinami kriminálními (Van Oosterwijk 1995). Tato kategorizace byla později využita v holandském výzkumu a politice. Malý počet skupin byl označen jako „jeugdbende“, holandský ekvivalent pouličního gangu, a podle vědeckých pracovníků z řad policie je lze nalézt ve všech třech kategoriích skupin mládeže (viz 1995:44). Během let se však definice „jeugdbende“ používaná haagskou policií postupně měnila (Gruter a kol. 1996:7, Gruter 1997:20, Van Solm a Rotteveel 2000:2). Nejprve byly klíčovými prvky sdílená identita a kriminální činnost a spojení s imigrací bylo implicitní. Později se zaměření posunulo na míru organizovanosti a trestné činnosti.

Koncem 20. století si holandské ministerstvo spravedlnosti objednalo studii, zaměřenou na vypracování nástroje k sestavování přehledů skupin mládeže po celé zemi. Tento nástroj nazvaný „užší seznam“ („Shortlist“) je do určité míry novější verzí toho, který již dříve používala policie v Haagu (Beke a kol. 2000). Je to průzkum mezi policisty, kteří pravidelně pracují v ulicích, srovnatelný s odborným průzkumem Eurogang, což je nezávisle zpracovaný nástroj (viz Weerman a kol. 2009). Nyní je užší seznam používán policií po celé zemi a v Nizozemsku se rozlišuje mezi problémovými, výtržnickými a kriminálními skupinami.

V prvním desetiletí 21. století byla publikována řada studií, inspirovaných výzkumným programem Eurogang. Tato síť odborníků vypracovala odsouhlasenou definici pouličních gangů, čtyři studie poznatků z výzkumu a několik standardizovaných výzkumných nástrojů - konkrétně etnografické směrnice, expertní dotazník a dotazník pro výzkum mládeže (viz Weerman a kol. 2009, viz také [www.umsl.edu/ccj/eurogang/euroganghome.html](http://www.umsl.edu/ccj/eurogang/euroganghome.html)).

Etnografické směrnice Eurogangu našly uplatnění ve výzkumu v Amsterdam-West (Van Gemert a Fleisher 2002, 2005), kde byla využita pozorování, analýzy dokumentů, cílené rozhovory a neformální konverzace ke studiu skupin marockých chlapců (asi 25 hlavních členů), které se často zdržují na konkrétním náměstí. Skupina měla pravidelné spory s majiteli obchodů a místními obyvateli a členové byli zapojeni do trestné činnosti, od drobné až po závažnou. Je zajímavé, že skupina měla volnou organizaci a strukturu, ale zároveň uplatňovala podstatný vliv na životy a chování svých členů.

Program Eurogang byl využit i ve studii výskytu pouličních gangů ve městě Amsterdam (Van Gemert 2005). Více než sto řadových policistů bylo ústně dotazováno nebo vyplnilo dotazník. Tato metoda je srovnatelná s metodou užšího výběru, ačkoliv dotazník využívá relativně objektivní metodu pro kategorizaci pouličních skupin a gangů. Studie poskytla údaje o počtu skupin mládeže a pouličních gangů ve městě a jejich geografickém rozložení i informace o tom, jak se tyto skupiny a gangy vytvářejí.

Průzkum mládeže Eurogang byl rovněž využit ve studii mezi více než 1 500 středoškolskými studenty provincie South-Holland, včetně města Haag (Weerman 2005, Weerman 2012). Tato studie poskytla informace o podílu chlapců a děvčat s nižším vzděláním mezi členy skupin mládeže nebo pouličních gangů i o některých základních charakteristikách (složení, organizační schémata, používání jmen, zapojení členů skupin do delikventní činnosti) a rizikových faktorech pro členství v gangu mezi touto mládeží.

Několik základních otázek z projektu Eurogang bylo rovněž obsaženo v dotazníku Mezinárodní

selfreportové studie kriminálního chování (ISRD), prováděné rovněž v Nizozemsku (Junger-Tas a kol. 2011, Gatti a Haymoz 2011). Tato studie poskytla informace o rozmachu pouličních gangů v Nizozemsku ve srovnání s jinými zeměmi (viz dále).

### **Rozmach holandských skupin mládeže a pouličních gangů**

V osmdesátých a devadesátých letech zde byla celá řada izolovaných studií o skupinách mládeže a pouličních gangů v Nizozemsku. Některé zahrnovaly popisy lokální situace, ale žádná nevedla k odhadu významnosti jevu na celostátní úrovni. To se změnilo po zavedení „Užšího výběru“, vypracovaného na žádost ministerstva spravedlnosti. Tento nástroj začaly stále více využívat policejní složky po celé zemi a nyní je dokonce povinný. Údaje shromážděné zvláštními policejními složkami lze snadno zkombinovat do podoby státních statistik o skupinách mládeže - původně se tak ale nedělo. Před několika lety spatřili žurnalisté v této informační bázi příležitost, předložit souhrn těchto policejních údajů. Tyto pokusy byly částečně neúplné a navíc se použitá terminologie lišila od oficiální. Velmi neutrální termín „skupiny mládeže“ byl nahrazen termínem „jeugdbende“ (pouliční gang), což mělo za následek burcující titulky o přítomnosti „téměř 1800 ‚jeugdbendes‘ v Nizozemsku“. Podle těchto tiskových zpráv země náhle stála před velkým problémem pouličních gangů.

Nehledě na to, co naznačují tyto zprávy, proběhla v Nizozemsku velká diskuse o tom, kterou kategorii skupin mládeže lze nazvat „pouličním gangem“. Obecně lze říci, že tvůrci preventivní politiky se velmi zdráhali používat slovo „gang“ (nebo holandský ekvivalent „jeugdbende“) kvůli asociaci s „americkou situací“. I když tato politika předešla morální panice, chybný výklad definic má bumerangový efekt a stále znovu vede k burcujícím údajům (Van Gemert 2012). Terminologie Užšího výběru je rovněž opatrná, ale slova „jeugdbende“ a „straatbende“ využívá. Tato slova jsou však omezena na takzvanou „plus variantu“ výtržnických a kriminálních skupin (Beke a kol. 2000: 132–3, Ferwerda a Kloosterman 2004:15). „Jeugdbende“ je definována jako „kriminální skupina mládeže, která nevyvíjí činnost na veřejnosti, ale operuje v podzemí a začíná být součástí organizovaného zločinu“ (Beke a kol. 2000: 133). V důsledku toho existuje jen málo oficiálních zmínek o gangů mládeže, neboť toto slovo je spojeno jen se skupinami páchajícími závažnou trestnou činností, kterých je pouze minimum.

Poté, co média využila (a zkreslila) policejní údaje, bylo rozhodnuto, že národní statistiku poskytnou každoročně samotné úřady. Počínaje údaji od roku 2009 je každoročně publikována studie, která shrnuje zjištění, získaná pomocí Užšího výběru ve všech regionech Nizozemska (Ferwerda a Van Ham 2010, 2011, 2012). Tato studie zaznamenává veškeré problémové, výtržnické a kriminální skupiny

mládeže v holandských policejních regionech a opět rozlišuje mezi pouličními gangy a gangy mládeže. V letech, kterými se zabývají tyto studie, se celkový počet problémových skupin mládeže hlášený policisty lišil, údaje uváděné za jednotlivé roky byly 1379, 1760, 1527, 1165. „Jeugdbendes“ jsou zde rovněž zahrnuty, ale v těchto po sobě jdoucích letech jich bylo hlášeno jen 10, 6 a 5.

**Tabulka 1: Kategorie skupin mládeže v Nizozemsku z Užšího výběru 2008–2011**

Skupiny mládeže	2008*	2009**	2010***	2011****
Problémové	1192	1341	1154	878
Výtržnické	117	327	284	222
Kriminální	70	92	89	65
Celkem	1379	1760	1527	1165
„Jeugdbende“	neznámý	10	6	5

\*(<http://www.rtl.nl/actueel/rtlnieuws/binnenland/>)/components/actueel/rtlnieuws/2010/01\_januari/06/vereijkingsonderdelen/jeugdbendes\_cijfers.xml)

\*\* (Ferwerda & Van Ham 2010)

\*\*\* (Ferwerda & Van Ham 2011)

\*\*\*\* (Ferwerda & Van Ham 2012)

Tyto výsledky naznačují, že počet skupin mládeže za posledních několik let klesá. Odpovědní činitelé to mohou vykládat jako známku toho, že zvýšené úsilí vynakládané proti těmto skupinám je úspěšné. Tyto údaje by však měly být posuzovány s opatrností. Užší výběr je relativně subjektivní metoda, která spoléhá na spolupráci a úsudek policistů na ulicích. Je možné, že policisté pracující v terénu jsou kvůli opakovaným požadavkům na zapojení se do Užšího výběru „vyčerpáni výzkumem“. Dále se jejich vnímání závažnosti těchto skupin a jejich charakteristik může začít časem lišit a závisí také na regionu, kde pracují (Harland 2011). „Plusové varianty“ definování „jeugdbende“ a zejména „straatbende“ závisí na lokálním vnímání a politice. Z tohoto pohledu je významné, že podle Užšího výběru nebyla žádná z těchto dvou kategorií hlášena v největších holandských městech Amsterdamu, Rotterdamu a Haagu, zatímco v Utrechtu byly hlášeny v roce 2009, ale nikoliv v následujících letech (Ferwerda a Van Ham 2010, 2011, 2012).

Je složité porovnat zjištění z Užšího výběru s údaji z jiných evropských zemí nebo s výsledky každoročních průzkumů o amerických gangách. Jak již bylo zmíněno, Užší výběr využívá velmi

širokou definici skupin mládeže, ale dosti úzkou definici „jeugdbende“, holandského ekvivalentu pouličního gangu. Užitečnější je pro účely srovnání studie, provedená v rámci projektu Eurogang ve městě Amsterdam (Van Gemert 2005). Tato studie zachytila 39 pouličních gangů podle definice Eurogangu v sedmi policejních okrscích Amsterdamu. Naneštěstí tato studie nemohla shromáždit informace o všech čtvrtích v Amsterdamu, z čehož vyplývá, že odhad je konzervativní. Kvůli tomu, že používání metodiky Eurogangu není dosud rozšířeno v jiných zemích, je také nemožné srovnat zjištění za Amsterdam s jinými místy.

Dalším zdrojem informací ohledně rozmachu problémových skupin mládeže jsou holandské výzkumy, které zahrnovaly otázky z výzkumu Eurogang. Mezi skupinou méně vzdělaných středoškolských studentů bylo zhruba 6 % členů pouličních gangů podle definice Eurogangu (Weerman, 2005). Je zajímavé, že členy nebyli pouze chlapci, i když jich v pouličních gangách bylo relativně více než děvčat (8 % mezi chlapci, 4 % mezi dívkami, viz Weerman, 2012). Tyto údaje se příliš neliší od těch, které uváděly jiné studie využívající projekt Eurogang (viz Decker a Weerman, 2005, Van Gemert a kol., 2008, Esbensen a Maxson, 2011) nebo výzkumy ohledně pouličních gangů v USA (viz Esbensen a Weerman, 2005).

**Tabulka 2: Prevalence selfreportového členství v gangách podle mezinárodní selfreportové studie kriminálního chování (ISRD) ve vybraných zemích**

	Člen gangu podle definice Eurogangu	Člen gangu podle Eurogangu i vlastní definice
Nizozemsko	<b>11,8 %</b>	<b>3,3 %</b>
Belgie	<b>9,7 %</b>	<b>6,4 %</b>
Německo	<b>12,1 %</b>	<b>5,3 %</b>
Dánsko	<b>10,5 %</b>	<b>3,1 %</b>
Francie	<b>12,4 %</b>	<b>8,9 %</b>
Španělsko	<b>6,5 %</b>	<b>2,4 %</b>
Maďarsko	<b>9,9 %</b>	<b>6,5 %</b>
Polsko	<b>16,3 %</b>	<b>3,3 %</b>
USA	<b>17,9 %</b>	<b>3,1 %</b>

*Pramen: Gatti et al., 2011; Maxson & Haymoz, 2012; osobní informace od Haymoz (2011)*

Srovnatelnější informace získala studie ISRD, provedená ve 30 zemích. Tato studie obsahovala také základní otázky o členství v gangu. V reprezentativním vzorku mládeže ve dvou holandských městech 3,3 % respondentů uvedlo, že jsou členy pouličního gangu podle definice Eurogangu a vidí sami sebe jako členy gangu mládeže (Gatti a kol., 2011). Tento údaj je srovnatelný s jinými vzorky v mezinárodní studii, i když je pod mezinárodním průměrem 4,4 %. Výhradně podle definice Eurogangu náleželo 11,8 % holandského vzorku k pouličnímu gangu (Maxson a Haymoz, 2011, osobní informace). Tyto údaje jsou podobné údajům z jiných zemí, účastnících se studie; to ukazuje, že Nizozemsko je na stejné úrovni jako jiné země, co se selfreportového členství v gangu týče. Ilustruje to tabulka 2, která shrnuje zjištění ohledně gangů za vybrané země, které se zúčastnily studie ISRD.

### **Charakteristika holandských problémových skupin mládeže a pouličních gangů**

Co se povahy holandských pouličních gangů a skupin mládeže týče, jsou k dispozici různé zdroje: velký počet průzkumů podle Užšího výběru, expertní výzkumy a výzkumy mládeže v rámci Eurogangu a různé etnografické a kvalitativní studie. Tyto zdroje nabízejí poměrně podobná zjištění o hlavních rysech holandských skupin mládeže a pouličních gangů. Budeme se zabývat třemi z nich: strukturní a organizační charakteristika, teritorialita a vztah k okolí a zapojení do kriminální činnosti.

Zdá se, že holandské problémové skupiny mládeže a pouliční gangy jsou malé až střední. Většina má 10–30 členů (viz např. Beke a kol., 2000, Weerman a Esbensen, 2005, Van Gemert, 2005, Ferwerda a Van Ham, 2011). Velké gangy, srovnatelné s tradičními americkými gangy, nebo některými ruskými a britskými městskými gangy, se vyskytují jen zřídka. Většina gangů není výlučná co do rasové nebo etnické příslušnosti. Řada skupin je smíšených nebo akceptuje členy z jiného etnického prostředí, než je většina.

Pokud vezmeme v úvahu organizační charakteristiky, lze říci, že většina skupin a pouličních gangů v Nizozemsku nemá pevnou organizaci. Podle expertních průzkumů, provedených mezi policisty, se většina problémových skupin mládeže zdá být volně organizovaná a bez hierarchie (Beke a kol., 2000, Ferwerda a Van Ham, 2011). Tento obrázek potvrdil výzkum Eurogang provedený v Amsterdamu, který nezjistil žádné formální vedení nebo iniciační rituály, i když někteří členové skupiny mohli v jistých situacích přebírat vedoucí role (Van Gemert, 2005). Kvalitativní popis gangů a problémových skupin mládeže v Nizozemsku přináší podobný obrázek volně organizované, nehierarchické struktury skupin. Zdá se, že většina členů gangů v Nizozemsku nemá ráda formální pravidla a hierarchii, a členové často říkají, že by nesnesli, aby se někdo prohlašoval za vůdce (viz např. Van Gemert 1998b,

De Jong, 2007). Kvantitativní data z výzkumu mládeže Eurogang dále vedla k závěru, že holandské skupiny mládeže jsou daleko méně organizované a strukturované, než jejich americké protějšky (Esbensen a Weerman, 2005). Menší část mládeže z holandských gangů uvedla, že jejich gang má takové rysy jako vedení, pravidla a symboly, zatímco tyto charakteristiky uvedla většina mládeže z amerických gangů. Tyto rozdíly jsou dále specifikovány v tabulce 3.

**Tabulka 3: Charakteristiky problémových skupin mládeže a gangů uváděné holandskou a americkou mládeží**

	Nizozemsko	USA
Pravidelná doba setkávání	<b>37 %</b>	<b>58 %</b>
Pravidla v rámci skupiny	<b>38 %</b>	<b>75 %</b>
Musí udělat něco zvláštního, aby se mohli připojit / iniciační rituály	<b>21 %</b>	<b>80 %</b>
Zavedení vůdci	<b>29 %</b>	<b>76 %</b>
Barvy / symboly	<b>24 %</b>	<b>92 %</b>
Podskupiny / věkové skupiny	<b>44 %</b>	<b>38 %</b>

*Pramen: Gatti et al., 2011; Maxson & Haymoz, 2012; osobní informace od Haymoz (2011)*

Dalším výrazným rysem mnoha holandských gangů a skupin mládeže je to, že nepoužívají vlastní název a nemají symboliku jako je zvláštní oblečení nebo barvy. Uvedla to nejen kvantitativní studie mezi školní mládeží, ale i kvalitativní popisy významnějších pouličních gangů v Amsterdamu (Van Gemert a Fleisher, 2005). Skupiny, které přijmou název nebo specifický styl, bývají často inspirovány americkou kulturou gangů, zejména americkými filmy a gangsta rapem. Mezi holandskou školní mládeží názvy gangů často obsahují odkaz na gang nebo kriminalitu a násilí (Weerman 2005).

Od devadesátých let do dneška se některé pouliční gangy, zejména v Haagu a Amsterdamu, pojmenovaly po slavných amerických Crips a Bloods (viz např. Van Gemert, 1998a, Van Stapele, 2003, Roks a Staring 2008). Nedávno se objevil název MS13, pravděpodobně inspirovaný populárními televizními dokumenty. Použití tohoto názvu však nenaznačuje přítomnost tak nebezpečných a násilnických gangů jako je nechvalně známý Mara Salvatrucha 13. Některé skupiny, které nesou takové názvy, byly určitě zapojeny do závažné trestné činnosti (jako jsou loupeže), ale většina z nich se jeví

jako málo delikventní nebo nedelikventní. Některé názvy gangů se staly prostě značkami pro vytváření identity, která ostatní ohromí (Van Gemert, 2008).

Zatímco mnoho gangů v jiných zemích, zejména USA, má teritoriální charakter, většina holandských gangů a problémových skupin mládeže jej nemá. To neznámá, že tyto skupiny nemají místa, kde se pravidelně schází, potulují se, a která považují za „svá“. Tato místa si však nebrání před jinými skupinami a boje s nepřátelskými gangy o „území“ jsou velmi řídké. V Nizozemsku nejsou zaznamenány žádné případy, kdy by gangy bránily území, aby si uhájily trh pro pouliční prodej drog. Aktivity problémových skupin nejsou nutně omezeny na jejich vlastní čtvrtě. Někdy ji opouštějí a jdou dělat problémy na jiná místa, konkrétně do center měst (viz např. Beke a kol., 2000, Van Gemert a Fleisher, 2005).

Extrémistické ultrapravicové skupiny se ve velkých holandských městech nacházejí jen zřídka a většina z nich vzniká v okolních malých městech. V těchto lokalitách se nenachází žádná populace imigrantů (Van Donselaar a Rodrigues 2006), ale mladí lidé, kteří imigranty považují za „nepřátele“, mohou mít zkušenosti z návštěv jiných míst souvisejících se školou nebo volným časem. Tyto skupiny jen zřídka bojují s opozičními skupinami. V několika případech členové těchto skupin podpálili mešity nebo islámské školy (Van Gemert a Suifbergen 2008).

Zvláště marocké skupiny mládeže vyvolávají konflikty s obyvateli čtvrtí, kde se potulují. Působí výtržnosti a problémy a dochází ke střetům s občany a majiteli obchodů, často plynoucím z nudy. Konflikty někdy vedou k dlouhodobém obtěžování a místní úřady odpovídají prosazováním přísných opatření. V jiných případech souvisí malé incidenty v okolí s „většími“ událostmi a stigmatizované skupiny jsou z nich opakovaně obviňovány. Ve městě Gouda byl obtěžován řidič autobusu, a i když se tento incident neodehrál ve čtvrti Goverwell, kde žije mnoho Maročanů, firma provozující autobusovou dopravu tam odmítla stavět na zastávkách. Během pár dní se incident dostal na hlavní stránky několika státních novin a populistický politik Geert Wilders v parlamentu navrhl, že by se holandská armáda měla vrátit z Afghánistánu a obnovit v Goverwelle pořádek.

Co se týče zapojení pouličních gangů do nelegálních aktivit a trestné činnosti, je zřejmé, že jsou odpovědné za nepoměrně velký podíl zločinů a výtržnictví, páchaného mladými lidmi. Kvalitativní výčty, které máme k dispozici, ukazují, že členové některých skupin se mohou zapojovat do závažných druhů trestné činnosti a že toto jejich zapojení může eskalovat do smrtelných incidentů, jak se projevilo v posledních letech, kdy došlo k řadě zabití mezi gangy mládeže v jihovýchodním Amsterdamu. Poslední oběť, známá jako „Sin Quin“, byla zabita v srpnu 2012 a tvrdí se o ní, že byla členem Crips.

Vědecké výzkumy poskytují různorodý obrázek stupně zapojení problémových skupin mládeže do delikventní činnosti v Nizozemsku: rozlišení Užšího výběru mezi třemi kategoriemi (problémové, výtržnické a kriminální) je částečně založeno na závažnosti zapojení do zločinu. Nejzávadovější kategorie (kriminální skupiny mládeže) je zapojena do závažných druhů trestné činnosti, včetně výdělčné drogové trestné činnosti (Beke a kol., 2000). Holandské výzkumy mládeže také ukazují, že členové pouličních gangů jsou nepoměrně častěji zapojeni do trestné činnosti. Obecně lze říci, že mladí lidé z těchto skupin se dopouští trestných činů asi třikrát až čtyřikrát častěji, než mládež mimo gangy (Ebsen a Weerman, 2005, Gatti a kol., 2011). Ještě výraznější je to u určitých druhů trestné činnosti jako loupeže, které jsou páchány desetkrát častěji členy gangů, než jinými mladými lidmi (Klein a kol., 2006). Je zajímavé poznamenat, že zatímco se holandské skupiny liší od svých amerických protějšků svou organizací, úroveň delikvence se zdá velmi podobná (Esbensen a Weerman, 2005).

### **Holandská politika proti gangům: řada projektů**

Výtržnictví skupin mládeže se stalo největší příčinou pocitu nebezpečí mezi populací v Nizozemsku. Podle celé řady průzkumů má stále více občanů za to, že skupiny mládeže potulující se po ulicích nebo v obchodních centrech jsou hlavním zdrojem nepořádku a vytvářejí pocit nejistoty (Hoenson 2000, SAMS 2004). Lidé opakovaně uváděli kina a bazény jako místa, kde cítí ohrožení kvůli přítomnosti skupin mládeže.

Během let vznikly různé projekty pro řešení problémů skupin mládeže. Některé byly evaluovány nebo jsou založeny na evaluovaných projektech z jiných zemí (např. Van Gemert a Wiersma 2000), ale většina byla založena na zkušenostech nebo z vlastní iniciativy, někdy zdánlivě bez předchozího promyšlení. V současné době existuje minimálně 73 různých projektů využívaných na místní úrovni, z nichž je 49 konkrétně zaměřeno na řešení problémů se skupinami mládeže. To vše v poměrně malé zemi. Tyto projekty jsou všechny uvedeny na webových stránkách, sponzorovaných ministerstvem spravedlnosti (<http://www.wegwijzerjeugdveiligheid.nl>).

Pomocí různých kritérií je lze rozlišit:

(1) podle druhu skupiny mládeže, na kterou se projekt zaměřuje: problémovou, výtržnickou nebo kriminální, a/nebo (2) podle zaměření na jednotlivce, skupinu a/nebo místo, kde operují, a/nebo (3) podle prostředků, které jsou používány: sport, práce, rodiče, čtvrť a/nebo vzory chování a/nebo (4) na preventivní a represivní. Policie je partnerem řady těchto projektů, zatímco v některých dalších není zapojena nad rámec nutné identifikace skupiny.

Projekty, publikované na uvedených webových stránkách (které nezohledňující mnoho dalších lokálních projektů a přístupů, které nebyly zaznamenány), jsou charakterizovány velice různorodými přístupy, sofistikovaností a dostupnými důkazy o jejich účinnosti. Několik projektů je zaměřeno na organizaci akcí (např. sportovních) pro mládež, která je členem problémových skupin, někdy ve spolupráci se sousedy. Některé projekty usilují o zapojení sousedů nebo členů rodiny do řešení výtržností, působených skupinami mládeže nebo se snaží zprostředkovat schůzky členů skupin a sousedů pro zlepšení vzájemné komunikace. Některé projekty poskytují informace a školení členům skupiny pro zlepšení jejich prosociálního chování. Další projekty se pokouší zavést vstřícné přístupy pro získání důvěry členů gangu, kteří jsou těžko dosažitelní, a pro poskytnutí podpory těmto členům. Několik projektů je zaměřeno na jednotlivé členy skupin a nabízí jim pomoc nebo léčbu. Jiné projekty jsou zaměřeny na rodiče a rodiny členů skupiny mladistvých. A konečně, některé projekty charakterizuje více integrační přístup a pokouší se zorganizovat spolupráci mezi místními institucemi a kombinovat represivní a preventivní opatření. Evaluace těchto projektů často nebývá k dispozici, ale některé z těchto projektů jsou založeny na teoretických východiscích. Malá část staví na intervencích založených na důkazech z jiných zemí.

Tři velká města v Nizozemsku - Amsterdam, Haag a Utrecht jsou známa tím, že si během let vyvinula vlastní přístup ke skupinám mládeže. V Amsterdamu tento přístup zahrnoval sestavení seznamu 600 nejaktivnějších mladistvých delikventů, kterým byla věnována intenzivní pozornost – tito delikventi byli sledováni a byli kontaktováni jejich rodiče. V Utrechtu byl přijat integrační přístup ve spolupráci s justicí a péčí o mládež. Výrazným rysem tohoto přístupu je, že se pokouší rozložit skupinovou dynamiku skupin mládeže identifikováním negativních iniciátorů, řadových členů a členů s pozitivním chováním, kteří se mohou stát vzory. Haag se rovněž rozhodl pro integrační přístup s výrazným rysem, spočívajícím v zahrnutí kontextu a pozadí problémů, způsobených skupinou. Je prošetřována domácí situace členů skupiny a intervence je založena na kombinaci represivních a preventivních opatření. Kvůli celostátnímu využívání Užšího výběru jsme v pokušení prohlásit, že existuje „holandský model“ politiky a řešení problémů se skupinami mládeže a pouličními gangy. Skutečnost, že holandská vláda poskytuje poradenství a podporu místním úřadům (obcím), tento dojem celostátního modelu ještě posiluje. V roce 2010 byla vydána brožura, obsahující rady místním úřadům jak řešit problémové skupiny mládeže (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2010). Publikace vysvětluje metodu Užšího výběru a v sedmi krocích prezentuje směrnici pro místní úřady k řešení problémových skupin mládeže. Prvním krokem je „stanovení priorit a agendy“, s využitím Užšího výběru a zaměřením se na nejproblematičtější skupiny. Druhým krokem je založení „konzultačního

orgánu“ institucí zabývajících se skupinami mládeže (např. obec, policie, sociální pracovníci). Třetím krokem je analýza problému a „sjednocení chápání“ cílových skupin. Čtvrtým krokem je vytvořit multidimenzionální program, který může zahrnovat opatření zaměřená na skupinu, lokalitu a jednotlivce ze skupiny. Pátým krokem je plán provést, šestým je vyhodnotit přístup a sedmým je vše uvážlivě zveřejnit. Zdá se, že místní úřady tato obecná doporučení vítají. Nejsou však vyhodnocena vědeckým výzkumem.

Holandské ministerstvo spravedlnosti nedávno spustilo „akční program“ pro řešení 89 nejaktivnějších kriminálních skupin v Nizozemsku. Tento program se vyznačuje používáním silných výrazů: kriminální chování ohrožených mladistvých je třeba rázně řešit. V praxi přichází nová politika se zvláštní akční skupinou spadající pod ministerstvo spravedlnosti, podporou pro místní samosprávu a intenzivnější snahou o koordinaci reakcí na kriminální skupiny mládeže na různých místech. Nejsou realizovány žádné nové intervence, ale je poskytováno více informací o existujících programech a „osvědčených postupech“ v terénu. Přístup je obecně formulován velmi neurčitě, s kombinací represivních a intervenčních opatření a bez jasných kritérií, co kdy použít. Tento akční program je v současné době prověřován, aby bylo zjištěno, jaká opatření se v praxi používají pro řešení problémů s kriminálními skupinami mládeže.

Souhrnem lze říci, že Nizozemsko je ve srovnání s jinými zeměmi zvláštní případ, protože využívá po celé zemi nástroje jako Užší výběr, poskytující data o skupinách mládeže a pouličních ganzích na národní úrovni. I když lze tomuto nástroji vytknout několik závažných nedostatků (viz výše), v Evropě pravděpodobně není jiná země, která by mohla poskytnout podobné celonárodní údaje. Údaje z takového přehledu lze využít i k plnění lokálních cílů a přidělení priorit skupinám mladistvých pro případnou intervenci. V praxi existuje rozmanitá škála intervenčních projektů. Obecně lze říci, že pokud je skupina kriminálně aktivní, přístup je poněkud represivnější a do hry vstupuje policie a justice, s trestněprávním postupem vůči některým jednotlivcům ve skupinách. Pokud je problém méně závažný, jsou vhodnější preventivní opatření, která se obvykle realizují pod dohledem obce.

## Literatura:

- Amsterdam (2005) *Aanpak overlast jeugdgroepen Amsterdam; Stand van zaken januari – juni 2005*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- Beke, B.M.W.A., Wijk, A.Ph. van, Ferwerda, H.B. (2000). *Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld. Tussen rondhangen en bendevorming*. Amsterdam: SWP.
- Buiks, P.E.J. (1983). *Surinaamse jongeren op de Kruiskade. Overleven in een etnische randgroep*. Deventer: Van Loghum Slaterus.
- Cloward, R.A. & Ohlin, L.E. (1960). *Delinquency and opportunity: A theory of Delinquent gangs*. New York: Free Press.
- Cohen, A.K. (1955) *Delinquent boys*. New York: Free Press.
- Decker, S., Gemert, F. van & Pyrooz, D.C. (2009) *Gangs, Ommigration and Crime; The changing landscape in Europe and the United States. Journal of International Migration and Integration*. <http://www.springerlink.com/content/w57416x2623xgq00/> published online 15 October 2009.
- Decker, S.H. & Weerman, F.M. (Eds.) (2005) *European Street Gangs and Troublesome Youth Groups*. Lanham, etc.: Alta Mira Press.
- Donselaar, J. van (2005) *Het Lonsdalevraagstuk: Monitort Racisme & Extremisme; Cahier nr. 4*. Amsterdam: Anne Frank Stichting.
- Donselaar, J. van & Rodrigues, P.R. (2004) *Monitor Racisme en Extreemrechts: zesde Rapportage*. Amsterdam: Anne Frank stichting/Universiteit Leiden.
- Donselaar, J. van & Rodrigues, P.R. (2006) *Monitor Racisme en Extreemrechts: zevende Rapportage*. Amsterdam: Anne Frank stichting/Universiteit Leiden.
- Esbensen, F., & Maxson, C. (Eds.) (2012) *Youth Gangs in International Perspective: Results from the Eurogang Program of Research*. New York: Springer.
- EUCPN (2012) *European Crime Prevention Network Work Programme 2012*. [www.eucpn.org/.../NL\\_YC\\_Measurements.pdf](http://www.eucpn.org/.../NL_YC_Measurements.pdf)
- Ferwerda, H. and Kloosterman, A. (2004) *Jeugdgroepen in beeld; Stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlistmethodiek*. Apeldoorn: Politie en Wetenschap.
- Ferwerda, H. & Ham, T. van (2010) *Problematische Jeugdgroepen in Nederland; Omvang en aard en politieproces beschreven*. Arnheim: Bureau Beke. <http://www.beke.nl/doc/publicaties/2010/Problematische%20Jeugdgroepen%20in%20Nederland%20-%202009.pdf>
- Ferwerda, H. & Ham, T. van (2011) *Problematische Jeugdgroepen in Nederland; Omvang en aard in het najaar van 2010*. Arnheim: Bureau Beke. [http://www.beke.nl/doc/2010/Prob\\_jeugdgoep\\_najaar\\_2010.pdf](http://www.beke.nl/doc/2010/Prob_jeugdgoep_najaar_2010.pdf)
- Ferwerda, H. & Ham, T. van (2012) *Problematische Jeugdgroepen in Nederland; Omvang en aard in het najaar van 2011*. Arnheim: Bureau Beke. [http://www.beke.nl/doc/2012/Prob\\_jeugdgoep\\_najaar\\_2011.pdf](http://www.beke.nl/doc/2012/Prob_jeugdgoep_najaar_2011.pdf)
- Gatti, U., Haymoz, S. & Schadee, H.M.A. (2011). Deviant youth groups in 30 countries: Results from the second International Self-Report Delinquency Study. *International Criminal Justice Review* 21, p. 208-224.
- Gelder, P. van and Sijtsma, J. (1988a). *Horse, coke en kansen; Sociale risico's en kansen onder Surinaamse harddruggebruikers in Amsterdam*. Amsterdam: Inst. voor Sociale Geografie, Universiteit van Amsterdam.
- Gelder, P. van and Sijtsma, J. (1988b). *Horse, coke en kansen; Sociale risico's en kansen onder Marokkaanse harddruggebruikers in Amsterdam*. Amsterdam: Inst. voor Sociale Geografie, Universiteit van Amsterdam.

- Gemert, F. van (1998a) *Crips in drievoud: Een Dossieronderzoek naar drie Jeugdbendes*. Amsterdam: Regioplan.
- Gemert, F. van (1998b) *Ieder voor zich: Kansen, Cultuur en Criminaliteit van Marokkaanse Jongens*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Gemert, F. van (2005) Youth Groups and Gangs in Amsterdam: An Inventory based on the Eurogang Expert Survey. In: Decker, S.H. and Weerman, F. (Eds.) *European Street Gangs and Troublesome Youth Groups: Findings from the Eurogang Research Program* (Walnut Creek, CA: Altamira Press), pp. 147-169.
- Gemert, F. van (2008) MS13; Over transnationale gangs en sterke merken. In: Siegel, D., Gemert, F. van & Bovenkerk, F. (Eds.) *Culture Criminologie*. Den Haag: Boom juridisch uitgevers, pp. 135-146.
- Gemert, F. van (2012) Five decades of Defining Gangs in The Netherlands: The Eurogang paradox in practise. In: Esbensen, F. & Maxson, C. (Eds.) *Youth Gangs in International Perspective: Results from the Eurogang Program od research*. New York: Springer, pp. 69-84.
- Gemert, F. van & Fleisher, M. (2004) *In de greep van de groep. Een onderzoek naar een Marokkaanse problematische jeugdgroep*. Amsterdam: Regioplan Beleidsonderzoek.
- Gemert, F. van & Fleisher, M. (2005) In the Grip of the Group: Ethnography of a Moroccan Street Gang in the Netherlands. In: Decker, S.H. and Weerman, F. (Eds.) *European Street Gangs and Troublesome Youth Groups: Findings from the Eurogang Research Program* (Walnut Creek, CA: Altamira Press), pp. 11-30.
- Gemert, F. van, Peterson, D. & Lien, I.-L. (Eds.) (2008) *Street Gangs, Migration and Ethnicity*. Cullompton: Willan
- Gemert, F. van & Stuijbergen, J. (2008) Gangs, migration and conflict; Thrasher's theme in The Netherlands. In: Gemert, F. van, Peterson, D. & Lien, I.-L. (Eds.) *Street Gangs, Migration and Ethnicity*. Cullompton: Willan, pp. 79-96.
- Gemert, F. van & Wiersma, E. (2000) *Aanpak Groepsriminaliteit: Een Inventarisatie van Preventie- en Interventiemaatregelen gericht op Groepen*. Den Haag: Ministerie van Justitie (DPJS).
- Gruter, P., Baas, M. & Vegter, D. (1996) *Problematische jeugdgroepen in de regio Haaglanden. Een inventarisatie onder wijkagenten en jeugdrechercheurs*. Den Haag: Politie Haaglanden, Bureau Analyse en Research.
- Gruter, P.M.G. (1997) *Problematische jongerengroepen in de regio Haaglanden anno 1997. Een hernieuwde inventarisatie onder wijkagenten en jeugdrechercheurs*. Den Haag: Politie Haaglanden Bureau Analyse en Research.
- Harland, P. (2011) Van overlastmelding naar een globale typering van problematische jeugdgroepen: de shortlist als quickscan. *Tijdschrift voor Veiligheid* 10, pp.37-50.
- Hoenson, L. (2000) *Bevolkingsonderzoek in wijkteamgebieden 2000*. Amsterdam: Politie Amsterdam-Amstelland.
- Homan, M. (2006) *Generatie Lonsdale: Extreem-Rechtse Jongeren in Nederland na Fortuyn en Van Gogh*. Amsterdam: Houtekiet.
- Hulst, H. van & Bos, J. (1994) *Pan i respect. Criminaliteit van geïmmigreerde Curacaose jongeren*. Utrecht: Onderzoeksbureau IKO.
- Jong, J.D.A. de (2007) *Kapot Moeilijk: Een Etnografisch Onderzoek naar Opvallend Delinquent Groepsgedrag van Marokkaanse Jongens*. Amsterdam: Aksant.
- Jong, W. de, Steijlen, F. & Masson, C.N. (1997) *Hoe doe je je ding. Antilliaanse jongeren en criminaliteit in de politieregio Rotterdam-Rijnmond*. Delft: Eburon
- Junger, M. (1990) *Delinquency and Ethnicity: An Investigation on Social Factors relating to Delinquency among Moroccan, Turkish, Surinamese and Dutch boys*. Deventer/Boston: Kluwer.

- Junger-Tas, J., Marshall, I.H., Enzmann, D. & Killias, M. (2011) *The many faces of youth crime: Contrasting theoretical perspectives on juvenile delinquency across countries and cultures*. New York: Springer.
- Klein, M.W., Kerner, H.-J., Maxson, C.L. & Weitekamp, E.G.M. (Eds.) (2001) *The Eurogang Paradox: Street Gangs and Youth Groups in the U.S. and Europe*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.
- Klein, M.W., Weerman, F.M. & Thornberry, T.P. (2006) Street gang violence in Europe. *European Journal of Criminology*, 3: pp.413-437.
- Loef, C. (1988) *Marokkaanse daders in de Amsterdamse binnenstad*. Rapport bestuursinformatie Amsteedam. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- Martinez, R. and Lee, M.T. (2000) On Immigration and crime. *Criminal Justice*, 1, pp.485-524.
- Maxson, C.L., Haymoz, S. and Killias, M. (2012) *Risk factors associated with street gang participation in Europe*. Presentation at the annual conference of the European Society of criminology, Bilbao, Spain.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2010) *Aanpak problematische jeugdgroepen*. Handreiking voor gemeenten. Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Oosterwijk, C. van, Gruter, P. & Versteegh, P. (1995). *Haagse jeugdbendes – Amerikaanse gangs*. Den Haag: Bureau Analyse en Research Politie Haaglanden.
- Roks, R. & Staring, R. (2008) Crime, rhyme en de media; Een eigentijdse levensgeschiedenis van een Haagse gangsta. In: Siegel, D., Gemert, F.van & Bovenkerk, F. (Eds.) *Culturele Criminologie*. Den Haag. Boom juridische uitgevers, pp. 161-174.
- SAMS (2004) *Minder bevreesd: Aandacht voor Gevoelens van Onveiligheid in de Stad*. Rotterdam: Stedelijke Adviescommissie Multiculturele Stad.
- San, M. van (1998) *Stelen ene steken. Delinquent gedrag van Curacaose jongens in Nederland*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Sansone, L. (1992) *Schitteren in de schaduw. Overlevingsstrategieën, subcultuur en etnische identiteit van Creoolse jongeren uit de lagere klasse in Amsterdam: 1981-1991*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Smelt, P. (2010) *Stratcultuur; Effectieve aanpak van jeugdgroepen*. Amsterdam: SWP.
- Solm, van & Rotteveel (2000)
- Stapele, S.van (2003) *Crips.nl; 15 jaar Gangcultuur in Nederland*. Amsterdam: Vassalucci.
- Thrasher, F.M. (1927) *The Gang: A Study of 1.313 Gangs in Chicago*. Chicago: University of Chicago Press.
- Weerman, F. (2005) Identification and self-identification: using a survey to study gangs in the Netherlands. In: Decker, S.H. & Weerman, F.M. (Eds.) *European Street Gangs and Troublesome Youth Groups*. Lanham, etc.: Alta Mira Press, pp. 129-146.
- Weerman, F.M. & Esbensen, F.-A. (2005) A cross-national comparison of youth gangs in the Netherlands and the U.S. In: Decker, S.H. & Weerman, F.M. (eds.). *European Street Gangs and Troublesome Youth Groups*. Lanham, etc.: Alta Mira Press, pp. 219-255.
- Weerman, F.M., Maxson, C.L., Esbensen, F.-A., Aldridge, J., Medina, J. & Gemert, F. van (2009) Eurogang Program Manual; Background, development and use of the Eurogang instruments in multi-site, multi-method comparative research.  
[http://www.umsl.edu/~ccj/eurogang/Eurogang\\_20Manual.pdf](http://www.umsl.edu/~ccj/eurogang/Eurogang_20Manual.pdf)
- Weerman, F.M. (2012) Are the correlates and effects of gang membership sex-specific? Troublesome youth groups and delinquency among Dutch girls: In: Esbensen, F. & Maxson, C.L. *Youth Gangs in International Perspective: Results from the Eurogang Program of Research*. New York: Springer, pp.271-287.
- Werdmölder, H. (1986) *Van vriendenkring tot randgroep: Marokkaanse jongeren in een oude stadswijk*.

Houten: Het Wereldvenster.

Werdmölder, H. (1990) *Een Generatie op Drift: De Geschiedenis van een Marokkaanse Randgroep*. Arnhem: Gouda Quint.

Whyte, W.F. (1943) *Street Corner Society. The Social Structure of an Italian Slum*. Chicago: University of Chicago Press.

## Pohled na pouliční násilí ve skandinávských zemích

*Sebastian Sperber*

*Text přeložen z: Sperber, S. (2013). An outlook on street violence in Scandinavian countries. In EU Street Violence: Youth Groups and Violence in Public Spaces (241-254). Paris: EFUS. Publikace byla vydána s finanční podporou programu Evropské komise Daphne III.*

*Příspěvek Evropského fóra pro bezpečnost ve městech*

Skandinávské země mají mnoho společného. Patří mezi nejbohatší na světě a jsou (stále) typické tím, co Esping-Andersen nazval sociálním státem, který má za cíl poskytnout sociální jistotu každému občanovi ve všech fázích života.

Co se míry kriminality týče, lze tyto státy považovat za relativně klidné, i když je velice složité srovnávat míru kriminality mezi jednotlivými zeměmi. Například počet vražd v Dánsku, Norsku a Švédsku je okolo 1 na 100 000 obyvatel a údaje z roku 2006 představující 0,6 v Norsku a 0,7 v Dánsku řadí tyto země mezi země s nejnižší mírou vražd v Evropě.<sup>6</sup> Navíc s průměrem méně než 80 vězňů na 100 000 obyvatel v roce 2009 mají severské země Dánsko, Finsko, Norsko a Švédsko nejnižší počet vězňů v Evropě a pravděpodobně i na světě (průměr v EU je 129, v USA 784). Finsko, Dánsko a Švédsko mají také nejnižší počet policistů na 100 000 obyvatel.<sup>7</sup> Také se říká, že severské země jsou nejšťastnější na světě. Podle první „Zprávy o světovém štěstí“ objednané OSN a publikované v roce 2012 jsou třemi nejšťastnějšími zeměmi na světě skutečně Dánsko, Norsko a Finsko.

Jak nám tedy do tohoto obrázku zapadají novinové články jako „Švédsko zápolí s vzestupem motorkářských gangů“<sup>8</sup> nebo „Motorkářské gangy se v Dánsku vymkly kontrole“ a „Válka dánských gangů se přenesla do Malmö“? Jak se tyto fungující sociální státy vypořádávají s pouličním násilím a problémovými skupinami mládeže?

V tomto krátkém textu chceme doplnit přehled evropských zemí, předkládaný v této publikaci, pohledem na Skandinávii, evropský region, který nebyl zastoupen na konsorciu Pouliční násilí v EU.

<sup>6</sup> European Sourcebook 2010

<sup>7</sup> Eurostat (2012)

<sup>8</sup> New York Times, 9 July 2007: [http://www.nytimes.com/2007/07/09/world/europe/09iht-gangs.4.6571147.html?\\_r=0](http://www.nytimes.com/2007/07/09/world/europe/09iht-gangs.4.6571147.html?_r=0)

Nemohli jsme čerpat z intenzivního výzkumu jako partneři projektu, ani ze znalostí odborníků, kteří by přispěli hostujícími články k této publikaci. Tento článek je založen na dostupných informacích shromážděných pro databázi pouličního násilí v EU a na postřezích získaných výměnou informací se skandinávskými členy místní bezpečnostní komise Unie baltických měst (Karlstad, Backa, Helsinky), Norskou státní radou pro prevenci trestné činnosti (KRAD), švédskou nevládní organizací Fryshuset a švédským poslancem Antonem Abelem. Naším cílem zde je poskytnout pohled na pouliční násilí a problematické skupiny mládeže ve Skandinávii. V první části tohoto pojednání popíšeme problém v těchto zemích a jeho charakteristiky a v druhé části probereme způsoby jeho řešení.

### **Problémové skupiny mládeže, motorkářské gangy a organizovaný zločin**

Ve Skandinávii proběhla rozsáhlá debata mezi výzkumnými pracovníky, odborníky pracujícími s delikventními mladistvými a policií o otázce, zda gangy vůbec existují.<sup>9</sup> Když hovoříte s místními úřady a dalšími pracovníky na poli prevence, nemáte dojem, že se v těchto zemích jedná o palčivý problém. V médiích se samozřejmě mluví o „pouličních ganzích“, když dojde k nějakému incidentu, ale nikoliv jako o velkém problému, který sužuje severské společnosti. Problémy uvedené v průzkumu pouličního násilí v EU jsou vandalismus a hrubost, drobná trestná činnost a násilí v chudých čtvrtích, sociálních sídlištích, rekreačních zařízeních a školách, k nimž příležitostně dochází. Gangy mladistvých nebo problémové skupiny mládeže však zřejmě nejsou příliš rozšířeny<sup>10</sup>, což ovšem neznamená, že zde neexistují žádné problémy s „pouličním násilím“. Známým příkladem je případ Antona Abela, který se v 15 letech stal oceněným aktivistou proti násilí poté, co byl jeho přítel Riccardo Campogiani ubit k smrti na večírku v centru Stockholmu. Ale celkem vzato se zdá, že zúčastněné osoby ve Skandinávii nepropadají panice zcela oprávněně, protože vědí, že celková situace je dobrá, jak jsme uvedli výše.

Na druhé straně se v 90. letech Skandinávií skutečně přehnala „válka gangů“ a vysloužila si pozornost celého světa. „Velká severská motorkářská válka“ mezi „Hells Angels“ a „Bandidos“ a jejich podskupinami. Obě skupiny byly popsány jakou soudržné a komplikované gangy tvořené nebezpečnými zločinci, vyzbrojenými palnými zbraněmi, výbušninami a protitankovými zbraněmi. Policie tomuto konfliktu přímo připisuje minimálně 11 vražd, 74 pokusů o vraždu a 96 zranění.<sup>11</sup> Tyto násilnické skupiny kontrolují významnou část drogového trhu i uliček lásky, jsou zapojeny do vydírání,

---

<sup>9</sup> Někteří jako Sarnecki ve Švédsku raději hovoří o „kriminálních sítích“, aby předešli škatulkování (viz např. Sarnecki a Peterson 2001), zatímco v Dánsku byl ražen název „divoká mládež“ (viz např. Carlsson a Decker 2005: 270)

<sup>10</sup> Carlsson a Decker 2005: 260

<sup>11</sup> Pedersen a Lindstad 2012: 241

překupnictví a obchodu se zbraněmi, což také tuto „válku gangů“ vysvětluje. V roce 2009 bylo odhadnuto, že jen ve Švédsku je 4 000 aktivních členů těchto gangů.<sup>12</sup> Celá léta byly motorkářské gangy v severských zemích rozšířeným jevem a hlavní součástí problému gangů ve Skandinávii.<sup>13</sup> Je to příkladem toho, že „pouliční násilí“ může nabývat různých forem a být spojeno s různými okolnostmi v jednotlivých zemích a částech Evropy.

Úsilí vynakládané na řešení problému gangů ve Skandinávii se tudíž soustředí na organizovaný zločin, jev, který se projekt Pouličního násilí v EU rozhodl nezahrnovat. Problémové skupiny nejsou skupinami mládeže - jedná se o organizace s pevnou hierarchií a strukturou, které se zabývají trestnou činností. Ačkoli se považují za „psance“, jak ilustruje jejich „1% životní styl“, otevřeně o sobě neprohlašují, že jsou zločinci. Mají oficiální prezentaci, klubovnu a pobočky, a dokonce i mluvčí.<sup>14</sup>

Problémy s gangy ve Skandinávii jsou tedy primárně spojeny s organizovaným zločinem, konkrétně motorkářskými gangy, není to ale vše. Stejně jako v dalších evropských zemích má i zde otázka „gangů“ delší historii a „problémové skupiny mládeže“ jsou rozmanitější, než by se na první pohled zdálo.

Koncem 50. let, v době „Zoot-suiter and Boppers“ v USA, „Teddy Boys“ v Anglii, „Blousons noirs“ ve Francii, „Vitelloni“ v Itálii a „Halbstarke“ v Německu,<sup>15</sup> se ve Skandinávii objevili Skinnknutte. V Dánsku se jim říkalo také „Zelené vesty“. První struktury gangů v Norsku vznikly v Oslu v 60. letech a nazývaly „Blackie“ a „Frogner“. Byli to chlapci z městských nižších tříd, kteří se připojili do skupin fungujících v rámci čtvrtí. Nepáchali trestnou činnost, ale protestovali proti homogenní společnosti svým stylem oblékání a agresivním chováním.<sup>16</sup>

Podle Petersona a Linstada<sup>17</sup> se v Dánsku v 70. letech volně organizované skupiny teenagerů, které rušily veřejný pořádek a bojovaly se soupeři beze zbraní, přeměnily ve zločinecké skupiny. Zapojily se do násilné trestné činnosti, obchodu s drogami a vydírání. Peterson a Linstad tvrdí, že pod vlivem americké motorkářské kultury tito dánští „rebelové“ založili desperátské motorkářské gangy. První motorkářský klub „Union“ byl v roce 1980 přijat jako první dánská pobočka Hells Angels.

V 80. letech se objevila první zločinecká struktura gangu v Oslu. Gang „Tveita“ pojmenovaný po čtvrti

---

<sup>12</sup> Leinfelt a Rostami 2012: 81

<sup>13</sup> Rønn a Jensen 2012: 300

<sup>14</sup> Truc 2010: to rovněž umožnilo dialog s těmito skupinami, který je součástí mnoha policejních strategií (viz např. Vrist Rønn a Snedevig Jensen (2012) 277 a násl.

<sup>15</sup> Karen Hennigan a Marioja Spanowic (2012)

<sup>16</sup> Jensen a Stubberud 2012: 273

<sup>17</sup> Petersen a Lindstad 2012

v Oslu začal svou zločineckou dráhu menšími loupežemi v obchodních centrech. Později se „specializovali“ na operace typu „udeř a zmiz“, namířené proti exkluzivním obchodům. Ve stejné době se objevily i první gangy etnických menšin. Skupiny přistěhovaleckých chlapců, kteří se vzájemně podporovali proti šikaně a násilí jiných skupin, se transformovaly do přistěhovaleckých gangů. Jednalo se o homogenní, multietnické pouliční gangy, které vytvářely jednoduchou zločineckou subkulturu, odrážející kulturu etnické diaspory. Některé z těchto pouličních gangů, jako pákistánský A-gang a B-gang si vytvořily vlastní zločinecké aktivity a staly se vůdčími aktéry v podsvětí Osla. V té době a v 90. letech se motorkářské kluby již zabývaly trestnou činností a známé mezinárodní skupiny jako Bandidos a Hells Angels se etablovaly v Norsku.

V té době (v 90. letech) již byly přítomny v Dánsku a rozšířily se do Švédska, kde rychle vzrostla jejich aktivita, a založily pobočky po celé zemi. Zločinecké sítě se tak staly ve Švédsku významným problémem.

Do poloviny/konce 90. let byly motorkářské gangy hlavními skupinami ve skandinávských zemích. Probíhaly mezi nimi divoké bitvy až do „mírové smlouvy“ v roce 1997, která zahrnovala rozdělení území, aby se zamezilo budoucím konfliktům.

S nástupem tisíciletí došlo k posunu od zavedených zločineckých motorkářských gangů a zločineckých sítí k různým druhům pouličních gangů jako Black Cobra, které otevřeně propagovaly trestnou činnost. Gang byl založen v Dánsku a později se rozšířil do Švédska a Norska. Podle některých analytiků skutečnost, že úřady vynaložily ohromné úsilí v boji proti motorkářským skupinám, uvolnila cestu ostatním skupinám, aby převzaly jejich trhy a území. Podle Rostamiho a Leinfelda se tyto nové „pouliční gangy“ pokoušejí imitovat organizační strukturu a kódy Hells Angels a Bandidos, ale ve skutečnosti velmi závisí na silném individuálním vedení. Mají toho více společného s volněji organizovanými americkými pouličními gangy než s jinými druhy zločineckých skupin a sítí ve Švédsku.<sup>18</sup> Poslední konflikty mezi gangy začaly koncem prvního desetiletí tohoto tisíciletí v Dánsku mezi motorkářskými gangy a jejich podpůrnými skupinami na jedné straně a několika nezávislými pouličními gangy, většinou přistěhovaleckými, na straně druhé.

Tento zjednodušený přehled by nebyl kompletní bez zmínění rasistů, bílých ultrapravičáků a neonacistických skupin.<sup>19</sup> Tyto skupiny, které lze považovat za primárně politické, jsou ve skutečnosti podobné pouličním „gangům“ a byly vytvořeny v reakci na vznik etnických gangů. Zdá se, že

---

<sup>18</sup> Rostami a Leinfelt 2012

<sup>19</sup> Carlsson a Decker 2005

motorkářské gangy se rovněž podobně stylizují. V konfliktech s ostatními zločineckými skupinami, zejména pokud mají členy cizího původu, a při získávání mladých lidí, vystupují jako obránci severské kultury a hodnot.

Když zaostříme na skandinávskou situaci, vidíme, že zde existuje mnoho problematických skupin i problematických skupin městské mládeže, a to zejména ve velkých městech. Při bližším pohledu bychom se neměli nechat svést k tomu, že budeme dané problémy považovat za větší, než ve skutečnosti jsou, ale přesto je zjevné, že „pouliční násilní“ má jistou relevanci i pro skandinávské země<sup>20</sup>. Carlsson a Decker například zdůrazňují, že velký podíl násilí mládeže probíhá ve skupině nebo v kolektivním kontextu. Dospěli k závěru, že zde existují důvody k obavám: „Některé druhy násilí mládeže jsou nové a děsivé, jiné jsou staré, ale jejich počet se znásobil, u jiných se neznásobil, ale obavy opadly.“<sup>21</sup>

Zdá se však, že mnoho „zločineckých gangů“, které jsou zde uváděny, lze zařadit spíše pod organizovaný zločin než mezi skupiny problémy působící mládeže. To vede k otázce vztahu mezi problémovými skupinami mládeže a organizovaným zločinem – což je předmětem zájmu i mimo Skandinávii.

Z příkladu severských zemí vyplývá, že existuje propojení oběma směry. Jak je uvedeno výše, některé z relativně neformálních gangů se přeměnily ve strukturované zločinecké organizace. Zejména motorkářské gangy zároveň hodně závisí na svých podpůrných skupinách a pěšácích, kteří dělají většinu špinavé práce. Dobrým příkladem je gang AK81 v Dánsku. Jejich „poslání“ vyplývá z jejich názvu: AK znamená „Altid Klar“ (vždy připraven) a 8 a 1 písmena H a A jako Hells Angels. Zatímco skupiny mládeže hledající identitu a uznání mezi skupinami vrstevníků se zcela odlišují od struktur založených s cílem páchat trestnou činnost, jsou podpůrné skupiny jako AK81 zřejmě důležitým mezičlánkem. Pro mnoho rádo by členů motorkářských gangů („kandidátů“) se příslušnost<sup>22</sup> jeví minimálně stejně důležitá jako příslib budoucích materiálních zisků. Na druhé straně, pouliční gangy, které fungují jako podpůrné skupiny, těží z pověsti a ochrany motorkářských gangů. Ačkoli tato spojení mezi „problémovými skupinami mládeže“ a strukturami organizovaného zločinu a mezi drobnou kriminalitou a mafiánskými skupinami nejsou zjevná nebo automatická, lze je pozorovat i v jiných

---

<sup>20</sup> Že byl tento pesimismus na místě, se plně ukázalo v květnu 2013, kdy došlo k rozsáhlým násilnostem na stockholmských předměstích (pozn. překl.)

<sup>21</sup> Carlsson a Decker 2005: 263

<sup>22</sup> Na rozdíl od jiných zločineckých organizací lze příslušnost k motorkářskému gangu veřejně ukazovat a při posilování společenského postavení je tudíž mnohem důležitější.

zemích.<sup>23</sup>

### **Prevence a opatření v severských zemích**

Co se dělá pro řešení těchto problémů pouličního násilí? Existuje zde vzhledem k charakteristice severských sociálních států zvláštní skandinávský způsob řešení otázek problematických skupin mládeže?

„Bohatství skandinávských států, jejich rozsáhlý veřejný sektor a velká svoboda místních obcí ve volbě vlastních řešení problémů má za následek velmi bohaté spektrum prevence trestné činnosti,“ vysvětlují Carlsson a Decker. Tvrdí, že tyto země sledují celkem podobnou politiku namířenou proti kriminalitě, kterou by v USA nazvali „jemnou“, např. kvůli rozšířené nevoli dávat lidi mladší 18 let do vězení.<sup>24</sup> V centru skandinávského arzenálu preventivních nástrojů stojí existující a zavedené veřejné instituce, jako školy, systém péče o děti, sociální služby, kluby mládeže, sportovní zařízení a – tradičně - také policie. Vysvětlují, že mnoho z těchto opatření tvoří součást tradiční reakce sociálního státu, díky které jsou „speciální programy“, realizované např. v USA, zbytečné.

Skandinávská sociální síť má silné kořeny na místní úrovni, někteří dokonce mluví o „sociální obci“. Tento přístup chápe význam obcí při reagování na vznikající sociální problémy. Skandinávské obce za posledních dvacet či třicet let značně rozvinuly své preventivní kapacity a vypracovaly škálu opatření proti problémům s mládeží. Opatření místních komunit také představují hlavní způsob zásahů proti problematickým skupinám mládeže. Přijetím více tržně orientovaného přístupu za poslední roky při zvýšení místní autonomie tyto země posílily své protikriminální strategie o celou řadu zvláštních opatření a programů, z nichž se řada využívá i v rámci opatření namířeným proti gangům.<sup>25</sup>

Jak to funguje konkrétně? Například v norském městě Drammen, kde žije méně než 60 000 obyvatel, bylo zavedeno více než čtyřicet zvláštních služeb nebo intervenčních opatření spojených s prevencí. Mnohá z nich zajišťuje obec, jiná kraj nebo nevládní organizace. Je nutno zdůraznit, že většina těchto opatření není zaměřena na prevenci gangů ani obecně trestné činnosti. Tyto služby, které mají za cíl předcházet sociálnímu vyčlenění, sociálním problémům spojeným s chudobou a do jisté míry delikventnímu a násilnému chování mládeže, jsou rovněž klíčové pro prevenci problémů se skupinami

---

<sup>23</sup> Viz např. Mohammed 2005

<sup>24</sup> Carlsson a Decker 2005

<sup>25</sup> Cit. dílo str. 280

mládeže.<sup>26</sup>

Pokud je nutné zasáhnout v případě konkrétního problému, jsou jako doplnění využívány speciální programy. Jsou zmobilizovány vládní<sup>27</sup> a policejní složky, velká města mají zvláštní jednotky zabývající se gangy a organizovaným zločinem<sup>28</sup> v úzké spolupráci s obcemi. Stručně řešeno, skandinávský mix opatření staví na potlačování a zvýšené sociální kontrole i na sociální intervenci a poskytování příležitostí. Jako příklad tohoto přístupu uvádíme noční občanské hlídky („Noční sovy“ ve Švédsku), společné intervence zainteresovaných osob u ohrožených jednotlivců a jejich rodičů („znepokojené rozhovory“ v Norsku), přístupy restorativní justice (smlouvy s mladistvými v Dánsku), nabídka multisystémové terapie nebo projekty poskytující příležitost k opuštění gangů (skupiny pro opuštění gangů v Norsku a Švédsku, konkrétně pro zločinecké gangy jako v projektu „Passus“ ve Fryhusetu). Někteří výzkumní pracovníci také doporučují brát v potaz kulturní specifika při práci se skupinami z přistěhovaleckého prostředí.<sup>29</sup>

Stockholmský program intervence proti gangům (SGIP) je příkladem<sup>30</sup> holistického programu prosazování práva. „Historicky se policie ve své práci s gangy soustředila hlavně na tvrdá opatření a potlačování. Jsme přesvědčeni o tom, že úspěšný program zahrnuje jak jemné postupy (prevenci), tak tvrdá opatření“ vysvětlují Rostami a Leinfelt.<sup>31</sup> „Potřebujeme si uvědomit, že policie tvoří jen jeden dílek skládky. Gangy nejsou prostě jen policejní záležitost, jsou záležitostí společnosti. Pokud nebudeme řešit příčiny, které vedou mladé lidi ke vstupu do gangů, neuspějeme. Jedině formou preventivních opatření můžeme omezit množství kandidátů pro vstup do gangu.“ SGIP proto vytvořil operační model pro holistický program prevence gangů nazvaný PANTHER. Jeho cílem je integrovat policejní metody potlačování a prosazování práva a různé intervenční koncepce sociálních věd do plně funkčního modelu. Z tohoto důvodu staví na spolupráci s ostatními úřady. Aby byla činnost proti gangům více založena na poznacích a odpovídala osvědčeným postupům, začíná prozkoumáním situace, a teprve pak mapuje a analyzuje struktury a vypracovává provozní opatření. Klíčovou součástí jsou komunitní intervenční týmy, v nichž jsou zapojeny různé agentury sociálních služeb příslušné obce, místní vzdělávací rada, řízení kultury a rekreace, místní policejní okrsek a zástupci justičního systému. Tyto týmy vytvářejí individualizované plány pro přístup k různým skupinám a členům těchto

---

<sup>26</sup> Cit. dílo str. 264 a dále.

<sup>27</sup> Viz např. dánská ministerská komise zkoumající strategie namířené proti trestné činnosti mladistvých, zdůrazňující problém náboru mladistvých do gangů zapojených do organizovaného zločinu (Pedersen a Lindstad 2012)

<sup>28</sup> Viz Leinfelt a Rostami 2012, Pedesen a Lindstad 2012, Vrist Ronn a Snedevig Jensen 2012

<sup>29</sup> Viz např. Lien 2008

<sup>30</sup> Programy v Dánsku a Norsku viz např. Vrist Ronn a Snedevig Jensen (2001) a Jensen a Stubberud (2012)

<sup>31</sup> Rostami a Leinfelt 2012

skupin nabízejí plány opuštění skupiny. SGIP proto představuje začleňovací a integrující program intervence proti gangům.

I když je složité hovořit o nějakém „skandinávském přístupu“ (vzhledem k volnosti, kterou místní úřady mají při vytváření vlastní místní bezpečnostní strategie), tyto prvky prevence a intervence v severských zemích naznačují, že zde mají specifický způsob řešení pouličního násilí a problematických skupin mládeže.

Celkově vzato, informace shromážděné v rámci projektu Pouliční násilí v EU ukazují, že skandinávské země se potýkají s určitými problémy s problematickými skupinami mládeže i s organizovaným zločinem, který nabírá podobu zločineckých gangů nebo zločineckých motorkářských gangů. Používané strategie prevence a reakce jsou plně v souladu s tematickými doporučeními Manifestu EFUS z Aubervilliers a Saint-Denis. Tyto země staví na dobrém fungování svého sociálního státu, které zahrnuje i programy, využitelné pro prevenci problematických skupin mládeže. Využívají však také programy, vytvořené na míru pro zásah v konkrétních situacích. Holistický severský přístup je zakotven na lokální úrovni a staví na přispění všech zúčastněných stran.

## Literatura:

- Björk, Micael (2008) Wolves and sheepdogs: on migration, ethnic relations and gang-police interaction in Sweden. In: Gemert, Frank van, Peterson, Dana & Lien, Inger-Lise: *Street Gangs, Migration and Ethnicity*. Cullompton: Willan Publishing, p. 241-254.
- Carlsson, Yngve & Decker, Scott H. (2005): Gang and Youth Violence Prevention and Intervention: Contrasting the experiences of the Scandinavian Welfare State with the United State . In: Decker, Scott H. & Weerman, Frank M. (Eds.): *European Street Gangs and Troublesome Youth Groups*. Lanham/New York/Oxford: Altamira Press.
- Covey, Herbert (2010): *Street gangs throughout the world*. Springfield (IL): Charles C. Thomas Publisher.
- Eurostat (2012): Crime and Criminal Justice, 2006-2009. Eurostat statistics in focus, 6/2012.
- Esping-Andersen, Gosta (1990): *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press & Princeton: Princeton University Press.
- Hennigan, Karen & Spanovic, Mariola (2012): Gang Dynamics Through the Lens of Social Identity Theory. In: Esbensen, Finn Aage & Maxson, Cheryl L. (Eds.): *Youth Gangs in International Perspective. Results from the Eurogang Program of Research*. New York, Dodrecht, Heidelberg, London: Springer, p. 127-150.
- Jensen, Eirik & Stubberud, Roger (2012): Oslo Police Department. In: Leinfelt, Fredrik & Rostami, Amir (Eds.): *The Stockholm Gang Model: PANTHER*. Stockholm Gang Intervention and Prevention Project, 2009-2012, pp. 298-316.
- Leinfelt, Fredrik & Rostami, Amir (2012): *The Stockholm Gang Model: PANTHER*. Stockholm Gang Intervention and Prevention Project, 2009-2012.
- Lien, Inger-Lise (2008): Nmesis and the Achilles hell of Pakistani gangs in Norway. In: Gemert, Frank van, Peterson, Dana & Lien, Inger-Lise: *Street Gangs, Migration and Ethnicity*. Cullompton: Willan Publishing, p. 227-240.
- Lien, Inger-Lise (2001): The Concept of Honor, Conflict and Violent Behavior among Youth in Oslo. In: Klein, Malcolm W., Kerner, Hans-Jurgen, Maxson, Cheryl L. & Weitekamp, Elmar G.M. (ed.) *The Eurogang Paradox: Street Gang and Youth Groups in the U.S. and Europe*. Kluwer Academic Publisher, p. 165-174.
- Pedersen, Maria Libak & Linstad, Jonas Markus (2012): The Danish Gang-Joining Project: Methodological Issues and Preliminary Results. In: Esbensen, Finn Aage & Maxson, Cheryl L. (eds.) *Youth Gangs in International Perspective: Results from the Eurogang Program Research*. New York: Springer, pp. 239-250.
- Rostami, Amir & Leinfelt, Fredrik (2012): The Stockholm Gang Intervention and Prevention Project (SGIP): Introducing a Holistic Approach to Gang Enforcement. In: Esbensen, Finn Aage & Maxson, Cheryl L. (eds.) *Youth Gangs in International Perspective: Results from the Eurogang Program Research*. New York: Springer, pp. 251-269.
- Sarnecki, Jerzy & Pettersson, Tove (2001): Criminal Networks in Stockholm. In: Klein, Malcolm W., Kerner, Hans-Jurgen, Maxson, Cheryl L. & Weitekamp, Elmar G.M. (ed.) *The Eurogang Paradox: Street Gang and Youth Groups in the U.S. and Europe*. Kluwer Academic Publisher, p. 257-272.
- Stevs, Arne (2001): Street Gangs and Crime Prevention in Copenhagen. In: Klein, Malcolm W., Kerner, Hans-Jurgen, Maxson, Cheryl L. & Weitekamp, Elmar G.M. (ed.) *The Eurogang Paradox: Street Gang and Youth Groups in the U.S. and Europe*. Kluwer Academic Publisher, p. 175-180.
- Truc, Olivier (2010): Bandits de souche. In: *Le Monde*, 28 August 2010.
- Vrist, Ronn & Snedevig Jensen, Kira and Tino (2012): Danish National Police – Policing Gangs in

Denmark. In: Leinfelt, Fredrik & Rostami, Amir: *The Stockholm Gang Model: PANTHER*. Stockholm Gang Intervention and Prevention Project, 2009-2012, pp. 266-297.



## **Bezpečnost, demokracie a města: Manifest z Aubervilliers a Saint-Denis**

přijatý na mezinárodní konferenci „**Bezpečnost, demokracie a města: Budoucnost prevence**“,  
pořádané **Evropským fórem pro bezpečnost ve městech** ve dnech 12. - 14. prosince 2012  
ve spolupráci s městy Aubervilliers a Saint Denis

Překlad: Ilija Dorovský



## Úvod

V době, kdy Evropa a celý svět procházejí hospodářskou krizí, která může ohrozit sociální a kulturní dědictví dvacátého století, místní orgány, instituce a zástupci občanské společnosti se sešli na konferenci pořádané Evropským fórem pro bezpečnost ve městech (EFUS) v Aubervilliers a Saint - Denis, a snažili se znovu poukázat na skutečnosti, které ukazují, že politiky v oblasti sociální prevence jsou v boji proti násilí a zločinu skutečně účinné. Dovolte nám připomenout, že prevence je levnější než ostatní politiky, a to jak z hlediska nákladů pro naše hospodářství, tak i naši společnost.

To vedlo síť EFUS k tomu, aby zvolila „budoucnost prevence“ jako téma pro svou pátou mezinárodní konferenci v Aubervilliers a Saint-Denis konanou ve dnech 12. - 14. prosince 2012, která tak následovala po konferencích v Montrealu, Paříži, Neapoli a Zaragoze, a v průběhu kterých se sešlo více než 900 lidí, včetně zástupců z 200 měst a 40 zemí z pěti kontinentů.

Tato konference byla zakončena přijetím Manifestu, který je uveden níže, a po kterém následují konkrétní doporučení z tematických zasedání konference.

Tento Manifest vyjadřuje závěry z konference a zásady obhajované jeho účastníky a stanovuje zásady a hodnoty společenství sítě EFUS. Manifest je navržen tak, aby se stal zdrojem podpory a inspirace pro místní orgány při vytváření a prosazování své bezpečnostní politiky. Cílem je rovněž přinést hlas místních samospráv směrem k národním, evropským a mezinárodním institucím.

Manifest je prostředkem, jak podpořit zapojení občanů do otázek bezpečnosti a jak podnítit debaty s občany po celé Evropě.

Vyzýváme místní úřady z celé Evropy, aby demonstrovaly své zapojení do bezpečnějších a spravedlivějších měst tím, že přijmou zásady Manifestu a budou je obhajovat a podporovat ve svých místních politikách.

Guilherme Pinto, předseda EFUS

## Výzvy pro Evropu

Současný stav globálních změn znamená, že v budoucnu budeme čelit obrovským environmentálním, sociálním, hospodářským a finančním problémům.

Evropa trpí rozdíly a nerovnostmi, zejména díky obrovské nezaměstnanosti, která uvrhla evropské občany do stavu úzkosti, způsobila oslabení sociální struktury a snížila důvěru v budoucnost.

Tváří v tvář nekontrolované globalizaci, jejíž příležitosti nejsou vždy plně využity, má Evropa tendenci se stát roztržštěnou a stáhnout se do sebe. Krize ohrožuje evropskou sociální soudržnost a solidaritu a dává možnost růstu sobectví a individualismu.

Pocity nedostatečné bezpečnosti dosáhly nebývalé úrovně a občané přestali politice důvěřovat a popírají její schopnost změnit běh událostí.

Organizovaná a finanční trestná činnost, relativně se nepodílející na veřejných politických zájmech, představuje v současné době ohrožení sociální rovnováhy a našich demokratických základů.

Evropa nedrží krok s těmito problémy, protože její sociální a ekonomický program dostatečně neodpovídá očekáváním ze strany občanů a neusnadňuje jejich podporu.

Přestože byl učiněn značný pokrok, především v zajištění míru po dobu 65 let, Evropa nevyvolává ve svých občanech silný pocit sounáležitosti, což brání společnému investování.

## **Nebezpečí autoritářství**

Tváří v tvář těmto výzvám, existuje zde velké riziko, že řešeny budou pouze nejviditelnější projevy těchto nerovnováh: projevy chudoby, městských nepokojů, obchodování s lidmi, růst závislostí a zneužívání návykových látek, násilí na základě pohlaví, násilí mezi mládeží a anti-sociální chování.

V krátkodobém horizontu, autoritářské reakce na tyto problémy apelují na orgány, aby jednaly, a to z důvodu jejich viditelnosti.

V dlouhodobém horizontu tento přístup způsobí velké sociální a ekonomické náklady a vážně ohrozí naše práva a svobody.

S ohledem na sociální, ekonomické a environmentální problémy v blízké budoucnosti jsme nuceni u každého z našich rozhodnutí týkajících se budoucnosti našich obcí přemýšlet jak v krátkodobém, tak i v dlouhodobém horizontu.

To nás nutí přehodnotit naše priority, obnovit naše způsoby práce. Nabízí se nám příležitost pro inovaci.

## **Necht' převládne rozum**

Demokratická debata, živena vědou a poznáním, nám umožňuje lépe posoudit finanční a ekonomické důsledky našich rozhodnutí pro budoucnost.

Více než kdy jindy by bezpečnostní politika měla být postavena na rovnováze mezi sankcemi a prevencí.

Města musí zajistit, aby veřejné úřady reagovaly na nejmenší, stejně jako i na nejzávažnější trestnou činnost jednotně.

## **Prevence: volba pro budoucnost**

Svým rozhodnutím zaměřit svou práci na budoucnost prevence podporují města v síti EFUS optimistickou dynamiku s cílem čelit paralyzujícímu pocitu strachu. Odmítnutím fatalismu spojeného s obdobím hospodářské krize je naší odpovědností zjistit, kde je možno učinit svobodnou volbu a investovat do rozvojových příležitostí.

Volba prevence musí být podporována jako racionální, strategická možnost, která ukazuje nejlepší poměr nákladů a přínosů. V souvislosti s rozpočtovou restrukturalizací a omezením v nadcházejících letech, partneři v oblasti bezpečnosti musí být schopni myslet jak kreativně, tak i pragmaticky. Za účelem dosažení maximální účinnosti je v rámci společného projektu nutné zdůraznit význam partnerství a pracovních vztahů mezi zúčastněnými stranami, a to jak z veřejné, tak i ze soukromé sféry.

## **Bezpečnost a udržitelný rozvoj**

Uplatňováním zásad Aalborgské charty usilují města sítě EFUS o vysokou kvalitu života pro všechny. Odmítají krátkodobé nouzové řízení a podporují politiky zaměřené na udržitelnost.

Místní úřady se rozhodly investovat do prevence, aby tak zajistily, že bezpečnost budoucích generací, nezbytná pro kvalitu života ve městech, bude základním právem všech.

## **Občané v centru pozornosti**

Bezpečnostní politiky by měly být navrženy a koncipovány podle individuálních i společných potřeb občanů, a nikoliv podle veřejných institucí. K tomu je nutná všeobecná podpora participace obyvatel; občanská společnost musí hrát roli ve všech fázích procesu tvorby politiky, od koncepce přes realizaci až po vyhodnocení.

Budoucí prevence může být navržena a dosažena jen s plným zapojením mladých lidí, kteří jsou až příliš často stigmatizováni a stávají se oběťmi násilí. Je třeba obnovit konkrétní cíle a prostředky vyjádření ve společném politickém projektu, který spojuje evropské občany. Tato aktivní forma občanství zahrnuje zapojení občanů do oblasti bezpečnosti, zejména prostřednictvím občanského vzdělávání a podpory hodnot jako je spravedlnost a demokracie.

## **Politika založená na informacích**

Veškerá politika by měla zohledňovat nejnovější technické a vědecké poznatky a podporovat výzkum a vývoj. K tomu města potřebují najít způsob, jak zajistit, aby jejich politiky byly definovány a směřovány jak kvalitativními, tak i kvantitativními údaji, a aby nebyly založeny na předsudcích či ideologických postojích. Města se musí zavázat k systematickému posuzování svých preventivních opatření, aby se zvýšila jejich účinnost, a tím posunula prevenci do nové etapy profesionalizace.

## **Evropa měst**

Evropská města se vyznačují existencí veřejných prostranství, která sdílejí různé skupiny obyvatel. Města chtějí tuto městskou charakteristiku zachovat a rozvíjet. Prioritou je vytváření sociálních vazeb a družnosti: zajišťování bezpečnosti neusiluje o to, aby se občané vzájemně odcizili, ale spíše o vytváření společných prostor, kde bude zajištěna bezpečnost všech obyvatel. Veřejný prostor je ztělesněním sociální soudržnosti a symbolizuje vztah mezi občany a jejich městem.

Evropské a národní orgány nyní uznávají města za hlavní partnery. Vzhledem k tomu, že mají k občanům nejbližší, mají odborné znalosti v oblasti prevence, sankcí a solidarity, stejně jako odborné znalosti v oblasti řízení každodenních problémů. Přidělení finančních a lidských zdrojů by mělo odrážet rozdělení kompetencí a mělo by respektovat partnerství a spolupráci mezi zeměmi, městy a občanskou společností.

## **Města mírového soužití**

Města hájí Evropu, která je otevřená světu, respektuje zákony a nařízení, Evropu, která uchopila plný potenciál rozmanitosti svého obyvatelstva.

Města vyjadřují svá přání, aby se bezpečnost stala společenským dobrem, a to na základě dodržování základních práv, která budou zaručena jak ve veřejných prostorech, tak i v soukromých, a budou zaručena jak pro jednotlivce, tak i pro skupiny.

Taková bezpečnost je složitá otázka a musí být založena na širokém partnerství. Je navržena a realizována díky propojení politik v oblasti prevence, sankcí a solidarity. Prosazování práv žen a rovnosti pohlaví musí být systematické a konstantní. Proaktivní politiky podporující mírové soužití a družnost jsou pro naše společnosti nesmírně důležité, jinak budou mít tendenci se stáhnout do sebe.

## **Spravedlivé město je bezpečnější město**

## Tematická doporučení

### ➤ **Audity bezpečnosti, programy a hodnocení**

#### **S ohledem na to, že:**

- Finanční rozpočty místních samospráv se snižují, je stále důležitější, aby místní politiky v oblasti prevence kriminality byly rentabilní. Před realizací je nutné pečlivě zvážit potenciální opatření v oblasti prevence. Předchozí doporučení a publikace<sup>32</sup> zdůrazňovaly význam auditů bezpečnosti jako pomůcky při rozhodovacím procesu a pro racionální zdůvodnění veškerých investic. Rovněž umožňují pochopit celou řadu otázek, takže je možné připravit odpovídající a integrované strategie prevence kriminality.
- Na základě vědecké diskuse o metodologických nástrojích k vyhodnocování prevence kriminality byly v posledních letech zpracovány různé koncepty, metody a programy. Problémem však zůstává fakt, že vědecké požadavky nejsou vždy v souladu s očekáváním místních partnerů. Znalosti zůstávají nevyužity a místním strategiím stále chybějí základy postavené na spolehlivých faktech.

#### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Je nutné prozkoumat fakta, na kterých jsou opatření v oblasti prevence kriminality založena.
  - > Problémy musí být analyzovány z hlediska jejich místních příčin, stejně jako jako musí být uvedeny do kontextu s regionální, národní a evropskou úrovní;
  - > Sankční opatření musí být účinná;
  - > Výsledky musí být vyhodnoceny podle definovaného účelu;
- Sdružení obcí a partnerství mezi výzkumnými pracovníky a místními úřady mají klíčový význam pro realizaci tohoto systematického procesu. K dosažení cíle široké prevence kriminality založené na faktech je nutná podpora národních orgánů, stejně jako i Evropské unie.

---

<sup>32</sup> Zaragozský manifest, EFUS 2006, Příručka o auditu místní bezpečnosti, EFUS 2008.

### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Zvyšovat povědomí o nutnosti strategií v oblasti prevence kriminality založených na faktech;
- Provéřit místní politiky v oblasti prevence kriminality podle jejich cílového zaměření a účinnosti;
- Zpracovat požadavky týkající se metodických nástrojů, které reagují na konkrétní situaci místních úřadů;
- Zavádět techniky, které poskytují systematický přístup k prevenci kriminality;
- Navazovat partnerství mezi výzkumnými pracovníky a místními úřady.

### **➤ Sdílené veřejné plochy**

#### **S ohledem na to, že:**

- Veřejné prostory mohou být využity jako nástroj pro mírové soužití a jsou i nutné pro zajišťování dobré kvality života obyvatel města;
- Veřejné prostory jsou kolektivním dědictvím, jsou místem pro setkávání, dialog, soužití, pro širokou řadu různých a veřejných účelů, stejně jako i pro kulturní obohacení. Proto by měly být doceněny, měly by být přístupné všem, měly by být místem, kde se lidé cítí bezpečně a příjemně;
- Vzhledem ke špatnému plánování nebo nevyváženému využití prostoru, mohou se na veřejných prostranstvích objevovat bezpečnostní problémy, asociální chování, kriminalita nebo pocity nedostatečné bezpečnosti, vedoucí ke konfliktu mezi těmi, kteří jej využívají;
- Mezi způsobem, jakým je veřejný prostor navržen a bezpečností tohoto prostoru, existuje přímá vazba;
- Dobře navržený veřejný prostor odpovídá potřebám občanů, obyvatel a uživatelů. Bezpečnost veřejných prostor závisí na mnoha aktérech a odbornících, kteří přispívají k jeho rozvržení, provozu nebo aktivitám. Různé prostory vyžadují specifické rozvržení, a proto i řešení “šitá na míru”;
- Veřejný prostor se může stát prostorem pro zprostředkování a prostředkem k posílení mírového soužití, a to prostřednictvím každodenního způsobu jeho řízení a využívání pro různé aktivity.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Občané, obyvatelé a všichni ti, kteří využívají veřejné prostory, by měli být do jejich navrhování a správy zapojeni;
- Při navrhování veřejných prostor by měly být vzaty v úvahu otázky bezpečnosti a prevence by měla být posuzována z hlediska územního plánování. K tomu je nutný dialog mezi designérem a uživatelem/správce, a to od samého počátku každého projektu;
- Harmonické soužití ve veřejných prostorách by mělo být podporováno, pokud přispívá k sociální soudržnosti. Bezpečnost by měla být považována za jeden parametr z mnoha dalších;
- Je nutné omezit zvyšující se privatizaci veřejného prostoru, a bezpečnostní opatření by neměla vést k vyloučení určitých skupin lidí;
- Zohlednit by se měly změny ve využití veřejného prostoru, které nastanou v průběhu času, stejně jako i různé způsoby jeho využití v denních a v nočních hodinách;
- Problematika veřejného prostoru musí být řešena i s ohledem na problematiku rovnosti pohlaví;
- Nutné je rozvíjet způsoby, jakými budou veřejné prostory spravovány, a to s těmi, kteří je využívají (na základě myšlenky sdílení a přivlastnění si místa a opětovného ujištění se o přítomnosti lidí), a přitom zabránit dominantnímu způsobu jejich obsazování;
- Nutné je přezkoumat přípravu různých partnerů, zejména architektů, urbanistů a úředníků města, s cílem zapracovat jejich know-how do kritérií kvality veřejných prostor.

### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Lépe definovat veřejné politiky týkající se různých uživatelů veřejných prostor: obyvatelé, podnikatelé a další osoby, které tradičně veřejné prostory využívají, atd.;
- Rozvíjet zapojení občanů a využívat další nástroje, které umožní obyvatelům a uživatelům se zapojit, například formou auditů bezpečnosti;
- Rozvíjet potenciál obchodních aktivit, které jsou prováděny na veřejném prostranství, pro přípravu politik v oblasti prevence kriminality;
- Rozvíjet kooperační partnerství mezi městskými službami, různými obchodními aktivitami, které jsou prováděny na veřejném prostranství, a dalšími místními partnery za účelem dosažení ještě účinnějšího řízení města.

## ➤ **Mediace**

### **S ohledem na to, že:**

- Města, školy, rodiny a podniky jsou všechny formovány pozitivními vztahy, které vytvářejí vazby prostřednictvím četných emočních závazků či zájmů. Je třeba vzít v úvahu, že se v těchto institucích mohou objevit i negativní případy, ať už jde o spory, napětí, konflikty, rozvoj pocitů nejistoty či dokonce násilí;
- V těchto situacích může mediace přispět k obnovení pozitivní komunikace, vytváření a obnovy těchto vazeb, předcházení násilí a k pokojnému řízení a řešení konfliktů;
- Mediace je považována jak za účinnou reakci na negativní události, tak i za kulturu samu o sobě. Jedná se o volný, přímý, rychlý proces, který není nákladný a který je efektivní. Může mít podobu sociální, rodinné nebo právní mediace;
- Mediace je jedním z řešení, která se řada měst rozhodla aplikovat.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Místní úřady by měly potvrdit své politické odhodlání podporovat a usnadňovat provádění mediace;
- Nutnost systematického partnerství je třeba zdůrazňovat společně se zapojením občanské společnosti do opatření a reflexe týkající se mediace;
- Je třeba připomenout, že vzdělávání a zvyšování povědomí o mediaci jsou nutné pro dosažení její účinnosti a jsou jádrem úspěchu, zejména na místní úrovni a ve školách;
- Měla by být zahájena mezinárodní iniciativa, která by mediaci podporovala. Mohla by být iniciována ze strany OSN, například jako Mezinárodní rok mediace.

### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Vytvářet prostory pro mediaci a mírové řešení sporů na místní úrovni, přístupné všem za přítomnosti vyškolených a kvalifikovaných mediátorů (placených i dobrovolných) se schopností plnit požadavky, které mediace vyžaduje.

## ➤ **Zapojení obyvatel do bezpečnosti**

### **S ohledem na to, že:**

- Města jsou nejen místa zajišťující hospodářský rozvoj, ale jsou to také místa pohybu a mobility, a veřejné prostory jsou místy pro diskusi a debaty;
- Participace občanů je zdrojem udržitelné demokracie a soudržnosti, které jsou potřebné zejména v době hospodářské a sociální krize, neboť bezpečnost se týká každého;
- Ačkoli institucionální politika bezpečnosti po dlouhou dobu ignorovala hlas občanů, jejich participace se stala klíčem k modernizaci veřejných politik, zejména těch, které se týkají městského plánování. Konzultace názorů s obyvateli je faktorem, který pomáhá místním úřadům v procesu rozhodování;
- Existují početné skupiny obyvatel, místních sdružení a dobrovolných organizací, které vzbuzují naději na participaci občanů při vytváření bezpečnostní politiky. Nicméně zde vznikají i obavy z nebezpečí posunu k populismu.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Vzhledem k tomu, že úřady nemohou vždy předvídat potřeby a očekávání občanů týkající se otázek bezpečnosti, měly by se nové způsoby řešení problémů hledat prostřednictvím procesu participace občanů;
- Místní úřady by měly tento proces participace podporovat, neboť přispívá občanům nejenom k pocitu sounáležitosti se svou obcí, ale vytváří i vazby mezi členy této obce a pomáhá rozptýlit ochromující logiku strachu;
- Místní úřady by měly, prostřednictvím stálého a kreativního dialogu s občany, podporovat společnou sociální odpovědnost při rozhodnutích týkajících se bezpečnosti, která začíná společnou definici pojmu "bezpečnost";
- Tento dialog by měl být veden a organizován institucemi zahrnujícími všechny občany, ne pouze přes zastoupené skupiny, nevylučujíc ani spontánnější formy mobilizace, dokonce i protestů;
- Výměna názorů by měla být dlouhodobým procesem s cílem zajistit kontinuitu opatření, která bude zajištěna prostřednictvím dalších programů participace a následným podáváním zpráv;

- Řešení, která tento dialog nabízí, by měla podnítit veřejné aktivity v procesu společného budování, a neměla by být považována pouze za poskytované služby. Je třeba vzít v úvahu informace, pocházející od obyvatelstva, které by v žádném případě neměly být zkracovány v důsledku administrativních a řídicích omezení;
- Bezpečnostní záležitosti projednávané s občany musí mít široký záběr a musí zahrnovat sociální politiky, otázky týkající se mládeže, kultury, městského plánování a údržby města, protože všechna tato témata jsou řešena v rámci bezpečnostní politiky a řízení;
- Občané - dobrovolníci musí být kontinuálně zapojeni do přípravy opatření v oblasti veřejné bezpečnosti, včetně občanů - mediátorů, místních zástupců a lídrů opatření, aniž by byla nahrazena policejní složka. Nutné je trvat na řadě bezpečnostních opatření, která jsou minimálními jasnými atributy, a to na základě písemných protokolů, dohledu, vybavení a odpovídajícího školení poskytovaného obcí.

#### **V následujících letech se zavazujeme:**

- V našich městech povzbuzovat a podporovat zapojení občanů do různých aspektů bezpečnostní politiky a do plánování strategií pro realizaci a průběžné vyhodnocování konkrétních opatření;
- Vytvořit pracovní skupinu v rámci sítě EFUS za účelem výměny osvědčených postupů v oblasti participace obyvatel; pracovní skupina bude definována a bude postupovat podle doporučení uvedených výše;
- Podporovat proces uzavírání „paktů“ nebo smluv mezi občany a institucemi s cílem podpořit sdílení strategie, ve které je každé opatření integrováno do společného dokumentu, ke kterému mají přístup všichni.

## ➤ **Policie jako prostředník v prevenci**

### **S ohledem na to, že:**

- Většina městských oblastí řeší bezpečnost a bezpečnostní otázky z mnoha aspektů, místní orgány musí spolupracovat a koordinovat svou činnost s policií s cílem nalézt řešení prostřednictvím sdílení místních znalostí a posilování vztahu policie s obyvatelstvem;
- Místní úřady musí usilovat o zajištění bezpečného životního prostředí ve městech a současně řešit různé požadavky občanů; rozšiřování území a růst neformálních oblastí; správu veřejného prostoru; pohotovost; omezené zdroje; nerovnost; začleňování přistěhovalců, uprchlíků a menšin; zranitelnost žen a dětí; a také složité nadnárodní zločiny, jako je například počítačová trestná činnost; drogy, zbraně, obchodování s lidmi a terorismus.
- Místní úřady hrají důležitou roli a musí spolupracovat s policií, aby společně našly řešení. To vyžaduje společnou znalost místního prostředí a posílení vztahů mezi policií a obyvatelstvem.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Místní úřady by měly být uznány jako prostředníci mezi policií a občanskou společností, jejichž úlohou bude pomáhat zlepšit a posílit vztahy mezi policií a obyvatelstvem;
- Místní úroveň by měla podpořit výměnu informací a zároveň respektovat lidská práva;
- Místní úřady by měly spolupracovat s policií při navrhování integrovaných přístupů k bezpečnosti a prevenci, které řeší složitost městských oblastí a městskou kriminalitu;
- Policie musí respektovat zákony a lidská práva s cílem vybudovat u obyvatel důvěru a provádět svou práci efektivním způsobem;
- Správy by měly přijmout, modifikovat anebo podporovat strategie, včetně policejních strategií, které jsou založeny na prevenci a informovanosti díky faktům a které jsou navrženy, realizovány, monitorovány a vyhodnocovány díky spolupráci řady institucí.

### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Rozvíjet a posilovat formální partnerství v oblasti městské bezpečnosti mezi místními úřady, policií a dalšími orgány s cílem zlepšit prevenci a bezpečnostní strategie založené na faktech;
- Zavádět integrující strategie prevence a kodexy chování do policejních struktur a odborné přípravy;
- Organizovat regionální a mezinárodní akce pro policii a místní úřady z různých městských oblastí s cílem podělit se o své zkušenosti a rozvíjet společné iniciativy;
- Vytvářet akční programy s cílem spojit policii a obyvatelstvo, a to zejména mladší věkové skupiny.

### **➤ Prevence opakovaného páchaní trestných činů**

#### **S ohledem na to, že:**

- Společnosti, které jsou postaveny na principech sociálního začleňování, nejlépe chrání obce před bezprávím a strachem, které způsobuje trestná činnost. Z toho vyplývá, že trest odnětí svobody by měl být považován za poslední instanci v systému trestního soudnictví;
- Vždy by měla být preferována alternativní řešení oproti věznění;
- Je nutné uznat, že úloha měst je důležitá nejen při hledání alternativ k trestu odnětí svobody, ale i v procesu znovuzачlenění bývalých vězňů do společnosti, a to ve spolupráci se soudními institucemi, jak již bylo uvedeno v předchozích doporučeních.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Služby a instituce občanské společnosti by měly být bývalým vězňům snadno přístupné, neboť sociální začlenění snižuje riziko recidivy. Motivace a příležitosti pro bývalé delikventy, aby mohli společnosti uhradit škody a poznat občanství pozitivním způsobem, by měly být výrazně podporovány;
- Místní úřady by měly upřednostňovat mnohostrannou spolupráci mezi policií, probačními službami, organizacemi zaměřenými na oběti, poskytovateli restorativní justice a dalšími městskými a místními agenturami. Tato mnohostranná spolupráce by měla usilovat o to, aby naplnila komplexní potřeby bývalých pachatelů v procesu opětovného začleňování do společnosti, stejně jako potřeby obětí a obcí;
- Vzhledem k současné tendenci přísněji trestat pachatele, která převládá v mnoha zemích, musí místní úřady vysvětlovat, že je nutné investovat do nápravy pachatelů, a to ze strany řady institucí. Rovněž musí vysvětlovat, že klíčovou úlohu hraje probace. Tento krok je třeba učinit na politické úrovni, stejně jako i na úrovni široké veřejnosti, s cílem získat důvěru komunity;
- Aby bylo možné v těchto oblastech sledovat vývoj, je třeba provést základní studie co nejdříve. Hodnocení se provádí po uplynutí pěti let.

### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Zvyšovat povědomí místních samospráv o významu posílení a zapojení se do multiinstitucionálních přístupů, které se zabývají pachateli trestné činnosti v komunitě a poskytují pomoc a podporu obětem trestných činů;
- Navázat partnerství s evropskými profesními organizacemi v oblasti probace, vězeňství, restorativní justice, obětí, policie atd. s cílem nadále podporovat myšlenku multiinstitucionální spolupráce;
- Vytvořit pracovní skupinu, která připraví konkrétní návrh, jak toho dosáhnout.

## ➤ Genderový přístup a prevence násilí vůči ženám

### S ohledem na to, že:

- Vraždy žen se staly jednou z hlavních příčin násilné smrti mezi ženami. Vražda ženy je často důsledkem pokračujícího sexuálního násilí a násilných útoků;
- Ženy jsou v ohrožení, a to jak v soukromí, tak i na veřejných prostranstvích. Násilí páchané muži na ženách ve veřejném a soukromém prostředí je třeba považovat za dva projevy stejného jevu: v obou případech je násilí založeno na nerovnosti, která charakterizuje vztahy mezi muži a ženami;
- Místní úřady mohou hrát důležitou roli v prevenci násilí vůči ženám a zvyšování všeobecné bezpečnosti žen. Zesílené sankce v těchto případech by mohly být užitečné, ale tento jev - možná více než jiné formy trestné činnosti – lze řešit účinněji pomocí preventivního přístupu.

### My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:

- Násilí páchané muži na ženách je sankcionováno ve všech zemích; nutné je zesílit úsilí o více standardizovaný evropský právní rámec;
- Větší úsilí by mělo být věnováno výzkumu jak na místní, tak i národní úrovni, včetně provádění specializovaných průzkumů o viktimizaci a zajištění toho, aby údaje týkající se vražd žen byly úplné a aktuální. V současné době nejsou v mnoha evropských zemích dostupné údaje pro politické představitele spolehlivé nebo užitečné;
- Represivní, preventivní, trestní, občanskoprávní nebo administrativní prostředky na ochranu žen by měly být dále rozvíjeny a lépe koordinovány;
- Místní úřady musí být zapojeny do přípravy strategií boje proti násilí na základě pohlaví. Jejich úloha v oblasti prevence a pomoci obětem musí být uznána a silně podporována ze strany národních vlád a Evropské unie.

### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Dále zvyšovat informovanost mezi místními úřady, národními vládami a mezinárodními institucemi s cílem zajistit, aby političtí představitelé byli odpovědní za implementaci legislativy vycházející z těchto doporučení;
- Zajistit, aby prevence násilí na základě pohlaví byla na programu prioritou; vytvářet nové a zdokonalovat stávající nástroje k boji proti násilí na základě pohlaví. To by mělo zahrnovat i společnou odbornou přípravu policistů a sociálních pracovníků;
- Podporovat genderový přístup ve všech politikách v oblasti městské bezpečnosti, které nemají být považovány za zvláštní, samostatné politiky;
- Ustavit pracovní skupinu v rámci sítě EFUS, zaměřenou na násilí na základě pohlaví, s cílem pomoci místním úřadům sledovat tento fenomén na evropské úrovni, výměny osvědčených postupů a hledání řešení, která mohou být přizpůsobena místním podmínkám;
- Zabývat se prevencí násilí páchaného na ženách od nízkého věku, zejména pokud jde o vztahy mezi chlapci a dívkami.

### **➤ Násilí ve školách a předčasné ukončení školní docházky**

#### **S ohledem na to, že:**

- Škola podporuje poznávání života ve společnosti a respektování pravidel a autorit, ale zároveň i odráží naši společnost, včetně jejích násilných atributů. Slovní nadávky a fyzické týrání, antisociální chování, obtěžování; tyto všechny jevy se vyskytují jak ve škole, tak i v jejím okolí;
- Škola selhává ve svém poslání, když se nepostarává o školní odpadlíky;
- Násilí ve školách a předčasné ukončování školní docházky nelze řešit jako izolované jevy;
- Školy jsou součástí města a musí být při tvorbě místní bezpečnostní politiky vzaty v úvahu;
- Budoucnost prevence, jinými slovy udržitelná prevence, je nepochybně spojena se školami.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Školy musí být spíše inkluzivní než exkluzivní a jejich cílem by mělo být starat se o všechny a vytvářet klidnou atmosféru, a proto by měly usilovat jak o blaho studentů, tak i pracovníků ve školství;
- Škola je partnerem v kultuře prevence, která by měla umožnit studentům, aby se od útlého věku učili občanství, zákonnosti a rovnocenné mediaci, která by se měla zabývat genderovou problematikou a měla by podporovat zaměstnance tím, že jim bude pomáhat rozvíjet dovednosti pro řízení každodenních konfliktů a krizových situací;
- Koncepce alternativních trestů jako součást vzdělávacího procesu ve školách by měla být důkladně promyšlena, a to zejména pokud jde o základní otázku podpory obětí a nápravy způsobených škod;
- Místní úřady by měly být do školní výuky a vzdělávání zapojeny a ve spolupráci s rodiči by měly pracovat na zlepšení: město je skutečně součástí vzdělávací sféry, zejména prostřednictvím otázek občanství;
- Dítě by mělo být chápáno ve své celistvosti a za tímto účelem by různí aktéři ve vzdělávacím řetězci, včetně politiků, učitelů, rodičů, sdružení, sociálních pracovníků a policejních úředníků, měli využívat písemné protokoly vymezující společné odpovědnosti, a to na základě silného a trvalého partnerství;
- Osvědčené postupy, založené na vědeckém výzkumu obětí z řad žáků a na průzkumech mezi zaměstnanci škol, by měly být podporovány;
- Politiky školní docházky, založené na potřebách profesní integrace mladých lidí, by měly být rovněž podporovány.

### **V následujících letech se zavazujeme:**

- V každém možném případě pomáhat s vytvářením a monitorováním programů pro mladé lidi, kteří jsou ohroženi předčasným odchodem ze školy;
- V rámci sítě EFUS rozvíjet a vyměňovat si informace o osvědčených postupech a stávajících systémech v Evropě;
- Zlepšovat proškolení zaměstnanců tak, aby adekvátně reagovali na násilné situace, a rozvíjet účinná preventivní opatření, která mohou vyvolat pozitivní chování a postoje.

## ➤ Sport a prevence

### S ohledem na to, že:

- Aktivní účast ve sportu představuje významný nástroj pro sociální soudržnost a prevenci kriminality, kromě toho je cenným prostředkem pro využití volného času a platformou pro osobní úspěchy;
- Významné sportovní akce představují pro místní úřady jak výzvy, tak i příležitosti;
- Od Zaragozského manifestu byla úspěšně přijata řada opatření s cílem zajistit, aby sportovní akce byly bezpečné a příjemné;

### My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:

- Zavázat se rozvíjet přístupná sportoviště s cílem, aby všichni občané, včetně mladých lidí a menšin, je mohli plně využívat;
- Kombinovat rozvoj amatérského sportu se vzděláním v oblasti občanských hodnot za účelem odstranění násilí, rasismu a nenávisti mezi sportovci, rodiči a diváky;
- Vytvořit vazby mezi profesionálním sportem, amatérským sportem a komunitou prostřednictvím iniciativy "Otevřený stadión";
- Pochopit, že fanoušci a jejich organizace jsou důležitou součástí místních komunit a že sportovní akce jsou organizovány nejen pro ně, ale také s nimi;
- Usnadnit otevřený dialog mezi sportovními příznivci, jejich organizacemi a kluby s vedením sportovních organizací (např. prostřednictvím "podporovatelů Charty"), místními úřady a policií;
- Zvážit potřebu a zájmy místních obyvatel při organizování sportovních akcí a snažit se je do nich zapojit;
- Zajistit, aby bezpečnostní síly uplatňovaly posuzování rizik, a uplatňovaly strategii postupně reagující na situaci.

### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Vytvářet spravedlivé a udržitelné vztahy s místními podpůrnými skupinami, což jim umožní převzít určitou odpovědnost za bezpečnost a zábavu na místních sportovních akcích;
- Zajistit potřebné školení pro příslušné zaměstnance odpovědné za sportovní akce, rozvíjet kulturu sportu ve městě a umožnit plné využití osvědčených postupů získaných v rámci sítě EFUS;
- Posílit spolupráci mezi tematickou pracovní skupinou sítě EFUS "Cíl" a Stálou komisí Rady Evropy, stejně jako i dalšími iniciativami realizovanými Evropskou komisí.

### **➤ Umění, kultura a prevence**

#### **S ohledem na to, že:**

- Umění a kultura hrají roli v prevenci a městské bezpečnosti, protože jsou nezbytnou součástí lidského rozvoje;
- Umění a kultura jsou propojeny s prevencí trestné činnosti, neboť pomáhají zabránit izolaci a sociální fragmentaci a vytvářejí příznivé a spravedlivé životní podmínky, stejně jako pracovní příležitosti;
- Hudba, výtvarné a aplikované umění hrají ústřední roli v aktivitách prováděných s dětmi a mladými lidmi, a to zejména v jejich schopnosti posilovat nové sociální praktiky, které umožňují dát dětem pocit, že patří do skupiny, s nimiž sdílí společný cíl, což je povzbuzuje, aby se podílely na životě společnosti;
- Umění a kultura mohou být zásadními prvky pro práci s pachateli trestné činnosti a oběťmi.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Naše veřejné politiky by měly poskytnout dostatečné finanční a lidské zdroje, aby se kultura mohla stát součástí celkové strategie, ve které je využívána jako prostředek individuálního a kolektivního rozvoje, mírového soužití, sociální soudržnosti a začlenění a demokracie;
- Kulturní a umělecké postupy musí být považovány za způsob, jak rozpoznat a ocenit dovednosti zranitelné, nejisté a marginalizované populace;
- Naše veřejné politiky musí přispívat k prezentaci výsledků uměleckých postupů a vyhodnocovat, co společnosti přinášejí;
- Kulturní akce a projekty by neměly být vyhrazeny na dobu, kdy všechny ostatní programy selžou, ale měly by být realizovány jako součást dlouhodobé strategie prevence;
- Experimentální postupy a příklady úspěchu by měly být propagovány na mezinárodní úrovni, aby tak inspirovaly velké mezinárodní a národní organizace k přijetí legitimních politik v oblasti prevence;
- Je nutné zohlednit náměty a perspektivu cílových skupin, aby se tak zabránilo jejich odsunutí na okraj společnosti;
- Měly by být iniciovány místní programy s cílem obnovit ve společnosti mezigenerační vazby a zlepšit kvalitu života všech obyvatel.

### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Propojit kulturní politiky v obcích s jejich celkovou strategií prevence a začlenit problematiku prevence do kulturních politik;
- Posílit partnerství, které umožní, aby na místních úrovních byly cíle a prostředky sdíleny. Taková partnerství by zahrnovala institucionální a asociativní kulturní subjekty a sdružovala by talenty a dovednosti, které nejlépe vyhovují cílům;
- Vytvářet internetovou platformu, která umožní mezinárodní výměnu při hodnocení akcí a politik.

## ➤ Cestovní ruch a bezpečnost

### S ohledem na to, že:

- Evropa je světovou špičkovou turistickou destinací. Odvětví cestovního ruchu představuje masivní objem komerčních a sociálních transakcí a je jedním z pilířů našich ekonomik a významným prostředkem pro sociální rozvoj;
- Úspěch či neúspěch turistické destinace závisí částečně na schopnosti města zajistit, aby bylo pro turisty bezpečné: pokud je město pokládáno za bezpečné, má velkou výhodu před svými konkurenty v oblasti cestovního ruchu;
- Místní úřady mají v celé Evropě podobné problémy, a to bez ohledu na druh cestovního ruchu, kterým konkrétní město přitahuje. Turisté mohou být pro některé pachatele trestných činů snadným cílem, a jako oběti potřebují okamžitou pomoc a specifické služby. Turisté mohou být i původci antisociálního chování, a sami mohou dokonce páchat určité druhy trestné činnosti.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Místní preventivní a bezpečnostní politiky v turistických destinacích by měly zahrnovat strategie pro zajištění vysoce kvalitního, bezpečného a udržitelného cestovního ruchu, které budou vytvořeny jako výsledek sdíleného auditního procesu na místní úrovni a které budou podloženy informacemi z vědeckého výzkumu;
- Tyto strategie by měly vzít v úvahu, že turisté jsou dočasní občané s právy a povinnostmi, kteří se během svého pobytu mohou stát oběťmi či pachateli trestné činnosti;
- Měla být připravena optimální řešení přizpůsobená mobilitě turistů;
- Měla by se navazovat místní partnerství, jejichž společným cílem bude zajištění bezpečnosti ve městě a služeb cestovního ruchu; partnery by měly být zejména policejní organizace, organizace zaměřené na podporu obětí, soukromý sektor, atd.;
- Mělo by se usilovat o vzájemně prospěšná partnerství veřejného a soukromého sektoru;
- Zapojení místního obyvatelstva by se mělo podporovat, občané by si měli být vědomi, že v prevenci trestné činnosti a protispolečenského chování souvisejících s cestovním ruchem mohou hrát svou roli;

- Mezinárodní spolupráce by měla být podporována, zejména v otázkách týkajících se bezpečnosti a cestovního ruchu: spolupráce by se měla navazovat mezi městy, policejními sbory, mezinárodními organizacemi jako je například Evropská komise a Světová organizace cestovního ruchu.

#### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Rozvíjet a podporovat osvědčené postupy pro zajištění bezpečnějšího cestovního ruchu ve městech;
- Rozvíjet a podporovat společné indikátory pro hodnocení stupně bezpečnosti politiky cestovního ruchu;
- Vypracovat řadu řídicích principů pro bezpečný cestovní ruch.

#### **➤ Závislost a drogy**

#### **S ohledem na to, že:**

- Členové naší společnosti konzumují psychotropní látky, a to jak legální, tak i nelegální; tato konzumace by měla být kontrolována, aby se zabránilo zneužívání návykových látek, které škodí jak zdraví uživatelů, tak i sociální soudržnosti;
- Tohoto cíle nelze dosáhnout bez vyvážené a vzájemně provázané aplikace bezpečnosti a politiky veřejného zdraví;
- Represivní politika by se měla zaměřit na nelegální obchodní trhy, nikoliv na uživatele;
- Místní úroveň hraje svou roli při realizaci strategických opatření a experimentálních programů, a to jak pro uživatele, tak i pro obyvatelstvo obecně;
- Místní úřady by měly mít finanční prostředky na zavádění nových nástrojů a měly by být schopny udržovat úspěšné postupy;
- Je nutné znovu potvrdit principy Zaragozského manifestu, (2006), Vídeňské deklarace (2010), Pražské deklarace (2010) a rezoluce Demokracie, města a drogy II (2011).

**My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Přístup k drogám a drogové závislosti by měl být založen nikoliv na ideologii či morálce, ale na realitě konzumace drog a na analýze faktů, zejména pak na výsledcích vědeckých posouzení prováděných Evropskou komisí prostřednictvím Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA);
- Správná rovnováha musí být nastolena mezi péčí, prevencí, integrací, snižováním rizik a prevencí nezákonného obchodování;
- Musí být zaveden postup pro regulaci spotřeby legálních a nelegálních látek. Tento proces musí být zakotven jak v sektoru veřejného zdraví, tak v sektoru bezpečnosti;
- Obyvatelstvo by mělo být zapojeno do všech fází přípravy těchto politik, zejména pak uživatelé látek;
- Spolupráce na evropské úrovni musí být posílena.

**V následujících letech se zavazujeme:**

- Prostřednictvím sociálních, občanských a zákonných strategií inovovat boj proti obchodování s drogami a proti násilí, které z něho vyplývá;
- Proškolit pracovníky v sociální a kulturní oblasti s cílem rozvíjet globální, soudržné a účelné politiky, týkající se k drogové závislosti.

## ➤ **Město v noci**

### **S ohledem na to, že:**

- Město je v noci využíváno různě: potřeby a požadavky občanů nejsou stejné jako během dne, a proto problémy a případná řešení musí tyto rozdíly reflektovat. Občané mají často pocity nejistoty a úzkosti z nočního města, které jen částečně založeny na skutečné trestné činnosti;
- Budování zábavních prostor a nadměrná konzumace alkoholu má důsledky jak z hlediska zdraví, tak i bezpečnosti;
- Velký počet evropských měst, zejména pak studentských měst, se potýká s velkými problémy při správě nočního života města (tedy v době, kdy veřejné služby jsou vykonávány na nižší úrovni);
- Tato města však si musí být vědoma, že jejich noční život je výhodný, neboť přitahuje cestovní ruch a může mít významný dopad na místní ekonomiky;
- Města musí být dobře organizována a usilovat o zajištění rovnováhy mezi spánkem, prací a zábavou pro své občany, a současně o zachování kvality nočního života ve městě.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Společnou vizi nočního života je třeba hledat společně se všemi zapojenými partnery, zejména mezi obcí na jedné straně a nočními kluby a bary na straně druhé, s cílem vytvořit vzájemně prospěšné prostředí;
- Tato sdílená vize by měla být realizována například v Chartě o nočním životě, formou závazků ke společným cílům. Je třeba zpracovat Akční plán, poskytující řešení, která mohou být aplikována globálně; musí být definovány i komunikační strategie;
- V oblasti zdraví a bezpečnosti by měla být zavedena opatření týkající se prevence a snižování rizik - ta by měla být dále definována, pokud jde o regulační a právní úkony.
- Od počátku realizace projektů týkajících se veřejných prostor je třeba se zabývat územním plánováním a architekturou a zohledňovat jak prostorové dimenze těchto veřejných ploch, tak i

způsoby, jakým budou využívány a obsazovány v noci;

- Iniciovat kulturní a zábavní aktivity anebo na ně dohlížet by měly určité agentury, zároveň by měly zvyšovat povědomí a působit jako zprostředkovatel. Pomohou zmírnit napětí, snížit pocity nejistoty, snížit rizika, zvýšit kvalitu nočního života a provázanost s denními službami;
- Tyto agentury, ať už se jedná o profesionály nebo dobrovolníky, by měly mít přístup k odpovídající odborné přípravě a vybavení;
- Specifické vzdělávání pracovníků v nočních klubech a barech by mělo být prováděno s cílem pomoci jim řešit zdravotní a bezpečnostní problémy způsobené zákazníky, jejichž chování představuje riziko;
- Je třeba se zabývat otázkami specifickými pro veřejnou dopravu s cílem kontrolovat pohyb lidí v noci a snížit počet dopravních nehod způsobených alkoholem.

#### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Na evropské úrovni: rozvíjet kulturu prevence rizik v oblasti zdraví a bezpečnosti souvisejících s nočním životem na veřejných prostranstvích, a to prostřednictvím stálé výměny nejslibnějších iniciativ;
- V rámci pracovní skupiny členských měst sítě EFUS definovat sadu kritérií pro hodnocení cílů k označení udržitelného a vysoce kvalitního nočního života, který je součástí celkové strategie veřejného pořádku a zdraví;
- Podporovat debatu o ceně alkoholu na evropské úrovni a zapojit průmysl výroby alkoholu, noční kluby a bary do preventivních opatření.

## ➤ **Kolektivní násilí**

### **S ohledem na to, že:**

- Kolektivní násilí se vyskytuje v mnoha evropských městech. Zde je třeba kolektivní násilí definovat jako pouliční násilí způsobené skupinami mladých lidí, včetně antisociálního chování a obtěžování. Tento jev je zcela odlišný od problémů výtržnictví, politického násilí, terorismu a organizovaného zločinu;
- Pocit nedostatečné bezpečnosti, způsobený těmito akty násilí vyústil ve zpřísnění právního rámce a zvýšení počtu trestů odnětí svobody, vynesených proti pachatelům kolektivního násilí;
- Kolektivní násilí je pácháno více či méně organizovanými skupinami a může se projevovat v různých formách, jako je například obtěžování a antisociální chování. Tento jev se již nekonzcentruje jen v městských oblastech, ale i ve venkovských a příměstských oblastech;
- Násilí je způsobeno mnoha faktory, které - pokud se nahromadí - zvyšují riziko připojení se ke skupinám typu gangu a zapojení se do kolektivního násilí;
- Problematické skupiny většinou sdružují mladé lidi ze znevýhodněného prostředí, pro které je připojení se ke gangu často strategií kompenzace v reakci na jeden či více nedostatků (identity, hmotných statků, sebeúcty, uznání, atd.) a na sociální vyloučení;
- Tyto problémy nelze v dlouhodobém horizontu řešit bez preventivních opatření, reagujících na tyto nedostatky.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Na tyto problémy je třeba komplexně reagovat. Tato reakce by se neměla omezovat jen na oblast trestní, ale měla by zahrnovat i občanskou, sociální a územní dimenzi;
- Je třeba být si vědom nebezpečí stupňování penalizace, a to zejména v období krize a hrozících rizik;
- Je důležité i nadále investovat do prevence, a to i v dobách rozpočtové krize, neboť škrtky v této oblasti způsobují společnosti vyšší dlouhodobé náklady;

- Strategie reagující na tento fenomén by měly být zpracovány s využitím vstupních informací ze strany místních partnerství, včetně všech institucionálních a komunitních partnerů;
- Je třeba zamezit stigmatizaci těchto skupin mladých lidí, jinak to přispěje k jejich posílení. Tyto skupiny by spíše měly být zapojeny do hledání řešení, jejich dovednosti by měly být oceněny; v úvahu by rovněž měly být vzaty vztahy mezi chlapci a dívkami, a dále by tyto skupiny měly být podporovány při hledání svého uplatnění ve společnosti.

#### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Identifikovat intervenční metody v oblasti restorativní justice, přístupy založené na komunitě a rodině, individuální i kolektivní přístupy; věnovat se včasné prevence a zamezení systematických represivních řešení;
- Hledat prostředky pro preventivní aktivity pomocí pojmů "dobré jméno", image, a prostřednictvím sociálních sítí a médií;
- Podporovat partnerství a "neformální denní diplomacii" s těmito skupinami mladých lidí v jejich prostředí, s cílem jejich začlenění, nikoliv sociální kontroly;
- Poskytovat příležitosti k úniku z kultury gangu, a to zejména prostřednictvím zaměstnání, při využití možností sociální ekonomiky.

## ➤ Řízení městských rizik

S ohledem na to, že:

- Zvýšená urbanizace a vysoká hustota obyvatelstva ve městech vystavuje občany rizikům, kterým je nutno zabránit a řídit je - ať už jsou tato rizika přirozená nebo způsobená člověkem, jednorázová nebo opakovaná;
- Městskými riziky a nedostatečnou denní bezpečností se zabývají místními úřady, nejčastěji nese odpovědnost za ochranu obyvatel starosta;
- Tato městská rizika vyžadují postupy pro řešení krizí, které se liší od každodenního řízení bezpečnosti;
- Je nutné přijmout principy kampaně Mezinárodní strategie pro omezování důsledků katastrof (UNISDR) nazvané "Budování odolných měst - moje město se připravuje!"<sup>33</sup>, která podporuje místní společenství v posilování jejich kapacity pro odolávání katastrofám, včetně nástrojů pro měření jejich pokroku.

**My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Je třeba vyvinout metody integrovaného řízení a strategie pro prevenci a rozvoj odolnějších měst, se zahájením na místní úrovni, ale v úzké spolupráci s národní a mezinárodní úrovní;
- Tento integrovaný přístup k řízení rizik na úrovni individuálního města by měl být pravidelně hodnocen;
- Pro řízení rizik a katastrof by měla být ustavena struktura, jedinečná pro každé město; například útvar pro lokální krize s cílem zajistit dobrou koordinaci a řízení zdrojů;
- Tento integrovaný přístup by měl být rozvinut nejen při řízení rizik, ale také při plánování a přípravě na ně;
- Zdroje by měly být společné nejenom na místní úrovni, ale také na regionální úrovni, jak ukazuje příklad přeshraniční spolupráce;

---

<sup>33</sup> Jak učinit města odolnějšími: Příručka pro lídry místní správ.  
<http://www.unisdr.org/campaign/resilientcities/toolkit/handbook>

- Občanská společnost, partneři ze soukromého sektoru, například dopravní společnosti, malé a střední podniky, stejně jako místní obyvatelé, by se na prevenci a řízení těchto rizik a hrozeb měli podílet.

#### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Najít způsoby, jak informovat a školit místní úřady, aby se staly partnery při snižování a řízení rizik.

#### **➤ Využití technologií v prevenci**

##### **S ohledem na to, že:**

- Stále širší využívání nových technologií změnilo naše životy i naše města, která se stávají "digitálními" a "chytrými" městy;
- Města jsou otevřená možnostem, které nové technologie poskytují ke zlepšení soužití, bezpečnosti a života občanů, ale jsou si rovněž vědoma rizik, která představují pro základní občanská práva a etiku;
- Technologie poskytuje městům nové nástroje, které musí být zvoleny tak, aby doplňovaly existující zdroje, podle jejich užitečnosti a účinnosti ve vztahu k dané situaci;
- Svoboda a bezpečnost jsou úzce propojeny v přístupu, založeném na respektování lidských práv;

## **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Je třeba zajistit, aby použití těchto moderních nástrojů nevedlo k zanedbávání komplexního přístupu při zajišťování bezpečnosti a k redukování prevence kriminality na řešení technických zadání;
- Při používání dohledových technologií je třeba dodržovat principy Charty pro demokratické použití kamerového dohledu<sup>34</sup>. Mezi ně patří princip zákonnosti, nezbytnosti, přiměřenosti, transparentnosti, odpovědnosti, nezávislého monitorování a participace občanů;
- Tyto principy by měly být zohledněny na počátku každého projektu, který se týká používání nových technologií, a to ve všech fázích jeho realizace; opatření na ochranu soukromí by měla být zahrnuta do samotného designu dohledových systémů;
- Je třeba využít příležitostí, které nové technologie nabízejí, a to zejména pokud jde o převzetí odpovědnosti a participace;
- Poměr nákladů a přínosů technologií by měl brát v úvahu také hledisko ochrany soukromí, a měla by být zvolena řešení, která jsou v tomto ohledu méně rušivá;
- V používání nových technologií by se neměl opomíjet lidský faktor; je třeba pečlivě plánovat školení zaměstnanců, kteří tyto technologie používají;
- Mělo by se rozvíjet know-how, zjišťující skutečnou výkonnost a účinnost bezpečnostních a dohledových technologií.

## **V následujících letech se zavazujeme:**

- Implementovat Chartu pro demokratické použití kamerového dohledu do nových projektů, které se týkají používání dohledových technologií;
- Lépe vyhodnocovat používání dohledových technologií a přispět k rozvoji znalostí v této oblasti;
- Využít potenciál nových technologií pro lepší řízení bezpečnosti, k posílení sociální soudržnosti a umožnění občanům, aby se více zapojili do života společnosti.

---

<sup>34</sup> Charta pro demokratické použití kamerového dohledu, EFUS, červen 2010.

## ➤ **Partnerství veřejného a soukromého sektoru**

### **S ohledem na to, že:**

- Veřejný a soukromý sektor stále více spolupracuje v partnerstvích, která jsou, pokud jde o výměnu znalostí a spolupráci, vzájemně výhodná;
- Soukromý sektor (místní podnikatelé nebo velké podniky) je klíčovým aktérem v rozvoji města a může přispět nejenom finančně, ale také z hlediska lidských zdrojů a odborných znalostí;
- Partnerství s veřejným sektorem je přínosné i pro soukromý sektor, neboť ten může profitovat z bezpečnějšího prostředí. Taková partnerství je však někdy obtížné navázat, a to kvůli rozdílům v profesní kultuře a v provozních režimech.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Posílit spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem a stavět na silných stránkách každého z nich, aniž by byly zpochybněny příslušné odpovědnosti;
- Identifikovat společné cíle a priority založené na potřebách či nedostatcích v různých oblastech, jako je například institucionální pravomoc, intervenční projekty či zpracování informací za účelem přípravy krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých programů;
- Vytvořit jasná a transparentní pravidla partnerství, která pomohou při budování či posilování důvěry mezi aktéry veřejného a soukromého sektoru;
- Zajistit, aby bezpečnost byla pojímána jako inkluzivní, se zohledněním potřeb celé společnosti, nejenom potenciálních klientů. Pro zajištění společného dobra musí být soukromý sektor součástí bezpečnostní strategie.

### **V následujících letech se zavazujeme:**

- Zapojit širokou řadou zástupců soukromého sektoru, prozkoumat jejich potenciální příspěvek, jakož i očekávání od místních bezpečnostních strategií;
- Sdílet informace o veřejných a soukromých projektech, týkajících se bezpečnostních strategií, s

cílem stanovit oblasti spolupráce;

- Připravit projekty spolupráce v rámci partnerství veřejného a soukromého sektoru s rolemi a odpovědnostmi, které odpovídají povaze, kompetencím a potenciálu zapojených subjektů;
- Podpořit (v případě potřeby) ustavení zprostředkovatelských struktur, které pomohou koordinovat a usnadňovat navazování partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem.

### ➤ **Vzájemné působení mezi místní, regionální a národní úrovní**

**S ohledem na to, že:**

- Koordinace opatření mezi městy, regiony a národními vládami je klíčovým faktorem účinných a úspěšných politik, které vyhovují obcím;
- Města hrají přímou roli v oblasti prevence kriminality, často jsou ale příliš malá; národní vlády bývají příliš vzdáleny od místních problémů, než aby přišly s politikami, které plně vyhovují místním potřebám. Regiony tak musí sehrát důležitou roli jako prostředník mezi místní a národní úrovní;
- Navzdory těmto úvahám je vzájemná podpora v mnoha zemích slabá: institucionální odpor a nedostatek účinných prostředků koordinace představují překážku spolupráce na místní, regionální a národní úrovni. Důvěra občanů ve veřejné orgány je často, vzhledem k nejasnému zadání úkolů a odpovědností, nízká;
- V posledních letech jsme navíc mohli zaznamenat, že mnohé ústřední vlády podcenily význam zapojení místních správ do oblasti prevence kriminality, zejména pokud jde o lokální společenství;
- Současná finanční a hospodářská krize vede, díky zpochybňování hlavní úlohy, kterou místní úřady hrají, ke zhoršení těchto problémů. Následně se vzájemná působnost mezi různými úrovněmi správy v oblasti prevence kriminality dále oslabuje.

**My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence, aby:**

- Evropská unie by měla být do místní, regionální a národní úrovně více zapojena a měla by podporovat snahy, zaměřené na zlepšení spolupráce a koordinace mezi těmito různými úrovněmi správy;
- Úloha místních úřadů by v politice prevence kriminality měla spočívat na hlubší znalosti místních podmínek a měla by se vytvořit široká řada nástrojů, která by přispěla ke zlepšení jejich politik;
- Sociální politiky, bezpečnostní politiky a územní plánování by měly být na stejné úrovni: k dosažení tohoto cíle je nutné aplikovat legislativu podporující integraci; tedy nikoliv jen spolupráci, ale i společnou odpovědnost, kterou budou sdílet všechny zapojené strany;
- Regiony by se měly ujmout své role prostředníků mezi národní vládou a městy. Rovněž by měly i financovat konkrétní opatření, podporovat výzkum a poskytnout prostředky, díky kterým by mohly místní úřady provádět analýzy a realizovat výzkumné programy. Rovněž by měly podporovat i celoživotní vzdělávání a odbornou přípravu na celém svém území.

**V následujících letech se zavazujeme:**

- Zvýšit úsilí, zaměřené na zvýšení povědomí mezi evropskými institucemi o potřebě specifických programů, zaměřených na zlepšení spolupráce mezi různými úrovněmi správy v oblasti prevence kriminality;
- Přijmout usnesení, zaměřené na problémy a otázky související s institucionální spoluprací;
- Zvýšit informovanosti občanů o různých úrovních odpovědnosti a důležitosti koordinovaných opatření.

## ➤ **Města a organizovaný zločin**

### **S ohledem na to, že:**

- Organizovaný zločin se nikdy neomezoval na jednu zemi; starostové evropských měst a občané si nyní uvědomili dopad činnosti mafií na města a regiony, které se dosud necítily být ohroženy.
- V současné době zločinecké organizace působí různými způsoby:
  - > V regionech, které jsou historicky známy jako pevnosti mafie, mafie získala přímou kontrolu nad územím použitím násilí a hrozeb, ale také formou nabídky podpory, pracovních příležitostí a pomoci svým "pobočkám".
  - > V jiných evropských regionech dosud nejsou zločinecké organizace tak viditelné, ale i zde již pronikly do hospodářské sféry, například infiltrací na trhy s veřejnými zakázkami a provozováním nelegálních aktivit, jako je obchodování s drogami a lidmi, prostituce, hazardní hry atd.
- Občané od místních úředníků požadují řešení problémů, týkajících se bezpečnosti ve svých městských čtvrtích, včetně těch nejvíce alarmujících jevů, jako jsou poškozování majetku, obchodování s drogami a pouliční prostituce. Rovněž je třeba řešit negativní dopady, které má trestná činnost na místní hospodářství, neboť se tak často děje na úkor legitimní konkurence.

### **My, evropské místní úřady, předkládáme následující doporučení pro budoucnost prevence:**

- Evropské instituce by měly přijmout rozhodnější opatření v boji proti organizovanému zločinu, a to nejen prostřednictvím působení policie, ale také prostřednictvím preventivních politik a podpory místních obcí;
- Mělo by být schváleno evropské nařízení o konfiskaci majetku zločineckých organizací;
- Města by měla vyvinout nástroje k analýze území a rizik; pro kontrolu veřejných trhů; pro ustavení sítě institucí, které by monitorovaly transparentnost místních podniků a zajistily jejich podporu v případě, že budou osloveny zločineckými organizacemi.

**V následujících letech se zavazujeme:**

- Města budou zadávat veřejné zakázky, stejně jako všechny ostatní programy nebo služby spadající do jejich působnosti, s větší transparentností a demokratickou kontrolou;
- Všechny institucionální úrovně budou pracovat společně, aby definovaly integrované strategie proti organizovanému zločinu v hospodářských odvětvích, která jsou pro zločinecké organizace nejvíce výhodná, ať už se jedná o odvětví tradiční nebo novější;
- Města budou občany informovat o rizicích s cílem, aby se občané namísto usilování o okamžitý zisk spíše podíleli na boji proti organizovanému zločinu, především poskytováním důležitých místních informací;
- Města posílí kulturu zákonnosti a budou podporovat iniciativy, zapojující celou populaci.

## **Prameny**

Deklarace z Dillí o bezpečnosti žen, "Budování inkluzivních měst a obcí ", Ženy ve městech, listopad 2010, Dillí;

Lipská charta o udržitelných evropských městech, neformální jednání evropských ministrů o rozvoji měst a územní soudržnosti, květen 2007, Lipsko;

Bezpečnost, demokracie a města, Zaragozský manifest, listopad 2006, Zaragoza Neapolský manifest, prosinec 2000, Neapol;

Aalborgská charta evropských měst a obcí směrem k udržitelnosti, OSN, 1994 a 2004, Aalborg;

Evropská charta o zachování lidských práv ve městě, květen 2000, Saint-Denis;

Obecné zásady OSN pro prevenci kriminality, Spojené národy, 2002;

Charta evropských měst, Stálá konference evropských místních a regionálních úřadů Rady Evropy, 1992

*Publikace vznikla s finanční podporou Evropské komise. Tato publikace vyjadřuje pouze názory autorů a Komise nemůže být zodpovědná za jakékoli využití informací v ní obsažených.*

**Pouliční násilí v EU: Skupiny mladistvých a násilí na veřejnosti**  
**Evropské fórum pro bezpečnost ve městech**

Překlad: Aspena s.r.o  
Ilija Dorovský  
Odborný dohled: Mgr. Jakub Holas  
Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci  
Nám. 14. října 12, Praha 5  
Určeno: Pro odbornou veřejnost  
Tisk: Vydavatelství KUFR s.r.o.  
Naskové 3, Praha 5  
Do tisku: prosinec 2013  
Edice: Prameny  
Vydání: První  
Náklad: 80 ks

[www.kriminologie.cz](http://www.kriminologie.cz)

ISBN 978-80-7338-138-7